

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

HANS·KOCH

AGNES·ROTHE

Hiemmenes

bogsamling

AGNES ROTHE

AGNES ROTHE

ET LIVSBILLEDE

UDGIVET AF

HANS KOCH

O. LOHSE — KØBENHAVN 1920

Missionstrykkeriet
(ved J. Fischmann)
Bakenhoven B.

FORORD

Nærværende lille Skrift er fremkommet ved et Samarbejde mellem Agnes's Far og Mor, fhv. Amtsforvalter Laur. Rothe og Hustru Fru Hertha Rothe f. Riise og Udgiveren. Den største Del af Arbejdet med Brevene har Fru Rothe haft; derimod bærer jeg Ansvaret for de ledsagende Bemærkninger og for, hvad der er medtaget og hvad der er udeladt.

Bogen handler om en ung Kvinde, hendes aandelige Udvikling, hendes Anfægtelser og Fristelser, hendes Gennembrud, hendes Kamp og Sejr. Den henvender sig da naturligt i første Række til de unge Kvinder, der kender noget til og trænger til Vejledning og Hjælp i dette aandelige Liv med dets Stride. Vi tænker os dog, at Bogen om Agnes Rothe vil vinde Læsere og Venner langt ud over de Unges Kreds. Hendes aandelige Oplevelser er saa almene, »Guds Fodspor« paa hendes Vej saa tydelige, og hendes endelige sejrrige Hjemgang saa opbyggelig, at vi har den Tro, at Fortællingen derom vil befindes at være læselig i vide Kredse indenfor den kristne Menighed i vort Folk. Hvis den tillige for nogle skulde blive til aandelig

Bestyrkelse, til Bekræftelse af deres indre Menneske, til en bedre Forstaaelse af, at der er intet i Verden, der kan skille os fra Kristi Kærlighed, og at i ham mere end sejre vi, selv i Døden, da er Maalet med Udgivelsen naaet.

Ved Pinsetid 1916. *H. K.*

FORORD TIL ANDET OPLAG

Naar det allerede nu har vist sig paakrævet at udsende Bogen om Agnes Rothe i et nyt Oplag, da har denne Kendsgerning — tilligemed ikke faa baade offentlige og private Udtalelser — for os været en glædelig Bestyrkelse i vor Tro paa, at Agnes Rothes Breve kunde have et Budskab at bringe til gamle og mest til unge. Det er da med øget Fortrøstning vi udsender dette 2det Oplag.

Paa Grund af Tidens Knaphed blev de engelske Bemærkninger, hvoraf der i Agnes Rothes Breve findes adskillige, ikke gengivne paa Dansk i første Udgave; det er nu sket her, ligesom en Indholdsfortegnelse er tilføjet. Endelig har det ved Forlæggerens Velvillie været os muligt at tilføje et Par Breve, som vi ønskede medtagne.

August 1916. *H. K.*

AGNES ROTHE OG HENDES BREVE

HUN var ikke som de andre; allerede hendes ydre Kaar var forskellige fra de almindelige. Den 19de Februar 1884 blev hun som en lille mørkhaaret, forpjusket »Taterunge«*) bragt til et fremmed Hus, hvor hun dog var ventet med Længsel og blev modtaget med en Kærlighed, som blev rigere og tryggere for hvert Aar, der gik, saaledes at de to, der havde bygget et iøvrigt saa lykkeligt Hjem, ved hende fik Lov at opleve Forældreglæden — de to, der til hendes sidste Stund blev hendes Fader og Moder og blev det mere og inderligere end mange af dem, som fik egne Børn. Der laa en sørgelig Historie bagved dette, et Hjem, der var lagt øde, og Forældre, som næppe efter Naturens Orden kunde forjætte gode Frugter for det Barn, som de ikke mere mægtede at føde og klæde.

Hun var ikke som de andre; hendes »indre Menneske« gik frem ad Veje, som ikke falder ind under det sædvanlige. Sligt plejer at betyde Vanskeligheder, og med Agnes Rothe gik det ingenlunde let. Som Barn var hun i udpræget Grad temperamentfuld; ubehersket i Glæde som i

*) Agnes Rothe var født den 7. Novbr. 1881.

Sorg. Hun holdt af og hun forbitredes med en Styrke, som kunde true med at sprænge de Grænser, der sættes os Mennesker, ogsaa medens vi er umyndige. Og saa kunde der til andre Tider være over hende et Præg af intens Lykkefølelse af Glæde ved at leve, som for hendes Vedkommende blev hjulpet frem ved de i ydre og indre Forstand gode Kaar, hvorunder hun voksede op.

Men denne Vækst skete i Modsigelsens Tegn. Hun var i lange Tider et skrøbeligt Barn. Det var, som om alle Slags Svagheder fæstede sig ved hende. Der var næppe den Børnesygdom, hun ikke havde haft; ogsaa andre, tildels pinefulde Sygdomme maatte hun bære. Og dog var der noget paafaldende sundt, oprindeligt over hende, saaleds som der er det over dem, der er i »Pagt med Livet«. Hun blev ved at være Barn længere end de fleste; til det sidste var hun elsket af alle Børn, hun mødte paa sin Vej; de erkendte hende straks som en, der hørte dem til. I Virkeligheden var hun snarest sent udviklet. Og dog syntes hun i mange Maader forud for sin Alder. Hun var en usædvanlig skarp Iagttager; hun elskede allerede som lille at sidde ganske stille og lytte til de voksnes Tale. Til Tider kunde man ikke presse et Ord ud af hende; til andre kom de som en Strøm, der ikke kunde standses. Men ofte var hendes Spørgsmaal og Svar af en egen, gennemtænkt Alvor, og hendes Karakteristik af Forhold og Personer var udpræget rammende; den Sans for det komiske, der laa hende i Blodet, var dog, selv i de helt unge Aar, sædvanlig uden Bidskhed, mere i Slægt med Humor end med Satire. Men

det var ikke tilfældigt, at hun under sit Ophold paa Vejlefjord Sanatorium blev valgt ind i »Redaktionen« for det lokale Vittighedsblad.

Betegnende nok skriver hun i det samme Aandedræt, hvor hun giver Meddelelse om dette Valg, om sine indre sjælelige Kampe. Hvad hos andre vilde synes selvmodsigende, gik hos hende sammen, uden at der af den Grund mærkedes nogen Splidagtighed. Men vi har nu nærmet os det Omraade af hendes indre Liv, som for hende var »Livet«. Det Hjem, hvor hun blev »Barnet«, var udgaaet fra de gammeldags stilfærdige kristne Kredse i København. Men det havde vundet i Inderlighed og havde faaet en videre Horisont derved, at der var sluttet Forbindelser med vakte Kredse i Udlandet. Særlig kom Agnes' Fader og Moder til at staa Männedorf-Kredsen og fremfor alle den gamle Samuel Zeller nær. Allerede i Efteraaret 1884 drog de tre til Männedorf, der i de Aar for saa mange tørstende Sjæle blev et Kildespring og for saa mange trætte et Hvilested. Agnes har ofte med Glæde fortalt, at »gamle Zeller«, da hun var lille, havde lagt sin Haand paa hende og givet hende sin Velsignelse — hun troede ikke, den skulde blive uden Frugt.

Vist er det, at medens det ellers kan være vanskeligt med en enkelt Streg at karakterisere Agnes, saa kan det siges uden alle Forbehold, at hun var i religiøs Henseende meget tidlig udviklet og stærkt særpræget. Hjemmets Atmosfære vil her utvivlsomt have haft sin store og velsignelsesrige Betydning. Hun fulgte gerne Forældrene til Kirke; hun begyndte tidlig og synes at have ved-

ligeholdt daglig Bibellæsning. Som Konfirmand skriver hun en hel Notebog fuld af Præstens Udtalelser, Prædikenstykker, Salmevers o. s. v.

Som 16-aarig skriver hun til Moderen: »Aa, gid jeg kunde faa Fred....gid jeg kunde faa Kraft og Styrke til at kæmpe, kæmpe mod alt det onde, der har en saa frygtelig Magt. Bed for mig, lille kære Moder!« Samtidig spørger hun om Raad med Hensyn til Forstaaelse af Skriftsteder og beklager, at hun saa lidt formaar i aandelige Ting at hjælpe de unge Piger, som hun er sammen med i R. Præstegaard, hvor hun efter Konfirmationen var bleven sendt ud for legemligt at komme til Kræfter.

Hvad betyder alt dette? Er hun et sygeligt, skrantet Pigebarn, der af Mangel paa andre Chancer »slaar sig paa Religionen«? Ingenlunde, snarere strutter hun af Livsfølelse, i en vis Forstand ogsaa af Livsglæde. Eller er hun maaske allerede paa Vej til at blive en lille Helgen, skikket til at sættes ind i en Traktat som et uovertræffeligt Mønster for alle unge Piger? Mindst af alt er hun det. Vi skal senere se, at den Syndsfølelse, som tidlig præger hendes Liv, er paa ingen Maade en indbildt. Men i det hele var der meget hos hende, som kunde vække Ængstelse og maatte kalde paa Tugt. Fra de tidligste Breve ser vi Kærligheden til Moderen lyse frem; men Forholdet var ingenlunde altid saa let, som man efter hendes Udtalelser kunde faa Indtryk af. Hun udtrykker i Brevene (og senere) bestandig sin Glæde over sin Præst og hans Konfirmationsforberedelse. Men Glæden var ingenlunde gensidig. Ikke fordi hun

ikke paa sin Vis var ivrig og interesseret nok; men fordi hun var saa udpræget selvisk, ogsaa i sin religiøse Interesse. Det samme Forhold møder vi i Skolen, hvor hun havde stillet altfor store Krav til en kærlig og dygtig Lærerindes Overbærenhed — aa nej, hun var saa vist ikke egnet til at gaa ind i en af de smaa rare Søndagsskolebøger.

Men for dem, der kendte hende i hendes sidste Leveaar, var det en stadig Kilde til taknemlig Undren at se den Forandring, der her var foregaaet med et Menneskes Hjerte. Thi havde hun før krævet — hvad hun vilde, vilde hun — saa blev hun, i Guds ofte strenge eller dog haarde Skole, til et Menneske, der i en ganske sjelden Grad formaaede at virkeliggøre det, der for enhver Kristen staar som Livets egentlige Mening, ikke blot at bede det, men at leve det: Guds Vilje ske! Vennerne saa det med Undren, Kammeraterne vidnede om det. Og hendes Hjerte, der ofte har været som en sydende og boblende Kedel, blev nu stille i Herrens Frygt; det kendtes, at Gud havde igen gjort sin gamle Kunst: at vende et Menneskehjerte som Vandbækken. Hendes gode Ven og Vejleder, L. P. Larsen, nu Professor ved »United theological College« i Bangalore, skriver et Sted, hvorledes man træffer indiske Kristne, »som ingen Slægtregistre har«, og om hvem man dog ikke blot tør tro, at Gud kendes ved dem som sine Børn, men »overfor hvem man kan føle sig selv meget lille og staa med Undren over og Tak for, hvad Gud i Løbet af faa Aar kan faa ud af et Menneske.« Saaledes tænkte de, der kendte

Agnes Rothe bedst og elskede hende højst, om hendes Liv og Udvikling.

I udvortes Henseende blev hendes Liv spredt; af vidt forskellige Grunde førtes hun Gang efter Gang for lange Tider bort fra det Sted, der var hende kærest af alle. Nu føles det som en Barmhjertighed overfor dem, der skulde sende hende forud. Thi under disse Ophold udenfor Hjemmet var hun en flittig Brevskriver. Brevene blev af kærlige Hænder omhyggelig gemte. Men i de Dage, da Sorgens Budskab kom, og i strenge Tider, som fulgte paa, blev disse Breve en Kilde til Vederkvægelse. Agnes Rothe havde — jeg tror, det vil kendes af alle — et ikke helt almindeligt Anlæg for at skrive. Ikke alene kom hun bestandig til at »skrive om noget«, som gik ud over Døgnets Begivenheder. Men hendes formelle Evne var allerede i hendes ganske unge Aar betydelig.

Adskillige af Agnes Rothes Venner fik Lov at læse disse Breve; og vi var mange, der fandt, at de burde ud til en videre Kreds; de skulde da dels staa som et Minde i Tiden om én, der vakte Undren, fordi man paa hende saa, »hvad Gud i Løbet af faa Aar kunde faa ud af et Menneske«; dels skulde de være som en kaldende Røst fra hende, der er gaaet forud, men som hernede til sit sidste Aandedrag bestandig var optaget af dette, som hun allerede som 16-aarig skriver om: »Hvorledes jeg dog kan hjælpe andre!«

Agnes Rothe var altid noget sky for at træde offentlig frem, skønt hun, der havde saa let ved at skrive, ogsaa havde naturlige Anlæg for at gøre rede i Ord for, hvad der laa hende paa Sinde.

Men rigtig Fart tog det først, naar hun troede, at det »kunde blive til Hjælp for andre«. Hvis disse Breve — hvad vi synes, vi tør tro — skulde vise sig blot i nogen Maade at kunne tjene dette Maal, da er vi forvissede om, at Udgivelsen er i hendes Aand og efter hendes Vilje.

Fjorten Aar gammel, i Aaret 1895, blev Agnes konfirmeret i den lille Bedesal, hvor Pastor Harald Ostenfeld, nu Sjællands Biskop, den Gang samlede en stærkt voksende Menighed om sig. Det aandelige Liv, den energiske Kristendom, som prægede denne Kreds, fik den største Betydning for hendes hele Udvikling. Da hun kort efter drog ud til R. Præstegaard for at »gaa paa Græs«, skriver hun bestandig og forhører om, hvorledes det nu gaar med Menighedens Arbejde, med Kirkebygning, Bibeltimer o. s. v. Men samtidig bærer hendes Breve Vidne om den Uro, der gærer og bryder i hende. Det bliver ikke bedre, da hun Vinteren derpaa kom hjem, og Vanskeligheder af en ganske anden Art paaførtes hende ved en Forbindelse, som hun, ung og umoden som hun var, sluttede med en ung Mand, der hørte til Forældrenes Kreds. Disse søgte at holde igen, men forgæves. Denne Forlovelse viste sig snart at være lidet skikket til at hjælpe hende til den Balance, hun saa haardt trængte til. Efter Forældrenes Forslag drog hun da i 1899 til Neuchatel, bl. a. med Tanken paa at uddanne sig til Lærerinde i moderne Sprog, som hun havde udpræget Talent for.

Paa den ene Side virkede nu den aandelige Sundhed, som altid prægede hende; ofte synes

hun mærkværdig let under de nye Omgivelser at have rystet alt, der tyngede, af sig, og hendes naturlige gode Humør bryder igennem. Paa den anden Side driver Dybden og Alvoren i hendes Sind ind i en Kamp, der maatte gennemstrides. Det kom til et aandeligt Gennembrud, hvis Afgjorthed viste sig i Trangen til at bekende Sider i hendes Karakter, som hun hidtil havde søgt at skjule, en vis Mangel paa Redelighed, som ofte havde ængstet hendes kære. Til Gengæld virkede denne Oplevelese frigørende paa hele hendes Færden. Der blev lagt den Grundretning for hendes Liv, som hun aldrig mere skulde vige fra. Først den følgende Vinter, og da efter en lang og oprivende Kamp, hævedes hendes Forlovelse.

Agnes Rothes Breve er i formel Henseende behandlede saaledes, at de kan trykkes ganske, som de er nedskrevne. Der er ingen Udeladelser eller Overspringninger eller væsentlige Fejl. I saa Henseende har Materialet ikke voldt nogen Vanskelighed. De her forelagte Breve er tagne ud af en stor Mængde; men det er væsentlig Hensynet til Pladsen, der har krævet denne Begrænsning. Meget af det udeladte Stof kunde vel gøre Krav paa Interesse i videre Kredse.

I et Brev som det først trykte ses det, hvor barnlig hun er endnu, men ogsaa skønnes det, at noget andet er ved at gro frem — »halb Kinderspiel, halb Gott im Herzen« — og naar hun saa i Brevet fra 3. Dec. »taler ud«, da tænker jeg, at Læserne vil være enig, naar jeg finder, at dette er en ualmindelig klar og sund Tale for en saa

ung Pige. Naar hun derpaa i et følgende Brev skriver: »Nu véd jeg, at jeg har en almægtig Gud,« da blev det den kommende Tids Vidnesbyrd, at det her drejede sig om Realiteter, ikke om Stemninger. Vi skal senere paa nært Hold følge denne hendes videre Udvikling. Men forinden giver vi hende selv Ordet.

I. I NEUCHATEL

Neuchatel 1899.

Til Mor!

Her har du mig igen til en lille Passiar, det gør saa godt, naar jeg længes, og Hjemveen og Længslen er lidt for slem i denne Tid; men jeg gør mig Umage for at tænke paa alt det meget gode, lyse og lykkelige, jeg har her, og paa den Tid, naar jeg igen kommer hjem. Ja, det bliver dejligt, lille kæreste Mor, vi maa og kan ogsaa være glade, naar vi giver disse Tanker Plads! Schweiz *er* et dejligt Land, det er sandt nok, og jeg elsker dets store, majestætiske Bjerge og de stille, dybe Alpesøer, dets rige, smukke Blomsterflor og de brusende Floder, men, til trods for al denne næsten ufattelige Skønhed, saa længes jeg hjem til Stranden ved Hornbæk, efter mit store, uendelige Hav, hvor Øjet kan se saa langt, langt bort, blot Hav og Himmel, — helt *ind* i Himlen! Aa, kunde man dog det! Ja, kunde jeg blot digte, saa skulde jeg prise mit lille Land og mit Hav, for der er ikke noget, der kan opildne Begejstringen som Kærligheden til ens Land. Jeg har lært at elske det, mens

jeg har været her borte fra det, og jeg maa lit tale til Forsvar for det, kan du tro — — — Men nu Stop for denne Gang, jeg glæder mig meget til snart at faa Brev fra min lille Mor.

Gud give mig at finde ind til Ham og give Ham mit fulde, hele Hjerte uden Forbehold. Han *vil* jo, at alle Mennesker skal blive salige og komme til Sandheds Erkendelse, og Han har sagt det selv, at den, som søger, han finder, at den, som beder, han faar, og jeg beder, og jeg søger og længes, som David ogsaa længtes, da han sang den 42. Salme. Jeg ved, at du tænker paa mig og beder for mig, og at der er andre, som gør det samme, og saa maa jeg da til sidst finde den Fred, som bevarer Hjerter og Tanker i Kristus Jesus! Saa faar jeg ogsaa mere Kraft i Kampen mod det onde, som staar for mig som noget forfærdeligt knugende! Naar man opdager, at man hidtil for en stor Del har levet paa Følelser og Stemninger og kun har elsket de Ting, der talte og handlede om Gud, i Stedet for at elske Gud selv, saa føler man sig saa fattig og staar saa usikker. Jeg er ikke helt glad og frimodig, det onde og den onde er saa stor og stærk, og jeg saa lille og svag. Men — Gud ske Lov for Hans Forjættelser! Præsten sluttede sit Brev forleden til mig med: Han er trofast, som dig kaldte, Han skal og gøre det! Ja, det tror jeg paa, og det er der Trøst i. —

Til samme. **Neuchatel 1899.**

— — — Jeg er glad for mit Arbejde; men jeg har ikke nok og derfor heller ikke nok Energi; for Øjeblikket er jeg nærmest doven, maa tvinge

mig selv til alt, hvad jeg skal. Jeg er ikke, som jeg skulde være og gerne vilde være. Jeg har faaet en Raptus af mit gamle, iltre, pirrelige Sind, og jeg er bange, jeg er højst ubehagelig at have med at gøre. Det bedrøver mig og gør mig mismodig, stille og indesluttet, og dog er det saa svært at overvinde det gamle Sind; jeg kæmper daglig og af al min Magt, og jeg er vis paa, at jeg med Guds Hjælp kan og maa sejre; men det er saa svært, saa svært! Jeg trænger nu mere end nogen Sinde til din Forbøn, du elskede, lille Mor, jeg ved jo, jeg altid er i dine Tanker, og det hjælper mig. Maatte jeg dog faa Magt over mit vanskelige Sind og lære at blive ydmyg! — — — Jeg har meget at sige Tak for, ogsaa for denne Tid her, og dog er jeg ikke taknemmelig nok, for Taknemmeligheden skulde vise sig i Lydighed mod Gud og mod Hans Bud. Aa, jeg tænker saa tidt paa det Ord, jeg fik til min Konfirmation: Det samme Sind være i dig, som og var i Kristus Jesus. Jesu Sind var ydmygt, sagtmodigt, kærligt, og hvor langt, langt er mit Sind fra at ligne dette, blot den mindste Smule, blot i een af disse Ting! Naar kommer jeg dog lidt videre, jeg vender stadig tilbage hertil, fordi det opfylder mine Tanker hele Dagen og somme Tider Natten med. Jeg staar mere stille, end jeg vokser fremad, og somme Tider er der kun Tilbagegang! Hvad skal jeg dog gøre? Er det Viljen, der ikke er alvorlig nok?

Til samme. **Neuchatel, Septbr. 1899.**

— — — Du behøver ikke at frygte, jeg skal blive indbildsk, fordi Madame bad mig sige, hun

var tilfreds med mig, desværre det gjaldt vist kun »Sproget«. Det glæder mig umaadeligt, men kan ikke bortfjærne den dybe Følelse af min egen Ringhed og Daarlighed, en Følelse, der vokser med større og større Kraft. Jeg talte længe med Madame i Gaar, da vi gik en Tur sammen. Jeg havde da meget lidt Mod til at kæmpe videre, fordi jeg syntes, jeg ingen Vegne kom og slet ikke kunde overvinde den gamle Fejl, der atter og atter kom igen. Hun sagde, at jeg for at betragte og tænke over alt det, der ikke var, som det skulde være, glemte at se paa det meget, der var blevet bedre, og glemte at sige Tak derfor. Jeg takkede ikke nok for den Hjælp, jeg havde faaet, for at bede om mere og om hurtigere Fremskridt. Det er sandt, at det er lettere at bede end at takke, og dog giver det sidste ligesaa meget Mod som det første. Husker du, at du, før du rejste herfra, sagde til mig, at jeg skulde prøve om Aftenen at tænke Dagen igennem, gennemgaa alt, hvad jeg havde tænkt og talt og gjort og forsømt? Det har jeg gjort, og det er det, der har lært mig klarere at se mig selv, som jeg er. Naar man gør det, kan man aldrig faa nogen ophøjet Tanke om sig selv, man ser ikke andet end Skrøbelighed, Fald, Ord, som ikke skulde være talt, Tanker, der ikke skulde været tænkt, og Ting, som skulde været ugjort, og saa — aa, saa uendelig meget, der var forsømt! Hvor er det forunderligt, at Gud kan blive ved at have Langmodighed med os, naar vi, til trods for alle Midlerne, Han har givet os til at vokse og komme fremad, dog bliver staaende, gli-

der tilbage og har saa svært ved at overvinde os selv, gøre Hans Vilje og være Ham lydige! — —

Männedorf, 4. Septbr. 1899.

Min elskede, lille Mor!

Nu er jeg altsaa igen i vort kære Männedorf og blev saa venligt modtaget af alle dem, vi kendte her. Alle spørger til dig og Far og sender jer Hilsen. Jeg kommer lige oppe fra Kirketerrassen, hvor vi saa ofte sad sammen og saa paa Solnedgangen, og hvor jeg nu hver Aften gaar op og tænker paa dig. Den var maaske ikke saa storartet, som den kan være, i Aften, men en yndig, stille, langsom Solnedgang med Rosenskyer og gyldne Farver, et dejligt Syn, som Hjerte og Øjne druknede sig i og som efterfulgtes af mild, stille Fred. Har du før syntes, jeg ikke forstod at glæde mig over Naturen, lille Mor, saa tror jeg, jeg har lært det til Gavns hernede. Nu er det, som Naturen har en voldsom Indflydelse paa mig, men mest den lyse, friske Natur; de øde, mørke Bjerge knuger mig næsten for meget, saa jeg bliver bange. — — —

Nu er L. P. Larsens komne, og jeg er saa glad for dem og over, at vi har hele 4 Dage at være sammen i, og at de kan bryde sig om at have mig hos dem. Du kan tro, jeg skal benytte Tiden godt. Hvor vilde jeg ønske, jeg kunde komme dem rigtig nær og saa ogsaa komme Gud nærmere; jeg tror, de vil kunne hjælpe mig dertil. Det er, ligesom der mangler mig noget; og det er dette noget, jeg saa gerne vil finde snart, foruden det vil min Kristendom aldrig være andet end Ord, vil aldrig

blive Kraft, men jeg véd, at Gud kan fuldstændig frelse hver den, der kommer til Ham ved Kristus Jesus.

Neuchatel, 3. Decbr. 1899.

Til Mor.

— — — I Dag er det Adventssøndag; hvor vilde jeg gerne have siddet hjemme i Lukaskirken og sunget med jer: »Vær velkommen, Herrens Aar, og velkommen herhid!« Her fejres ikke Advent, det blev ikke engang nævnt af Mr. Robert, som prædikede over dette: Du, som tror, at du er fortabt, tro, at du er genløst

I Dag om 3 Uger har vi virkelig Jul; gid den maatte blive glædelig for os alle, ikke alene en Stemning, der forsvinder med Juledagene, men at de maatte bringe os nærmere Ham, der er Julens Herre. »Näher mein Gott zu dir« — jeg tænker altid paa dette og beder om det; naar tror du, Mor, det vil blive saadan? Madame sagde mig forleden Aften, da vi talte sammen, at, da hun først lærte mig at kende, troede hun, jeg var videre end de fleste unge Piger, men »nu ser jeg — sagde hun — at det er det allersimpleste, Kristendommens Grundsætninger, der mangler Dem! De er ikke omvendt; at være det vil sige at vende sig bort fra Synden, sige »Nej« til sig selv, fornægte sig selv. At vende om vil sige, at man hidtil er gaaet i denne Retning — og nu gaar man i denne!«

Jeg hader kun Synden paa Grund af dens Følger, men ikke Synden selv. Jeg hader ikke Synden af Kærlighed til Gud. Det slog mig, at saadan er det med mig. Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre for

at vende om; jeg synes, jeg kæmper; jeg vil kæmpe mod det onde for at komme til at høre Gud til, for uden Ham kan jeg intet. Jeg ved, at jeg kunde aldrig finde fuld Glæde og Fred i noget andet end det at høre Ham til. Jeg véd, at der er noget, der mangler mig. Jeg véd, at jeg burde være glad og lykkelig, jeg har alt, hvad jeg behøver, har mere af, hvad man kalder »Lykke«, end de fleste unge Piger, og saa skulde jeg være taknemmelig. Jeg er 18 Aar nu, og jeg tror, at Aarene 16—18—20 er vanskelige for mange, mange Unge. Vi er lykkelige, vi *skal* være glade, — ja, det er sandt, vi har meget, men i de Aar kommer det indre Liv til at spille en stor Rolle, ikke sandt, Mor? Har du ikke fortalt mig om noget lignende i dit eget Liv?

Vi, der fra ganske smaa er vante til at høre Guds Ord, til at gaa i Kirke og lidt senere til selv at læse Biblen, det kan ikke være andet end, at der for os netop i den Tid, da man ofte hører Tale i Kirken og hjemme om det personlige Samfund med Gud, den personlige Tro, naar vi Søndag efter Søndag hører Spørgsmaalene: »Er du Jesu Ven eller Fjende? gør du hans Villie eller ikke? Hvis du ikke gør den, gør du imod den, og den, som gør imod Guds Villie, kan ikke være Guds Ven.« Eller: »Har du bestemt dig? staar du endnu i det uvisse? eller har du sagt ja til Gud, at du vilde høre Ham til og følge Ham efter?« — Vi, der hører dette, kan ikke blive ved at leve i »Vanen«. Alt anklager os, vi beder — og gaar saa hen og gør stik imod Guds Villie, glemmer at kæmpe i det Øjeblik, det gælder! Vi taler, beder,

læser, og — handler helt anderledes! Ud af alt dette slutter jeg, at man kan ikke altid med Ret sige til en Ung: Du skal blot være tilfreds og glad ved det, du har. Hvad kan det nytte, naar vi mangler det ene fornødne og føler vor Mangel? Vor Tro er enten en Forstandens eller Vane-Tro, og hidtil har vi kunnet nøjes dermed, men nu ser vi, at en saadan Tro giver ikke Kraft til at kæmpe, og nu vil vi kæmpe! Det, at vi fra smaa har været vante til disse Ting, der hører Guds Rige til, viser os maaske senere, at uden det kan vi ikke leve; men det ved jeg bestemt, før jeg kommer i sandt, personligt Samfund med Gud, før jeg forstaar, at Han bønhører mig, før min Tro giver mig Kraft til at overvinde mig selv, før bliver jeg ikke glad.

Søde Mor, vilde du hellere, at jeg ikke havde skrevet alt dette? Jeg kunde ikke lade være, men lad mig snart faa Svar fra dig. Jeg tvivler paa, om jeg har faaet klart udviklet, hvad jeg har villet sige, men jeg tror, at er der nogen, som forstaar mig, saa gør du. Jeg ved, du ser paa mig med den inderligste Kærlighed, og jeg er saa glad ved at have en, jeg kan have fuld og ubetinget Tillid til; jeg ved, at du i det mindste ler ikke af mig

Neuchatel, 16. Decbr. 1899.

Til samme.

Jeg kommer lige fra en højst interessant Litteraturhistorietime; Professor Philip Godet er den bedst tænkelige Lærer, der forstaar at holde os i Aande. Det er Lørdag Aften, en Uge er ved at slutte, jeg er færdig med alle Lektieforberedelser til Mandag og har saaledes den allerdejligste

Tid og Ro til at skrive til min egen Mor. Om 3 Maaneder behøver jeg ikke længer at skrive, men kan tage den lille Malkeskammel og sætte mig ved din Side og faa en ordentlig Passiar med dig. Din lille Pige længes tidt derefter. Om muligt vil jeg nu rigtig hænge i for at udnytte de sidste 3 Maaneder til det yderste, at jeg kan komme hjem med Bevidstheden om at have brugt denne Tid saadan, som du gerne vilde, jeg skulde bruge den. Det er ogsaa noget, man først maa lære, og det er ikke saa let at lære, som man maaske i første Øjeblik tror. Tak for dit sidste lange Brev, jeg ventede jo med lidt Uro paa, hvad du vilde sige, vidste jo ikke, om du vilde forstaa mig, at jeg, som dog i Grunden har en let Natur, er lys og glad, nu gik i al den Uro! Og da du nogle Gange har gjort mig opmærksom paa, hvordan Stemninger har saa stor Magt over mig, tænkte jeg, du maaske vilde tro, dette kun var Stemninger og Følelser, og at du vilde være bedrøvet over, at jeg aldrig kunde overvinde denne Ustadighed i Følelser osv. Det er vel sandt, at jeg har noget at kæmpe med der, men dette er mer og alvorligere. Det er svært at skrive om det, det vilde være saa meget lettere at tale sammen, men nu er jeg glad, at jeg har skrevet, at du kan tænke mer end sædvanligt paa mig — hvis det er muligt. Kun er jeg saa utaalmodig; det er saa svært at sige: »Til *din* Tid og ikke til *min*« — og dog er det til *Hans* Tid, Hjælpen vil komme, Han ved kun *naar!* Somme Tider fristes jeg til helt at lade være at bede, jeg synes, det maa være saa forfærdeligt for den hellige Gud at se, hvor onde

og uforbederlige vi er, men — jeg kan ikke lade det være, at fortælle Gud, hvor bedrøvet jeg er over min Synd, og hvordan man føler sig indviklet i Synd, Synd, Synd til alle Sider og allermest indeni en selv. Aa, Mor, hvordan skal man blive fri for onde Tanker? og Tvivl? og et Virvar af Tanker og Spørgsmaal, hulter til bulter, som jeg slet ikke kan rede ud og blive fri fra? Hvad mon Gud tænker om mig? Tænk, om Hans Langmodighed nu snart var forbi? Jeg tror, at jeg ofte er bleven bønhørt, men naar man hidtil har levet paa andres Tro, kan man saa ogsaa blive bønhørt? Og saa er jeg bange for Følelser; jeg har i den sidste Tid hørt om J. J. Rousseau; tænk, om man endte med at blive som han! Han holdt af de Ting, som hørte Gud til, og Samvittigheden i ham vaagnede ogsaa, men han kom ikke til Fred; hvorfor? Han levede et rigt Liv med Naturen, og han saa Gud i Naturen, men hans Samvittighedsnag blev saa voldsomme, at han mente, selv de smaa, bitte Dyr forfulgte ham; han saa i alt, overalt Bebrejdelser, men han døde uden at være kommen til Fred. Underligt er det, hvor mange Tanker der kan gaa gennem ens Hoved i een Dag, Mor, og saa gennem det altsammen lyder Ordet: Synd, Synd, alt er Synd, alt er Forfængelighed og jeg selv fuld af Synd! Jeg véd, at du tænker paa mig, og jeg véd, at Han, som kunde helbrede alle syge og tilgive alle Synder, Han kan og vil hjælpe mig, men hvornaar? Han er trofast, som os kaldte, Han vil og gøre det!

Neuchatel, 22. Decbr. 1899.

Til Far.

— — Det er underligt at være borte fra jer i Julen; jeg fløj gerne hjem og holdt Jul med mine to; men — jeg er ogsaa glad ved at være her i Julen! Madame gør alt, hvad hun kan for at gøre Julen festlig og hyggelig for os. Nu har vi Ferie, vi nyder den med at læse og skrive Breve, spise Kager og synge Julesalmer. De andre gør sig store Anstrengelser for at lære mig at synge Alto, men jeg glemmer det hele Tiden og springer over i en anden Toneart; det er nu slet ikke let, naar man ikke har Begreb om Musik, og naar man ingen Stemme har! Men jeg synger alligevel, jeg kan ikke undvære det, og jeg synger, fordi det er Jul, og jeg er glad, og jeg kan somme Tider synge rent og rigtigt, siger de andre, men jeg forstaar ikke altid, naar jeg gør det Vor bedste Sangerske er rejst hjem i Morges, hun kunde synge, bedre end vi alle tilsammen. Mlle G. har ogsaa en smuk Stemme, siger de andre, men naar hun synger og spiller, er hun saa sentimental, saa er jeg paa Naale for ikke at komme til at le, og det kunde jo ikke gaa an. Det er ogsaa skrækkeligt at være saa lattermild!

Neuchatel, 1900.

Til Mor.

— — Hvor Kristendommen, Fortællingen om Jesus, Frelseren, ser underligt ud for den, som staar udenfor! Jeg forstaar, at der er mange, som siger: »Jeg vilde gerne tro, men jeg kan ikke«;

men — jeg forstaar ogsaa, at i det Øjeblik, Synden trykker og knuger en, saa tager man mod den Haand, Jesus rækker ud imod en, fordi man føler sin egen Afmagt. Og saa er Evangeliet saa klart og simpelt, og dog saa stort og mægtigt. Naar man ser sin egen Synd og Daarlighed, saa først føler man Trangen til en, der er stærk og trofast, til en Frelser! Og har man fundet ind til Ham, ser man med mere Frimodighed hen til Fremtiden med al Livets Kamp og Alvor. Der var en Tid, da Livet saa saa lyst ud for mig, som om der ingen Skygger var, Livet smilede straalende, Verden var lys og smuk! Kampen? aa, det gik nok, alle Mennesker var jo gode og kærlige mod mig, saa kunde jeg ogsaa være glad og lykkelig. Og nu? Livet er for mig ikke mere det lette, lyse, altid smilende, legende, Livet er en Kamp imod det onde, Livet er alvorligt, men ikke mørkt og tungt, fordi vi har Gud med os, ved vor Side i Kampen. Og Livet er smukkere eller rigere nu, der er langt mere Liv, for nu kan jeg leve med, i og for Sandheden. Gud give, jeg maa vinde frem til mere Sandhed, mere Lys! Jeg har kendt Mørket og Mørkets Magter, men Ordet om Jesu Kristi Lys jagede Mørket bort. Aa, jeg ved godt, Kampen er alvorlig og streng, maaske mere og mere, men jeg ved nu ogsaa, at jeg har en almægtig Gud, der kan og vil hjælpe mig at leve som hans Barn og til at kæmpe af hele mit Hjerte. Forundrer det dig, at jeg kan sige det saa trygt? Aa, tro ikke, det er, fordi jeg »tager det for let,« dertil har Kampen været for alvorlig, og dertil kender jeg Djævelens Magt for godt! Jeg maa tit

tænke paa den uddrevne onde Aand, der kommer tilbage med 7 andre, som er endnu værre, men — jeg vil ogsaa tænke paa, at vor Gud er almægtig, og det vil sige: Han kan overvinde alt, al Selvraadighed, Utroskab og Svaghed hos et Menneske, der beder om Hans Hjælp! Og synes jeg dig for frimodig, saa holder jeg af at tilskrive det Hans Magt og deres, som jeg føler kæmper med og for mig i deres Bøn. Det kæmper endnu i mig, jeg vil ned, vil være ydmyg! Gud hjælpe mig til at blive lille i egne Øjne! Han styrke mig igennem de strenge Timer, og de er mange, kan du tro! Aftenerne er saa svære!

II. ASKOV

Da Agnes vendte hjem, var hun ikke den samme, som da hun drog ud. Hun havde fundet ind til den Grund, hvorpaa hendes Liv skulde bygges. Hun var en troende, og hun vidste, hvad hun troede paa. Men der var, efter at Forlovelsen var hævet, over hende noget mat, noget opgivet, som i Virkeligheden var fremmed for hendes Væsen, unaturligt for hendes Alder. Det kendtes, at hun bar Saar, der trængte til Lægedom. Som Resultat af forskellige Overvejelser kom da Beslutningen, at hun skulde tilbringe Vinteren 1901—2 paa Askov.

Saavel Forældrene som Agnes selv var væsentlig fremmede overfor grundtvigske Kredse og Højskolen. Denne stod for Agnes nærmest i den

— i det mindste den Gang — almindelige »akademiske« Belysning som noget aparte og pudserligt. Men næppe var hun kommen der, før Opfattelsen ændredes. Hun var henrykt ved at være der, taknemlig for, hvad hun hørte og lærte, og med Kammeraterne gik det fortræffeligt. »Hun kom hjem med noget af en Forvandling over sig,« det var, som Livet igen havde lukket sig op for hende. Intet Under, at hun senere i Kredse, hvor man ofte var rede med Kritik overfor »Højskolerne«, bestandig med Varme førte Forsvaret for dem.

Brevene fra Askovtiden giver et klart Billede af hendes Glæde ved at være der; de vil altid beholde deres Værdi som ydende deres Bidrag til Skildringen og Vurderingen af det ejendommelige Liv, der levedes paa Askov Højskole ved Aarhundredskiftet. Vel var Agnes kun 20 Aar, ung og uerfaren, om man vil, naiv. Men allerede den Gang havde hun den lykkelige Ævne, som i de senere Aar var saa udpræget hos hende, at hun formaaede at se ind til Tingenes egentlige Væsen. Hun var altid rede til Beundring; men hendes sunde Sans fornægtede sig sjældent, og hendes Beundring blev ikke let kritikløs.

Askov, »Veumhus«, »Vesterled«, 2. Novbr. 1901.

Kære Far og Mor!

Det var en lang Overskrift, men I skal ha'e den. Det første, »Veumhus«, er Husets Navn, hvor jeg bor, hos Frøknerne la Cour, »Vesterled« hedder min Stue. Hvis jeg venter med at skrive for

længe om alt det nye, som møder mig her, saa bliver det rent uoverkommeligt; derfor vil jeg nu, jeg har lidt Tid, begynde at fortælle. Rejsen herover gik godt og fornøjeligt, vi var flere i Kupéen, der skulde hertil, fik hurtigt »gjort Bekendtskab«, fik hinandens For- og Efternavne at vide, herovre bruges ikke »Frøken«-Titlen, man er Kammerater! Omsider naaede vi Vejen Station, hvor Marius Christensen — en af Lærerne — tog imod »Eleverne til Højskolen«, som han med klangfuld Røst udraabte. »Maa jeg faa alle Garantisedler!«, de blev udleverede, al Haandbagage læsset paa en Vogn, og saa marcherede vi, hele den store Skare, ud ad Landevejen til »Skolen«; det tog ½ Time, nej, hvor vi frøs! Ved Indgangen til Skolen stod de forskellige Lærere med Notebøger, hvori vore Navne og »Kvarter« var skrevne; Schrøders Dreng skulde følge os til Veumhus, der skulde bo der. Frk. Jenny la Cour er Søster til Poul la Cour, og Frk. Anna en Broderdatter af ham. Vort Værelse »Vesterled« skal jeg dele med en anden ung Pige, Datter af en Højskoleforstander i Salling; det er lille, men nok saa hygggeligt — bliver det i alt Fald nok, naar vi faar vore hjemlige Sager og Billeder frem. Som Navnet fortæller, ser vi Solen gaa ned hver Aften fra vort Vindue, i Aften var det aldeles dejligt; hvor er Danmark et dejligt Land! Efter nogle mindre Forberedelser blev vi ringet sammen til Aftensmad, som smagte storartet efter Rejsen. Saa over i »Foredragssalen«, hvor der hang dansk, svensk, norsk Flag, — her er nemlig flere svenske og norske Elever — og hvor Schrø-

der ønskede os »Velkommen«, ønskede, at det, som her blev udsaaet, maatte vokse og bære Frugt, naar vi trængte til det, saa vi blev »berigede«. Naturligvis begyndte det med en knaldende Sang: »Jeg har baaret Lærkens Vinge«, derefter: »Du gamla, du fria, du fjällhöga Nord« og til Slut: »Dejlig er Jorden«. — Jeg tror, jeg bliver glad for at være her, men til at begynde med er man rent forvirret, inden man kommer ind i alle de nye Forhold.

(Fortsat Søndag Aften).

Det var jo meget løjerligt at gaa i Seng med et vildfremmed Menneske; men — man kan vel vænne sig til det! Vi stod tidlig op, ved 7-Tiden, vi skal selv, skiftevis, gøre vore Værelser i Stand. Efter Morgenmaaltid og Morgenandagt — 2 Salmer og Fadervor — gik vi ved 9½ Tiden i Kirke, som er en »Valgmenighedskirke« — hvad det vil sige, véd jeg endnu ikke rigtig — Præsten hedder Aksel Helweg, og hans Prædiken var »rigtig« nok. Efter Middag — godt og rigeligt — gik vi omkring, stiftede Bekendtskaber, talte med de faa, man allerede kender, og fik saa Kaffe ved 2-Tiden. Herefter gik vi alle til Skibelund Krat, hvor der naturligvis ogsaa blev sunget. Paa en saakaldt Festplads er rejst forskellige Mindesten for danske Mænd, og her fortalte Marius Christensen os om Krüger og andre gode danske Mænd.

Efter vor Hjemkomst herfra var vi til et aldeles storartet Foredrag af Appel om Gustav Johanssen, en Del fik vi ogsaa om Krüger og Jung-

green. Vi begyndte med at synge: »Du Herre Krist«. Egnens Beboere er med til disse Søndagsforedrag. Som Afslutning paa Dagen sang vi: »Det haver saa nyligen regnet, det har stormet og pisket i vor Lund.« I næste Vers lyder det: »Det har regnet, men Regnen gav Grøde, det har stormet, men Stormen gjorde stærk« — og i næste: »Og de troede, at Hjertebaand kan briste, og de troede, at glemmes kan vor Ret, de skal vide, de aldrig ser de sidste, de skal vide, at ingen bliver træt« osv. — »De kan spærre med Farve og med Pæle, de kan lokke med Løfter og med Løn — fælles Sprog giver Tankerne Mæle, fælles Villie gør Kampdagen skøn« osv. Den slutter med: det har slet ingen Hast for dem, som tror. — Her er rigtignok mange smukke Sange, og sunget bliver her foran hver Time, ligemeget hvilket Fag; de har Sange, der passer til alt! — Om Hverdagene maa vi noget tidligere op, allerede Kl. 6½. Efter Morgenmaaltidet gik vi til Foredragssalen. Det er altid Appel, der »aabner Skolen« og nu skulde fortælle os en Del Ting, »som vi havde godt af at faa at vide«. Han talte om, at vi nu stod overfor noget alvorligt: En Vinters Arbejde. Han talte om Hjemmets Fred og om, at een kan forstyrre Freden, og derfor gjaldt det om at gøre sig klart, at man hver for sig havde et Ansvar. Han talte meget morsomt til Karlene om at rede Seng; en Seng, som kun var glattet udenpaa, indbød ikke til at ligge i, det at feje og rede Seng godt og gaa fra et ordentlig Værelse, det var en god Begyndelse paa Dagen og en Betingelse for, at Dagen skal blive god. Saa lagde han et godt Ord ind for

Trapperne og viste to forskellige Maader, man kan gaa ned ad Trappen paa, naada, der blev rigtignok Latter. Saa talte han om Rygning og om Læseværelsets Bestemmelse; vi har to saadanne, hvor vi maa opholde os, naar vi ikke er til Timer. Om at Spiritus under ingen Skikkelse maatte findes paa Stuerne — jeg sendte min Flaske Kogespiritus en sørgmodig Tanke! — osv. Han er rigtignok uhyre tiltalende, jeg haaber, jeg kan tage hans Regnetimer, hvis jeg ikke er for dum paa det Omraade? —

Derefter havde vi Ordre til at møde i Gymnastiksalen, hvor vi skulde have en første Anvisning paa, hvordan vi har at forholde os. Fru Appel talte om, hvor gerne hun vilde have os med til Gymnastik og Sundhedslære. Hun ser saa vældig sød ud og gør et umaadeligt dygtigt og energisk Indtryk. Hun talte ogsaa om Tegning, hvor man fik »Øjet opladt, Haanden øvet«; det kribler i mig, naar de saadan staar og »fisker«, hver for sit Fag, og taler om den store Betydning netop vedkommende Ting kan have for en, men, men — man maa jo begrænse sig! og jeg skal nok prøve ikke at tage mig mere paa, end jeg magter. — Fysiktimen var ogsaa højst »spændende«, storartet; blot jeg kan huske lidt af al den Visdom, der proppes i en! Vi hørte om Vægtstangen, Prøvestangen og om Maalning. Dansk skal vi have hos to af de yngre Lærere, Axelsen og Fenger. Vi blev sat til at skrive Stil, en Genfortælling; da den havde Betydning som »Prøvestil«, sled vi i det den halve Time, vi havde dertil; efter dens

Kvalitet afgøres det, hos hvilken Lærer vi senere skal læse. Men, nu har du vist faaet nok for denne Gang.

Veumhus, Askov, 6. Novbr. 1901.

Min lille Mor!

Du maa have et lille Brev fra »Barnet« i Morgen*), hvor jeg ved, dine Tanker vil være hos hende, og jeg trænger til at snakke lidt med min elskede Mor. Jeg vil saa gerne sige jer Tak for dette sidste Aar, kære Far og Mor, Tak, fordi I hjalp mig, baade til at gøre det, som var ret, og til at komme over det, der var saa svært! I kære, kære to, I har hjulpet mig saa godt, og I har elsket mig hele Tiden, til Trods for alt det, som ingenlunde var til at elske hos mig; tak for det, søde, kære Mor og Far!

Det har været saa dejligt Vejr hidtil, men i Dag pisker Regnen ned, og det er mørkt og trist; dog gør det godt at tænke paa, at over den tunge, graa-sorte Skyhimmel dér er Han, som ser med Kærlighed ned til os, og Han kan komme os saa nær, saa nær, naar vi blot ikke vil hindre Ham deri! Naar jeg tænker paa den forrige 7. Novbr., saa er der ogsaa saa mange tunge, trykkende Regnvejrsdage imellem den og denne, men — naar blot »Regnen giver Grøde« og »Stormen gør os stærk«, saa bliver det dog til noget godt, ikke sandt, lille Mor? og det er dog sikkert, at vi lærte Ham bedst at kende og lærte bedre at takke i

*) Den 7. November hendes Fødselsdag.

saadanne Regnvejrstider, hvor vi fik at mærke, vi ikke kunde klare os selv. Det véd jeg saa godt altsammen, og dog synes jeg tit, de mørke Dage er saa mange og saa tunge. Det er jo sikkert vor egen Skyld, vi kunde vist leve meget rigere, naar vi ikke saa ofte hindrede Gud i at komme os rigtig nær. I Morgen begynder jeg paa mine 2-Tal, paa mine 20'er; om 10 Aar sidder jeg maaske som en gammel Jomfru et eller andet Sted ude i Verden; var jeg blot saa lykkelig stillet at have mine kære to at skrive til eller være hos; ingen forstaar mig som I, men — det bliver nok godt og som det skal være! —

Askov, 11. Januar 1902

Min egen lille Mor!

Jeg trænger til en Passiar med dig i Aften, skønt det er sent, men da min Stuekammerat absolut vil sidde oppe, kan jeg ligesaa godt gøre det samme. Ro kan her dog ikke blive til at sove, før hun slukker Lampen. Vi kommer lige fra en Diskussion om »Folket og Hæren«, indledet af en af Skolens Elever. Der blev meget livlig forhandlet, enkelte af Lærerne var indbudte, og Diskussionen trak længe ud. Det morede og interesserede mig meget at høre paa, men jeg var for lidt inde i mange af de Ting og Begivenheder, der fremhævedes, til rigtig selv at have nogen Mening. Der taltes om Højskolernes Forhold til Militarismen, om Fredssagen før og nu, om Stribmødet o. s. v., Ting, som jeg dels ikke kender,

dels ikke kender nok til; forhaabentlig kommer jeg efterhaanden bedre ind i det. —

Jeg kan ikke naa til mere end »godt Kammeratskab« med X..., det vil jeg gerne, baade med hende og de andre. Jeg mente, jeg forstod hende ikke, fordi jeg endnu ikke havde »opdaget« hende! Jeg tror nemlig, eller vil helst tro, at naar vi Mennesker har »Antipati« for en eller anden, er det, fordi vi ikke kan »opdage« det bedste hos dem; vi kan ikke se ud over, bort fra det, der er os imod hos dem. Hvis det var saadan, saa maatte man — hvis man da er en Kristen — naa til at »opdage« og saa holde af alle, men det kan vi nu ikke, det ser vi tit nok, og derfor er jeg nær ved at tro, L. J. har Ret, naar hun siger, at somme er tarvelige, men dog fine Mennesker, andre er kun tarvelige i Sind og Tanke, i Ord og Gerning, og det er Tilfældet med X...., mener hun. Ja, det kan godt være, men der maa dog i hvert Menneske være noget fint, fordi der maa være lidt af Guds Billede tilbage i dem, ikke Mor? Men — har vi saa Lov til at lade alle de ydre, ufine Ting, de gør, ogsaa de ufine Tanker, der kommer frem hos nogle Mennesker, har vi Lov at lade dem være det eneste, vi ser paa? maa det vel helt tage Magten i vor Bestemmelse, om vi kan »lide« eller »ikke lide« dem? Nej, det maa det ikke, vil du sige, men det er saa uendelig vanskelig at se bort fra det, ikke Mor? Mon du kan forstaa mig? Se nu, lille Mor, Meningen med alt dette er ikke, at jeg vil have noget lavet om nu, nej, nu er det en Gang saadan, og saa skal det være saadan. Meningen var kun, at jeg maatte

have Luft, og saa kan du maaske give mig gode Raad. Jeg vil ikke være sødere, end jeg kan være det naturligt, jeg vil ikke være usand, men jeg vil gerne være venlig og god Kammerat, ellers er det ikke let at være sammen, endnu i fire Maaneder, og jeg vilde saa gerne, det skulde gaa uden Skænderi og »Scener«, som vi hidtil heldigvis har været fri for. Kan du ikke forstaa, jeg tit paa alle hendes Spørgsmaal har inderlig Lyst til at svare: hvad kommer det dig dog ved? —

Saa, nu vil jeg ikke spilde mere Tid og Tanker paa det i Aften, men hellere fortælle min lille Mor — for hvilken Gang mon? — at jeg er saa glad for dig og Far, og at jeg glæder mig hver Gang, jeg tænker paa jer to og vort Hjem, og hvor godt vi tre har det sammen; er det ikke dejligt, Mor og Far min? Maa vi ikke være saa glade, saa glade for det, om der end er nok saa meget at sørge over — for det synes jeg endnu stadig der er! — — —

Askov, 19. Januar 1902.

Min søde Mor!

Vi har det i det hele forskrækkelig godt herovre; hvad det egentlig er, der gør det, kan jeg endnu ikke forklare; jeg kan kun sige, som Schrøder sagde forleden, det er noget »vidunderligt«, man kan slet ikke andet end blive »ung og glad«, det er umuligt, og det betyder dog ikke, at Alvoren ikke kan faa Plads ved Siden af, aa, saa brillant! Du kan ikke tænke dig, lille Mor, hvor Schrøders Lørdagsmorgens-Foredrag er udmærkede! Først kommer man til at elske — kan du

forstaa, at det er mig, som siger dette? — elske de gamle Myter og Sagn! Aa, hvor er de dejlige, Fortællingerne om Thor, der bor paa Trudvang, Sandhedsborgen, ham, der ikke kunde forholde sig rolig, naar noget Uret gik for sig, noget galt, usandt, men maatte kæmpe derimod, bringe det paa ret Køl igen, han, som maatte kæmpe med Midgaardsormen, — men — den lever endnu, ligger rundt om hele Jorden, trykker og trænger den, det er Løgnen! Og du skulde høre ham tale om vor Kamp med Løgnen, hvordan den skal føres; og han taler saadan, at han husker det — og lever af det — mindst til næste Lørdag! — I Dag har vi haft saadan en dejlig Dag! I Anledning af, at Nutzhorn var bortrejst, skulde vi have Appel til et »frit Foredrag« paa Morgenstunden. Han fortalte os om John Ruskin, om hans Talen til de unge i London, f. Eks. om de »kongelige Skatte«, der findes i Bøger, om hvad gode Bøger egentlig var, om hvem der er de »store«, hvordan man kommer i »de stores« Selskab i Bøger, om Arbejdet, der maa til for at finde Guldkornene, om vor Ulyst til dette Arbejde osv. Gid jeg kunde faa Tid til at skrive det ud, mens jeg endnu husker noget af det, han sagde; det var saa godt og betagende, at vi alle helst vilde været fri for de efterfølgende Timer for at tænke over, hvad vi havde faaet; det savner jeg ofte her. Det er ikke let at samle sine Tanker til en Regne- eller Fysiktime ovenpaa. Vi maa ligefrem stuve hvert Foredrag hen i et Rum af vor Hjernekiste, hvor vi saa forhaabentlig engang faar Tid til at hente det frem og fordøje det. En brillant Historietime fik vi ogsaa i Dag, hvor

vi fik Besked om Grundtvigianismen; gid vi havde haft fri Resten af Eftermiddagen, men nej, Engelsk, Regning og den franske Revolution gjorde deres for at »forstyrre« det gode, vi havde faaet! — — Paa Lørdag Aften skal vi have en Diskussion om »Dannelse«, som K. M.*) skal indlede; det bliver nok dygtigt gjort og morsomt; gid de vilde indbyde Appel, men det hører sig vist ikke til! Kære Far og Mor, jeg er saa glad ved at være her, jeg nyder alt det gode, jeg faar at se og høre og føle og vide; jeg nyder at lære og blive »aandelig fodret«, jeg er umættelig! Hvor jeg vilde ønske, I kunde komme herover og se det alt, saa I ogsaa kunde forstaa, hvor godt her er at være, og komme til at holde af Højskolen, som jeg gør det! Naa da, hvor jeg skal pudse Folk herover, naar jeg kommer hjem! Man faar saa meget, har det saa godt; bare det kunde hjælpe en til ikke at tænke saa meget paa en selv og alt sit eget; saa var meget naaet. Men — hvor glæder jeg mig ogsaa til at komme hjem til jer og vor Hytte; kan I forstaa, der er Plads til begge Følelser i en? Og nu i Seng! — —

Askov, 25. Januar 1902.

— — — For Øjeblikket er jeg meget opfyldt af et »frit Foredrag«, vi i Gaar fik af la Cour om — Mand og Kvinde. Han talte om Forbindelsen mellem dem og Ægteskabet. At det er vor højeste

*) En ung evnerig Pige, der havde taget Artium og vilde studere videre — med hvem Agnes sluttede et Venskab, der blev for Livet. De mødtes senere i den kristelige Studenterbevægelse.

Bestemmelse at leve sammen, at Mand og Kvinde maa sammen for rigtig at hjælpe hinanden til at blive Personligheder. Han talte saa fint og forstaaende om det Forhold, som vist meget faa andre kunde gøre det. Han talte ogsaa om, hvad der i det Forhold skulde værnes om, tages varsomt paa, talte om den slumrende Fantasi, — kun paa det ene Punkt anbefalede han den — og den stærke Lidenskab, altsammen paa en saa fin Maade, og alligevel — mon det er rigtig at holde et saadant Foredrag for unge Mænd og Kvinder samtidig? Mon han ikke sætter slumrende Tanker i Bevægelse derved? Det var saa godt, saa rigtigt og kønt, naar blot han havde holdt det for Pigerne alene og derefter for Karlene alene, der var noget indeni mig, der — ja, hvad skal jeg sige, frastødtes ved det, saaredes og tog Skade, du forstaar mig vist, lille Mor? det er vist ikke for stærkt sagt. Det var mig svært at høre paa det Foredrag.

Saa i Dag talte Feilberg om dette, at man tog et enkelt Ord af Skriften frem og prøvede, om det nu passede, og blev »fortvivlet« og »urolig«, naar man ikke syntes, det passede med det, Livet viste os. Hvis man havde sagt f. Eks. til Nansen, da han laa i Vuggen: du skal tage op til Nordpolen — saa vilde enhver finde det taabeligt. Og saadan, vilde han sige til os unge, skulde vi vare os for at tage det enkelte Ord og prøve det paa os selv. Det var i Anledning af Ordet: »Den, som har, ham skal gives mere, og den, som ikke har, ham skal endog fratages det, han har.« — Naar vi ikke kan forstaa saadanne Ord som: følg mig, giv o. s. v., saa maa vi huske paa, at Nansen skulde ikke over

Indlandsisen, mens han var Barn, men først, naar han blev Mand. Naar vi forstaar helt ud, at vi skal gøre det, saa skal vi ogsaa nok faa Kraften til det, Gud kalder os til. — Det gav os Ro i Sindet, for vi havde virkelig slet ikke tænkt saadan, men troet, at det var nu, saa snart Spørgsmaalet kom frem for os. Det er saa dejligt, lille Mor, at faa Svar netop paa det, der opfylder en, det kender du ogsaa nok. — —

Askov, Veumhus.

Min kære Far!

— -- — I det hele taget tror jeg nok, Askov og denne Vinter vil komme til at staa som noget absolut lykkeligt i mit Liv, noget vækkende, spruttende noget, som dog ikke hindrer Freden og Alvoren i at faa sin Part. Og se, kan her end tit være, og har navnlig været, noget uroligt over Livet her, som maaske kunde blive mindre sundt, saa tror jeg, det vil tabe sig i Erindringen, og Askov vil staa lys og klar, sund og kraftig. Askov er ikke noget Paradis, men det vil gerne lede hen derimod, og det mærker man, selv den, der ikke har mange Tanker for Guds Paradis. Der er faa, der vil rejse herfra uden i det mindste at have faaet en lille Forestilling om et saadant, om noget mere og bedre end Livet hernede; og er der dem — og det er der — om hvem man kunde synes at have Ret til at sige: de har ingen Udbytte haft, de har været dovne, har kun villet more sig, saa tror jeg dog, naar den Tid kommer, at der bliver Brug for det, der her gives os, saa vil det vise sig, at de alligevel har faaet det med herfra, de kan

bruge. Men for os andre, som har taget det mere med Alvor, som paa en Maade maaske ikke har moret os paa den Maade, de mener det, for os er Tiden her alligevel bleven rigere, fordi vi fik Lov at se med aabne Øjne og forstaa, hvad de arbejder for, og hvad de vil hjælpe os til herovre; vi har nydt mere paa vor Vis end de andre, men — jeg synes, just det er saa godt at tænke sig, at her er noget for alle, — blot er ikke alle saa glade ved det gennem selve Tiden. Kære I to! kan I blive trætte af at høre om min Glæde over Askov? Jeg tror det ikke! — —

Askov, 23. Marts 1902.

— — — Der er meget ved Askov eller snarere ved Menneskene her, jeg ikke forstaar, men trods alt, saa er her dog noget, som jeg heller ikke forstaar, men noget, som gør glad, inderlig glad og taknemmelig for Askov! Man bliver saa ung og lys i Sindet; hvad mon det er, der gør det — kan du forklare mig det?

— — — Aa, hvor jeg elsker Sangen herovre; hvis der er meget, der vil trække en med sig, — og det er her — til noget mindre godt, saa er her ogsaa en kraftig Modvægt i Sangen. Er der noget, man ikke kan klare, er man bedrøvet, er man glad, er man kommen skævbenet fra et og andet, længes man, er man stor paa det, eller er man langt nede — der er Hjælp for det altsammen, gennem Sangen ikke mindst. Og Lærerne hjælper, ikke ved Forskrifter, ikke ved personlig Talen med dem, men i deres Tale til os alle, i deres Færd og Væsen, gennem deres Arbejde giver de os saa

meget, saa man bliver gladere ved at leve, og — hvor man trænger til det, lille Mor! —

»Søvang« pr. Frederits, 3. Marts 1903.

Lille Mor min!

— — — Jeg nyder Tilværelsen, ønsker blot, vi kunde have mødtes her. Her er friskt og dejligt uden Dørs, Masser af Hav at se paa, og hyggeligt og godt inden Dørs, hvad mere kan man forlange? Jeg bliver drillet med min »kære Højskole«, som »ikke er for dannede Mennesker«, men Tante M. hjælper mig at forsvare den. L. vil til Vinter paa Statens Kursus for at læse Sprog m. m. Mine Vinterplaner spørges der om? Skal jeg ikke være hjemme hos jer næste Vinter? helt hjemme? Hvad mon I har tænkt for mig? Maaske I ikke har tænkt saa langt ud, jeg kan ikke lade det være! Nu er vi snart færdige paa Askov, det bliver ikke let at komme derfra, men dejligt at komme hjem til mine kære gamle »Foreller« — som for Resten slet ikke er »gamle«. Jeg rejser fra Askov med Favnen fuld af gode Venner, rige Minder, nye Interesser, et friere Syn paa andre, en god Pose Kundskaber, Lyst og Mod til at leve Livet igen dèr, hvor Gud vil have mig. Sig det til dem, der ikke kunde forstaa, hvad jeg skulde til Askov for, og Tak, kære Far og Mor, at I satte det igennem og gav mig Lysten dertil! —

Askov, Torsdag Aften.

Min lille kære Mor!

Det gjorde ikke godt i Dag at faa at vide, at du igen ligger; der kommer saa mange »hvor-

for?« op i en, som man ikke kan faa Svar paa, og som derfor maa tysses ned. Det er meget lettere at gaa og tænke paa, hvor lykkelig man kunde være, hvis Sorgerne og Genvordighederne ikke var, end at se paa alt det, man har at være glad for; man synes, det kunde være saa godt at kaste det altsammen af, om det saa kun var for en Dag, og føle sig helt fri. Hernede bliver vi det vel aldrig, men engang derhjemme — og hvor vi saa skal være glade alle tre!

Ellers har jeg ikke noget specielt at melde, jeg er træt, men ellers rask, sidder maaske lidt mere henad »Midten paa Vippebrædtet«. Hvorfor mon vi vipper saadan? Det er dog vist kun — eller mest — os unge, der vipper, man ser ikke saadan jer vippe, lille Mor, ikke saa ofte, og ikke saa stærkt. Kunde jeg blot blive mere stadig, mere udholdende, blive noget helt engang! ikke være halvt med i lidt af alt muligt, men hvordan? Man prøver, og det mislykkes, og saa vipper man helt ned til Jorden, indtil et lille Stød bringer Vippen et Stykke op igen, saa prøver man igen, og saa mislykkes det igen. Saadan gaar det stadigt, det eneste stadige er denne Kendsgerning, det er vel, fordi man stoler paa sig selv, om ikke i Teori, i hvert Fald, saa vel nok i Praksis, mon ikke?

Det fryser om Natten her, men Solen varmer om Dagen, saadan er det ogsaa i vort Liv. Det mørke, det onde, vil skabe Kulde i os og om os, men Guds Sol, vor Herre selv, vil skabe Lys og Spirekraft, at ikkeMørket helt skal omslutte os, — Lyset har dog alle Dage været stærkere end Mørket. Derfor skal vi ogsaa — engang — naa

frem til Lyset, trods det graa Mørke i os og om os. »Aldrig er jeg uden Vaade ,aldrig dog foruden Naade.« Naar Hans Naade er det største, saa er det underligt, at vi kan sætte vor Lykke i saa meget ved Siden af. Er det ikke? Jamen, det er det onde dette, at vi higer med Uro efter det, som ingen Værdi har, hernede maaske, til en Tid, men ikke en Smule deroppe »over de høje Fjelde«. —

I Gaar var den nye Ribe-Bisp, G. Koch, her for at se Skolen, han var rar nok og holdt et aldeles udmærket Foredrag i Aftes om Brorsons Digtning. Han lagde et godt Ord ind for Bibel, Luthers Katekismus og vor Salmebog, det trængte vi vist alle gruelig meget til at høre; her er saa underlig lidt Brug for Biblen, jeg savner den ved Morgenandagten. Nu er den rare Bisp igen rejst. Jeg blev forestillet for ham som »en Slags« Barnebarn til Stiftsprovst Rothe; Schrøder kunde gerne udeladt »Slagsen!«

Askov, 25. April 1902.

Min kære Far!

Jeg maa dog endnu en Gang sende jer en lille Skrivelse, før vi forhaabentlig snart mødes. Vi er temmelig udmattede allesammen, nærmest fordi vi er sammen saa længe om Aftenen; der er ingen Forslag i Dagene denne sidste Tid, men vi har det gruelig rart sammen. — Det bliver ovenud dejligt at komme hjem igen og sidde sammen med jer og tale om alt, hvad jeg har oplevet denne Vinter, men helt let gaar det ikke at slippe Askov; hvor har det været en rig Tid! Hvor har det væ-

ret dejligt at være her! Kunde jeg blot gemme paa alt det gode, jeg har faaet, og arbejde videre med det! Man kan det jo, men ikke alene, det lærer man ogsaa her! Og kunde man nu blot bevare noget af den kraftige Livsglæde, som findes her og gør Askov til det lykkelige Fristed, det er! Jeg tror, det skal lykkes! Her lærer man ogsaa at haabe! Og jeg er ikke alene, men ogsaa hjemme vil I hjælpe mig videre; hvor vi skal faa det godt!

III. VEJLEFJORD SANATORIUM

I Efteraaret 1903 flyttedes Hjemmet til Hillerød, hvor Agnes' Fader var bleven Amtsforvalter. Her begyndte hun at læse til Studentereksamen. Formaalet for denne Læsning drøftedes ikke nærmere. Alle, som kendte Agnes, forstod saa godt, at hendes Energi maatte finde sit bestemte Omraade. Men kun de, som stod hende nær, vidste, at der laa noget andet bagved. Lige fra Neuchatel-Dagenes Gennembrudstid havde der hos hende ligget Tanker og Planer gemt om, hvis Gud vilde bruge hende, da at gaa ud paa Missionsmarken. Da hun saa i Foraaret 1904 maa afbryde Læsningen, fordi hun er angrebet af Tuberkulose, bliver just Opholdet paa Vejlefjord Sanatorium for hende en Lutringens Tid, hvor Tanken om Missionsgerningen gror sig stærk og bliver afklaret. Med hendes Helbredstilstand for Øje kunde det synes urimeligt; men naar vi læser denne unge, muntre, energiske og begavede Piges Breve fra

denne Tid, bliver det lettere at forstaa, at saaledes maatte det være; det var rigtig nok med hendes Missionskald. Hun kan i Virkeligheden ikke lade være at missionere. De thviler paa hende som en Forpligtelse. Saa besynderligt det end vil lyde i manges Øren — hun har det ganske som Apostelen, der føler sig forpligtet overfor alle Mennesker.

Paa Sanatoriet fandt hun sig — som overalt hvor hun kom — snart til rette. »Alle er saa elskværdige imod mig« — »det gaar langt lettere, end jeg havde tænkt.« Snart finder hun sammen med de Kristne, som er der, og mødes med dem til Bøn og Bibellæsning. Overalt vinder hun Venner. Med en russisk Familie taler hun Fransk; Englændere og Tyske omgaas hun med samme Lethed som Danske. Overfor baade den ene og den anden bliver hun en Sjælesørger, der bestandig undrer sig over, hvor villige Mennesker dog er til at tale om deres aandelige Tilstand. Hun forstod ikke, at det var hendes sjælelige Renhed og Kærlighed, der virkede som Foraarets Sol paa de forskræmte Eranthis: Nu om nogensinde maatte de lukke sig op. Denne unge Pige — hun var dengang 22 Aar — gaar iblandt dem som en Hyrde for deres Sjæle. Samtidig er hun Medredaktør af Sanatoriets Vittighedsblad og et skattet Medlem, hvor der selskabeligt skal sættes noget i Scene. — Hun er vel sagtens ikke nogen god Patient. Hun kan aldrig naa til blot at tænke paa og tale om »Temperatur, Vægt og Mad« — men hun er et Salt i det lille afsondrede Samfund, hvor hun er sat, og hvor der er meget, der trænger til at saltes, hvis det ikke skal gaa i Forraadnelse. Alt ind imellem

har hun vedblivende sin egen indre Strid at føre; Agnes hørte ikke til dem, der blev »færdige«; ikke at hun søgte som den, der aldrig kom til Sandhedserkendelse; men hun hørte til de stedse kæmpende Sjæle, der altid med Sværd i Haand maa værge hver Fodsbred, de har vundet, og som ikke slaar sig til Ro, men stedse paany drager ud for at vinde nyt Land.

Under disse Forhold kunde det falde svært at leve paa et Sted, hvor alt var anlagt paa den legemlige Pleje, medens hun og flere af de andre Patienter følte, hvor stærkt de just under disse Forhold trængte til Næring for deres Sjæle. Det førte da til, at de søgte aandeligt sammen, og Agnes Rothe mærkede, at der her var Brug for hende. Stakkels, underernærede Patienter, Mænd og Kvinder, tyer til hende, lukker sig op for hende og fyldes med Tak overfor hende, der uddeler til dem Livets Brød. Intet Under, at hendes Hjerte fyldes med Glæde, og det er i et Brev fra denne Tid, vi første Gang møder et af de Ord, der altid siden fulgte hende, Præsten Macgregors: »I am a great believer in joy!« (Jeg har en vældig Tro paa Velsignelsen ved at være glad!).

Hillerød, 10. Jannar 1904.

Kære I....!

— — — Hvis du imellem længes efter mig, saa vil jeg bare fortælle, at jeg tit og mange Gange ønsker, jeg havde dig her til en grundig Passiar

om de Ting, som opfylder os begge — jeg kan vel nok sige — mest! Det er godt at tale med jævnaldrende, og vi to har jo nu særlig let ved at tale sammen, skønt du véd nok, det er mig, der siger mest! Jeg ønsker tit, du havde lige saa let ved at udtale dig, som jeg har det — skønt det sandelig ogsaa har sine Farer! — Efter hvad du skrev, har I vel i Aften været til Alters; Gud give dig da dèr det, du mest trænger til, Han véd bedst, hvad det er! Og Han vil jo give dig, véd du nok, om blot du ikke glemmer at se ud efter det, at vente det, være vis paa, at det kommer, Velsignelsen fra Ham selv, saa vis, at den aldeles ikke kan udeblive eller gaa dig forbi! Kære I...., tror du ikke, vi tit og mange Gange ikke faar, fordi vi beder, men tror ikke; vi glemmer, at det virkelig er Meningen, det skal komme, enten det er Fred, Ydmygelse eller hvilken som helst Velsignelse det er, vor Sjæl længes efter, jeg tror, vi er enige, men alligevel kunde jeg ikke lade være at skrive det. — Og saa har I vel hørt L. P. Larsen? Du skriver, at han er en forunderlig Mand, og det har du Ret i, men er det ikke dejligt at se et Menneske, paa hvem man kan se Guds Værk, hos hvem man kan høre, at Guds Aand bor i ham! Jeg glæder mig meget til at høre ham til vort Menighedsmøde den 19de — om jeg da faar Lov at komme ind til det! Og jeg glæder mig endnu mere til at faa L. herud paa Lørdag. Han bliver til Mandag! Gud give os alle fire en god Dag og mange gode Timer sammen. Og Gud give dig ogsaa, at din Mor maa blive rask og glad igen! Du skal ikke tænke dig, at det sidste er usandsynligt; naar jeg tænker paa, hvor-

dan vores Mor har været, og saa ser hende nu, da forstaar jeg ikke, at det er det samme Menneske; det er et Vidunder, saa godt som nogen af dem, der skete i de gamle Dage, der er sket med hende, men det er Guds Kraft og Aandens Værk, og du husker det vel, I...., »Dersom du kunde tro, skal du se Guds Herlighed!« — — Jeg undres saa ofte over, at der er saa lidt Glæde i Kristenheden — at Kristne ikke er mere glade! Du véd nok, jeg mener ikke saadan overstadige, stemningsglade — men jeg tænker paa »Glæden i Herren!« Det er noget, de engelske har langt forud for os, det straaler ud af deres Ord, der kan være noget saa jublende, ogsaa i deres Glæde over Gud! Macgregor*) — den unge engelske Præst, jeg læste om i Sommer — siger et Sted: Jeg véd ikke, paa hvilken Maade en saadan Velsignelse gives mig — og saa føjer han til, som til Gud: »Jeg véd, at du har mit Hjerte — og jeg har Himlen!« — Der er en saadan Fryd i disse Ord over at ejes af Gud! Kan du mon høre det? Det kommer endnu stærkere frem paa Engelsk! Hvor er den Fryd hos os? Ikke sandt, den er sjelden! Kristne — vi Kristne — gaar jo saa tit — ja, vel som oftest — som de, der lever uden Gud. Forskellen mellem dem og os ses ikke meget tydeligt, vel, det indrømmer du vist villigt! Og hvor kunde det være anderledes, vi lever ikke med Ham i det daglige, saa kan vi heller ikke

*) Presbyteriansk Præst i London, † 3. Maj 1900. (Se: George H. C. Macgregor, a biography by the Rev. Duncan Campbel Macgregor. London 1900).

kende, hvor Han vil have os, og kan heller ikke være trygge og glade! Jeg er ganske med i dit Ønske om, at vi dog engang skal naa til at gaa Guds Veje altid, men jeg vil tage det Ord »engang« bort og hellere sige, at vi ønsker det nu, fra nu af, og vi vil bede om, at det maa ske fra nu af! Jeg bliver undertiden bange, fordi jeg bruger de stærke Ord, at du skal tro, jeg er kommen saa vidt som til alle disse dejlige Ting — at leve med Gud i det daglige, at kende Hans Vilje altid, at være altid glad, og hvad det nu altsammen kan være; skulde du tænke saadan om mig, saa vil jeg blot endnu sige dig, at den Verslinie: »Jeg er desværre langt borte endnu« — den maa jeg stadig synge, og — »Tolderens Bøn« vil jeg allerhelst bede. Naar blot altid Sindet var saa ydmygt som hans! Men, Gud ske Lov, vor Gud er den, der gør fattig og gør rig, der nedtrykker og ophøjer! Kære I..., dog har jeg alligevel særlig Grund til at være glad i denne Tid — for jeg har faaet Lov at mærke saa eftertrykkeligt som aldrig før, hvad Bønhørelse er, og skulde jeg skrive ned, blot én Dag igennem hver Bøn, Han hørte og besvarede, saa blev jeg nok slet ikke færdig !Det er saa forunderligt, at jeg slet ikke begriber noget som helst deraf, men det gaar mig blot saadan, at jeg Dagen igennem hvert Øjeblik faar det som Lynglimt gennem Tanken: der er den Bøn hørt, og nu er den Bøn og den og den! Det er ikke saadan, at det er lutter Ja, Han siger, nej, slet ikke, men det er Svar, klare og stærke, som jeg aldrig har faaet dem før — kan du ikke forstaa, at man end

mer faar Lyst at bede: Gud være mig arme Synder naadig! — — —

Vejlefjord Sanatorium, Marts 1904.

Min egen Mor! Hvordan mon I har det? Og Far min! Jeg kunde nok have Lyst til at kigge ind til jer og se, hvordan I bærer jer ad med at undvære mig! Her staar alt vel til, og jeg har haft en god Dag, meget, meget stille — har mest ligget paa min Sofa og egentlig — nydt det, fordi jeg efter »Undersøgelsen« var meget træt. Vejret har været voldsom stormende og Regnen silet ned, saa jeg ikke har kunnet spadsere, men jeg har nydt Udsigten fra Vinduerne over Vejlefjords brusende Bølger, ligefrem helt Hornbækske, og Luften er dejlig, som den »stormer« ind ad Vinduet til mig. Jeg har læst noget af Pennefathers Biografi*); han blev ogsaa »taget til Side« fra hvad han helst vilde og syntes var det rigtigste — for en Tid; kunde jeg komme til at ligne ham i mere end dette! Jeg har haft en, ja, jeg har haft flere Glæder i Dag, af de »daily blessings«, som Frances Havergal**) lærer os at sige Gud Tak for.

Nu maa jeg nok stoppe for i Aften, jeg skal i Seng og har ikke noget særligt at tilføje; mine Oplevelser er jo ikke store udadtil; indadtil er de ikke fuldt saa stille, men — Blæsevejr er jo ingen Ulykke for Baaden, naar den da ikke gaar

*) William Pennefather (1816—1873), engelsk Præst, Stifter af »Mildmay«, en stor Missionsvirksomhed i London.

**) Frances Ridley Havergal (1836—1879), engelsk Forfatterinde.

under — og jeg er fuldt forvisset om, at »Han, som begyndte sin gode Gerning i os, vil fuldføre den indtil sin Dag!«

Vejle Sanatorium, 19. April 1904.

Kære Far!

— — — Jeg har, siden jeg sidst skrev, lært en Del flere Mennesker at kende, en Direktør Prip, Bror af vor rare Missionær Prip, som ogsaa ser prægtig ud og som jeg glæder mig til at omgaas. Han fik mig med op til Pastor B., i hvis Stue forskellige mødes til gensidig »Styrkelse« og Opbyggelse, hver Dag lige efter Middag; de læser Peters Breve sammen. Og om Lørdagen læses der en Prædiken og synges Salmer; det har været saa rart de Gange, jeg har været med. Deroppe traf jeg forskellige, jeg allerede nede havde været glad ved at tale med.

Jeg har det som sædvanlig godt — er ved at blive lidt gladere ved at være her. Tiden gaar jo forbavsende hurtigt, jeg begriber ikke, at jeg allerede har været her 14 Dage, maaske kendes det dog paa, at jeg synes, det er meget længe siden, jeg skiltes fra jer! Jeg er frimodig endda — det er underligt — der er meget at sige Tak for! Hvis jeg ikke troede paa den Gud og Fader, der sørger for os og som ved, hvordan vi kan vokse sundest, saa — ja, saa kan jeg godt forstaa, at Livet ikke har saa meget i sig selv af Værdi, at det kan leves! Uden Gud synes jeg alting blir mørkt og meningsløst; med Ham er der dog Mening i Livet og dette ofte lyst og dej-

ligt; først naar vi fjerner os fra Ham ved vor Synd eller Forsømmelighed, Sløvhed, bliver der mørkt om os! og ak, det gør vi ofte, altfor ofte!

Alle er saa rare og elskværdige herovre, fra Professoren og Lægerne til Sygeplejersker og Pigerne og de enkelte, jeg har talt med. Alting gaar langt lettere end jeg havde troet, Temperaturmaalingerne ikke nær saa brydsomme, naar man har vænnet sig til dem; den langsomme Gang heller ikke, det, at man kun skal naa en bestemt Tur i den bestemte Time og hverken mer eller mindre, lægger uvilkaarligt Baand paa en, og det, at man ser de andre kravle afsted, hjælper ogsaa. Spadsereturene er aldeles henrivende, og slet ikke mere ensomme end man er glad ved, Udsigten er overalt ganske dejlig, saa dejlig, Far min! hvor du vil nyde den, naar du engang besøger mig! Naar Solen er fremme som i Dag, er her næsten for dejligt. Vandet er saa blaat, med hvide Toppe, et forfriskende Syn! Liggetiderne nyder jeg endnu, dels har jeg været træt nok, dels er Bøgerne udmærket Selskab. Det mindst »morsomme« er Maaltiderne med den Masse Mad, men skal have til Livs! uha! men jeg vil gøre mit bedste. Som sagt, alt gaar lettere og lysere end ventet; jeg ved nok, hvor jeg skal hen med min Tak — og jeg ved ogsaa, at I, mine bedste Venner, og maaske nok flere foruden, har været med at hente ned Frimodigheden og Glæden.

Men paa samme Tid skammer jeg mig over min Forsagthed og »Lidentro«, at jeg dog ikke kunde tiltro min Herre at kune og ville give mig

Frimodigheden, fordi jeg syntes, dette var saa svært! Jeg var saa glad for, hvad L. P. Larsen sagde i Mandags om Disciplenes Kærlighed uden Tro — dette, at de til Trods for Manglen paa Tro dog endnu var Disciple; det er saa tit for mig, naar jeg synes, Troen glipper, svært at mene, at jeg saa i det hele taget er Hans Discipel. Peter blev ogsaa — til Trods for Fornægtelsen — ved at være Discipel; Johannes, der ved at se den tomme Grav begyndte at skimte, Maria, der vilde »tage« Jesus og gemme ham, allesammen holdt de af ham, ingen af dem troede endnu; selv Johannes, »der lignede Jesus mest« — det er en god Forklaring til »den Discipel, Jesus elskede mest«, synes du ikke, Mor?

Alfred Poulsens »Jesu Barndom og Ungdom« har jeg været meget glad ved at læse, navnlig et Stykke om Naturlovene og Underet — det, synes jeg, har klaret mine Begreber lidt.

Jeg har haft Besøg af forskellige unge Piger, som jeg synes om; men, kan Menneskene herovre ikke tale om andet end deres Temperatur, Vægt, Maden og Kuren i det Hele Det er næsten uudholdeligt; maaske jeg selv bliver ligedan, naar jeg har været her længere! Det er underligt i de kommende Dage at skulle »rystes« sammen med saa mange nye Mennesker, ak, jeg synes, der er saa lidt Alvor i dem — men, maaske ser jeg fejl! Jeg maa saa ofte tænke paa L. P. Larsens Ord om det Indtryk, vi, som hedder Kristne, skulde gøre paa Mennesker, eller rettere det Indtryk, vi skulde give dem af Jesus — et saadant, at de aldrig glemte det — et saadant,

at de kunde faa den Tanke: Han kan vist hjælpe mig!

Ja, maatte det lykkes, saa var jeg ikke her forgæves! Jeg formaar det ikke; naar jeg ser paa mig selv, er det en dristig Tanke, men — naar jeg tænker paa og holder mig til »Hans Magts overvættes Storhed, der er over os, som tro, efter Hans vældige Krafts Virkning«, Eph. 1, 19, en Kraft, der viste sig deri, at Han oprejste Kristus (1, 20) og deri, at Han ogsaa gjorde os levende, da vi var døde i Overtrædelser og Synder (Kap. 2, 1). Det er store Ord om vor Guds Kraft, men ikke for store, og denne Kraft staar til vor Raadighed!

Man kommer ind i mange Menneskers Livsforhold her, mange er saa forbavsende aabenhjertige — her er god Grund til at bede: »Og trøst min syge Nabo med!«

Vejlefjord Sanatorium, April 1904.

Kære Mor!

I disse Dage er det et Aar, siden Far blev syg! Ja, det var en underlig Aften og Nat! og en alt andet end let Tid, der fulgte efter; naar jeg nu tænker tilbage paa den, kan jeg næsten ikke forstaa, hvordan jeg dog kom igennem den; den staar saa underlig taaget for mig. Jeg kan blot huske, jeg var saa forfærdelig træt, saa træt, og som om jeg næsten blev baaren igennem den »i Søvne!« — Gud ske Lov, at vi faar Lov at mærke Guds Kraft som Kraft i vort Liv — og hvor er det godt at kunne gaa til Ham med alt og vide, at Hans Kærlighed til os er større, end vi paa

nogen Maade kan tænke os den — og vi tænker os den dog stor!

Hvor er det godt, at vi kan tænke paa Fortiden og sammen sige Ham Tak for, hvad Han gjorde for os, og paa Fremtiden i Tillid til, at Han vil hjælpe os frem fra Dag til Dag — fordi Han aldrig hjælper halvt — og i Tillid til, at Han ogsaa vil vise mig Vejen, jeg skal gaa! Kunde jeg blot forstaa, hvad det er, Han vil mig, ogsaa med denne Sygdom! og, om jeg ikke naar til at forstaa, at jeg da maa lære det uden at forstaa! Jeg véd ikke, om det gaar her som ellers i Livet — eller i Matematik —, at man lærer langsommere, naar man ikke forstaar Hvor vilde jeg gerne kunne se Ham pege for mig paa Fremtiden og sige: der vil jeg gerne have dig, der maa du blive brugt. Men i alle Tilfælde — blot det maa blive til Hans Ære, nu og altid! det er et stort Maal, men dog vel ikke for stort for Børn »at leve til Faderens Ære!« — — Hvor vidt er Foraaret hos jer derhjemme? Alting er vist videre fremme her; hvor er dog Foraaret dejligt i Aar, udsprungne Bøgegrene smykker alle Stuerne, og Luften er saa mild og stille. Hvor jeg tit ønsker, jeg havde jer to kære her for at nyde alt dette med mig. Og, naar Guds Jord er saa dejlig, Far — hvordan tror du saa, Guds Himmel er? Det tænker jeg ogsaa tit paa! Og Anemonerne! Véd I hvad? Har I lagt Mærke til, at de alle vender Hovederne imod Solen? Jeg saa forleden Dag en lille Gruppe, der stod ganske for sig selv, men det var de enige om, at vende Hovederne alle imod Lyset — jeg kom til at tænke

paa Zellers Ord: »Nur aufschauen! aufschauen nach Jesu!« Jeg faar altid Paamindelser, Opmuntringer ude i Naturen! Jeg er i det hele taget langt gladere ved at være her nu, og naar det skorter paa Mod af enhver Art, Taalmod, frit Mod, saa faar jeg det igen som Svar paa Bøn, det er saa vidunderligt! og jeg synes, det er de kosteligste Erfaringer i vort Kristenliv! Hvor jeg undte mange, mange flere at kende dette: Bønnens Magt — Svar fra Gud — det vil jo egentlig blot sige Guds Naade!

Nu skal jeg ud at gaa — paa »Himmerigsbakken« — ja, den er bakket Vejen til Himmerig, gid jeg og vi alle snart havde gaaet Vejen til Ende! Men jeg er glad alligevel — »inderst inde«, som du siger, lille Mor!

Til Mor!

— -- — Om jeg husker Fr. Havergals »Consecration?« Ja, det kan du tro, mammy! Ved du en Ting, som hun skriver om »keep the door of my lips«, som jeg synes desværre passer paa meget af vor Bøn. »How many pray: keep the door of my lips! when the very last thing, they think of expecting is, that they will be kept. — As their faith went no farther, the answer went no farther, and so the door was not kept! You may have tried, and tried very hard, but you have not trusted!«

Jeg tænker saa tit paa Jesu Ord til Marta: »Sagde jeg dig ikke, at dersom du kunde tro, skulde du se Guds Herlighed« — og dertil, synes jeg,

svarer saa godt det lille Vers af: Guds Fred er mer end Englevagt. »Og har vi Tro, da kan med Fred vi indgaa til Guds Herlighed« — ikke blot »engang« — ude i den uvisse Fremtid, naar vi »forhaabentlig« gaar hjem til Gud, men hver Gang vi i vort daglige Liv staar overfor Bekymringer og Vanskeligheder — hvad enten disse gælder noget, der i sig selv er svært, eller de gælder Bekymringen for, at alt det lyse, lette, rige, gode, vi har at glæde os over, skal faa os til at glemme det vigtigste af alt — saa gælder det: dersom du kunde tro! og har vi Tro, da skal — nu — skal med Fred du indgaa til Guds Herlighed! Og, mammy, vi to ved vel nok, hvad der er størst, vore Bekymringer eller Guds Herlighed! Er det egentlig ikke en umulig Sammenligning? Det er saa klart, at det næsten er løjerligt at se det skrevet. Det er, som vilde man spørge, hvad er rarest, at være glad eller fortvivlet? Vor Tro er den Sejr, som har overvundet Verden. —

Stakkels lille Z! Jeg har saa ondt af saadan nogen »Pigebørn«, der ikke er bleven skærmet om! Tænk, om ikke jeg var bleven skærmet, som jeg er det, baade af jer to og først og fremmest af min Fader i Himlen! Det er underligt at tænke paa, men det ser ud, som Han skærmede mest dem, der blev bedt mest for — ja, det er maaske ikke underligt, men derimod, at Han ikke særlig skærmer dem, der er mest udsatte for Fald og Fristelser!

Ja, nu er det mod Aften, og Dagen hælder; hvor har vi det godt, vi, som kan begynde Dagen med Frimodighed og slutte den med Tak! »I

do not know the art, by which such bliss is given!« — Kunde vi dog blot saadan ligne Faderen, som Børn hernede kan ligne deres Far saa smukt — at Mennesker skulde komme til at besinde sig; og om de endda begyndte med at misunde os vor Fred og Glæde, vi rørtes jo ikke deraf (som naar de her halvt medlidende siger til mig: ja, De hører jo til dem, der altid er tilfredse!), saa maaske kunde de ende med at faa den Tanke, at ogsaa de kunde faa Glæde og Fred. Som D. H., der synes, at jeg har det saa godt; bare han kunde faa det ligesaa godt — tør jeg sige, at jeg tvivler ikke om, at han vil naa det! Ja, dersom vi kunde tro, skulde vi se Guds Herlighed! Og jeg tror paa Ham, og jeg skal ikke blive til Skamme! Han kan dog ikke gøre sine egne Løfter til intet ved ikke at opfylde dem, Han, som er sand helt igennem! Han maa staa ved sit Ord, det er ligefrem noget af Ham selv, at gøre det! Er vi ikke rige? Vi, som har Arven allerede nu her!

Vidste Mennesker blot Halvdelen af, hvad det er at høre Ham til og leve med Ham! Da vilde de ikke leve saa let paa deres egen Risiko, og de vilde ikke betænke sig ret længe, de, som er kommen saa vidt, at de længes!

Vejlefjord Sanatorium, . . . 1904.

— — — Hvor er her underligt lidt at leve af, aandelig talt, og det falder til Tider tungt over en, det mærker jeg, ogsaa du føler, Mor min, »i din Stad«. Og du kan dog komme ind og faa

Føde, selv om du maa »søge den op«; vi kan absolut ingen Ting hente nogen Steder. Jeg kunde næsten bruge det Udtryk, en af Pigerne sagde forleden, da jeg maatte ryste paa Hovedet af deres lidt vel støjende Morskab: »Aa. ja, men vi har jo ikke andet Sjov end det, vi selv laver!« — Vi har absolut ingensomhelst anden Støtte end den, vi selv kan finde i vort personlige Liv med Gud, — og Ham være Tak for den, — jeg vilde nødig undervurdere den, men jeg forstaar mere end nogensinde, at der virkelig er noget, der hedder »de helliges Samfund«. Hvad vilde det ikke være for de fleste af os her, om der var nogen, der »tog sig af os« ogsaa i den Henseende, her, hvor Legemet faar saa meget! Jeg véd nok, at her paa denne tørre Plet kan Aanden virke; men maatte jeg ogsaa erfare det, kende det i Praksis! Men vi kender ogsaa noget til at kæmpe med Bønnens Sejrsvaaben, som vor »gamle« Præst viste mig Vej til gennem det lille Vers:

Kæmp med Bønnens Sejrsvaaben,
og lad Himlen Dag og Nat
ingen Stilstand for din Raaben,
før du faar din Jesus fat!

Undertiden længes jeg lige lovlig meget efter jer; hvad skal vi dog gøre ved det? Og undertiden kan man blive saa underlig — ikke egentlig bedrøvet, men vemodig, uden at kunne forklare, hvoraf det kommer; jeg synes, jeg har det saa godt og har saa meget at sige Tak for og være glad ved, og jeg er det ogsaa inderst inde,

som du plejer at sige, mammy; og Verden er saa smuk for Tiden i sin lyse, lyse Dragt, og Solen skinner og varmer helt inde i Hjertet — og hvad kommer saa den underlige Følelse af? — — Ja, jeg véd det ikke — inden Døre er her saa megen Vemod; alle Vegne synes jeg alligevel, der gaar Suk gennem Mennesker, om de saa ellers véd, hvad de sukker for! »Tænk, naar engang er løst hver jordisk Gaade!« og endnu mere: »Tænk, naar engang vi uden Synd skal leve, hver Tanke ren, hver Gerning uden Brøst, naar aldrig vi behøver mer at bæve for Muligheden af en syndig Lyst!« Jeg kan ikke tro andet end, at al Skabningens Suk er et Suk over dens Bundethed, og jeg véd intet dejligere at tænke paa end at skulle leve med Faderen i Hellighed! Tænk, naar vi skal se Ham, som Han er! Mon der er længe til Selv om der er— at vi dog saa i den Ventetid maa blive brugt i Hans Tjeneste, til Hans Ære! Naar man tænker paa, hvor langt fra at ligne Ham vi er, da er det en dristig Tanke, og man bliver saa lille derved; men, naar man tænker paa, hvad Han har lovet os, som tror — da vokser Frimodigheden i mit Hjerte! — —

Vi er Verdens Lys, Jordens Salt! vi, du og jeg og hver den, som kender Kristus som sin Frelser! Havde ikke vor Mester selv sagt det, saa vilde vi synes »dette er umuligt«, men, Mor min! for Ham er det muligt at virke det i os! »Gud ske Lov for al Hans Naade, som mig giver saadan Magt.« Det er forunderligt! Abraham kendte det, Moses, David: Med min Gud kan jeg springe over Mure. Paulus: Jeg formaar alt i Kri-

stus, som gør mig stærk! — Og vi, vi bitte smaa Kristne, vi skal ogsaa kende det! fuldere og sandere, eftersom vi vokser! —

Nu maa jeg desværre sige Stop, selv om der er meget mer, jeg trængte til at tale med dig om. »Se paa Himlen og ikke paa Jorden,« siger Professoren; jeg synes, jeg maa tilføje: Se paa Jesus og ikke paa Menneskene! — Du kender det, lille Mor, «nur aufschauen! nach Jesu!« som gamle Zeller formanede os. Kun Han kan dygtiggøre os til at leve for andre, til Trods for Bekymringer, Sorg og Synd — og ak, hvor er der meget i vort arme Hjerte, især af det sidste! Og læs saa 2 Kor. 4, 16—18: »Naar blot det indvortes fornyes!« — — Kærlige Hilsener, I kære, kære to!

Vejlefjord Sanatorium, 7. Maj 1904.

— — — Du kan tro, Far, at efterhaanden som man lærer Mennesker at kende herovre, da faar man rigtig at se, hvor der trænges til Gud, enten nu Mennesker véd det eller ej, og det er de færreste, der véd det! Og det kan ikke være andet, end for os, der kender Gud som vor Frelser og Herre, bliver det et Spørgsmaal, der brænder sig i en: Hvordan skal jeg for det første ikke gøre Hans Navn Skam, og saa: hvordan skal jeg rigtig blive saa lydig, at Han kan bruge mig? Jeg er selv tit bange for at trænge paa — og jeg tror, I fra den saakaldte »gamle Tid« — skønt du, Far min, jo tit er meget mer »moderne« end mammy f. Eks. — vilde være endnu mere bange, end vi unge nu er det; vi skal jo ogsaa være varsomme, men

jeg tror ogsaa, vi skal være vagtsomme, at ikke »Lejligheden« stadig slipper fra os, saa vi til sidst helt glemmer at se efter den. Og Mennesker herovre er slet ikke utilbøjelige til at tale om »aandelige« Ting, alt det, som angaar Gud og Hans Rige; jeg tror, mange her naar til at se Tomheden i deres Liv. Naar Arbejdet, Sundheden, deres »Fornøjelser« bliver taget fra dem for en Tid, maaske til Stadighed, saa trænger de til at faa noget ind i deres Liv, der kan fylde, og de indrømmer det! Jeg har talt med flere, som selv har begyndt at udtale sig, fordi de trængte til det, og skønt jeg er glad for at faa Lov, føler man stærkt sin Uduelighed til at tale og vidne for andre; men, som Larsen siger, det er tit det, at de møder Interesse og Kærlighed, der gør dem godt; det er som oftest ikke de kloge eller dybsindige Svar, der behøves — blot at man prøver paa at holde af dem! Frk. X er en af dem, jeg har talt med, men hun staar ganske uden Spørgsmaal eller Trang, kan overhovedet ikke begribe, at Mennesker kan tro; hun har selv, fortalte hun, været ganske umaadelig »overspændt«, været en Kristen; nu kunde hun ikke tro, at hun kunde »gaa hen og blive Kristen igen«; hun mente maaske ikke, Jesus var »en Bedrager«, snarere selv »en bedraget«. Og dog indrømmede hun, at det var meget mærkeligt, at Virkningerne af et bedraget Menneskes Liv kunde holde sig saa længe efter og kunde vise sig, som de virkelig gør. At der var mere at leve for ud over dette Liv, mente hun jo ikke; vi havde blot samme Betydning som f. Eks. en høit udviklet Plante; vi var dem, der

stod højest i Naturen, men havde ikke mere at vente end »alt det andet«. — Det er underligt at høre en jævnaldrende ung tale saa afgjort roligt om Livet paa en saa haabløs Maade! Tænk at leve som Hedningen, uden Gud og uden Haab i Verden, og tilmed efter at have kendt at leve med begge disse! Og dog, dog erkender hun en vis Trang i sig til noget mere, end hvad hun har: »Jeg vilde ønske, jeg kunde tro! Det maa dog gøre alt saa meget lettere« — men, det er blot Svaghed, mener hun! Ja, det er en underlig Maade at se Tingene paa — lutter »Mørke i Mørke«. Hvis I synes det underligt, jeg fortæller dette Eksempel, vil jeg blot sige, at det ikke var en særlig »fortrolig« Samtale, nej, det vilde hun godt fortælle, hvorsomhelst der var Lejlighed dertil. — Det er jo ikke første Gang, jeg træffer saadanne Mennesker, men det kan ikke andet end faa os til at gyse ved Tanken om Barnet, der gaar bort fra Hjemmet, villende bort, men med en Erkendelse af, at det vilde være lettere at være hjemme! Om de dog vidste, hvad de mister! Om de vidste, hvad de skubber fra sig!

Men hvordan kom jeg dog ind paa alt dette, Far min; du ved, at hvad der opfylder en, løber Munden — Pennen — af med, men saadan er det jo ogsaa i det jordiske Barneforhold, at hvor Barnet er hjemme, der er der aabent og frit mellem Far og Barn, ikke sandt? Og jeg er saa lykkelig ved aldrig at være bange for at tale frit ud om, hvad der ligger mig paa Hjerte, til jer to! —

Vejle Sanatorium, 18. Maj 1904.

— — — Jeg har i Dag været til Undersøgelse med det Resultat, at det er gaaet frem; det gaar ikke hurtigt, men jævnt, og jeg vil mulig faa Lov at komme hjem i Slutningen af August. Jeg er glad, at jeg faar Lov at blive rask; undertiden naar jeg er træt og synes, det er saa urimeligt at være træt her, hvor intet kan trætte og alle Hensyn tages, tænker jeg, at man maaske aldrig bliver helt stærk, arbejdsdygtig, og det vilde jeg dog saa gerne for at blive brugt i min Herres Tjeneste, men — kan Han bruge mig uden godt Helbred og Kræfter, saa vil jeg være helt glad ogsaa derved, blot at Han vil bruge mig, det er min kære, stadige Tanke, men — hvor? hvornaar? hvordan? og hvordan Han vil lade mig »uddannes« dertil? Derom véd Han Besked og ikke jeg. Men Han kan begynde at »uddanne« mig her — det véd jeg, og føler, som om Han er begyndt at gøre det; maatte jeg ikke have taget fejl heri!

I disse Par Dage, hvor jeg har maattet leve helt stille og for mig selv, har jeg mærket, at Stilhed er en god Betingelse for vor Faders Meddelen sig til os; det er vel ofte saadan, at vi ikke hører og ikke forstaar, for di vi »har travlt«, selv om Travlheden slet ikke er »Uro«. — —

Hvor er der dog mange Mennesker, der ikke er glade, fordi de ikke har Gud som deres Gud. For mig er det altid nye Beviser for, at »den, som ikke tror paa Sønnen, har ikke Livet«, naar jeg træffer paa disse, der ikke har Fred, men ikke kender den egentlige Grund dertil. Og jeg har og-

saa nu set, at Mennesker som Regel ikke er saa utilbøjelige til at tale om de Tig, som jeg før har troet; jeg tænker, det ligger i, at jeg selv har faaet mere Frimodighed til at tale om det med Mennesker, om hvem jeg paa Forhaand ikke vidste, at de var enige med mig. Men, er det vel underligt, at jeg har faaet denne Frimodighed dertil, naar jeg har bedt saa meget derom? Saa underlige er vi Mennesker alligevel, at vi forbavses over at faa Bønhørelse! Det er meget betegnende for vort Trosstandpunkt! — — — Jeg har mange Glæder, ogsaa her, hvor jeg syntes, det maatte være saa svært at være ret længe! Og hvis jeg ser for meget paa Vanskelighederne ved at være her — saa kan det af og til se mørkt ud, men saa snart jeg ser hen til min Herre, saa véd jeg jo, Hans Magt er saa langt, langt større end al Verdens Vanskeligheder, og her er dog kun en bitte lille Part af dem, selv om de for smaa Mennesker med liden Tro kan se drabelige ud! — — —

Vejlefjord Sanatorium, 12. Juni 1904.

Min egen, elskede Far!

Nu skal vi to have os en Passiar, for det er rigtignok længe siden, vi har faaet os en, synes du ikke? — Jeg vilde saamænd ønske for dig, at du var her hver Dag mellem 12 og 2, ikke som Kurgæst, uha, nej, — men som solbadende, for det maa da lige bestemt være noget for dig! Og det er det ogsaa, kan du tro, for din Unge, som nu alligevel ligner sin gamle Far i nogen Ting, i hvert Fald i det at nyde Friluftslivet. Og jeg finder, det

er Toppunktet af Friluftsliv! (Tror du ikke, »vores Kone« vilde sige, vi lignede hinanden i alle Galskaberne?) — — — Ja, hvornaar monstro jeg bliver fornuftig, Far? kan du ikke sige mig det? Det er, ligesom der var to — saadan en spruttende, lystig glad Unge; kender du hende som din? Ja, for hun er ogsaa din Pige, det er hende, du har givet »saadan skidt Opdragelse«, Far! — og saa en anden en, saadan noget mer fornuftig og alvorlig, som du vist ogsaa kender, i det mindste lidt til — hvad siger du? Blanding? Ja, jeg maa vel give dig Ret i, at der er noget af begge i en, men det ligger paa en Maade nok hinanden nær og er ved Siden af hinanden; jeg mener, at det ikke er blandet sammen. — — — Ak ja, har ens Legeme godt af at være her, saa har ens Sjæl sandelig ikke godt af det; i hvert Tilfælde er Livsvilkaarene for samme yderst slette, mens den første trives storartet. Og selv om I kære Mennesker — saavel de, som har sendt de andre herover, og de, der har sendt mig — nu vil sige noget om, at Legemet maa gaa først for en Tid, for at Sjæl og Aand engang kan komme til deres fulde Ret (det lyder saa stort for os smaa Mennesker at sige saadant!), saa kunde det maaske blive et Spørgsmaal, om ikke Sjæl og Aand bedre kunde udfolde sig i et skrøbeligt Legeme, end hvor Legemet tog al Plads! Og hvis vi ikke havde en kraftig Hjælp, men det har vi, ja, saa tror jeg ikke, jeg turde blive her ret længe. Jeg véd ikke, om I, mine kære to! synes, det er en komisk eller dog maaske underlig Tanke, at man kan faa en saadan Frygt i sig? Men jeg forsikrer jer, at hver den, der har

noget i sig, der længes ud over Mad og Drikke og Morskab og Klæder — han og hun finder det svært at være herovre. Jeg vil godt tro, det er svært at forstaa for dem, der ikke selv har prøvet det; tror ikke engang, det er nok at have set lidt til det herovre. Men, vi har en Hjælp, og, Far min, den er saa stor og saa stærk og saa altid rede, at jeg synes, man bliver saa lille derved som Barnet, der faar en stor Gave og siger, mens det tager imod det: Er alt det virkelig til mig? Jeg har altid været med til at hævde, at de svære Tider for saa vidt var de letteste, som man da tyede til sin Gud og holdt sig mere stadigt til Ham, og at man i de lette, gode Dage vanskeligst forstod Ham eller ogsaa glemte at tænke ret meget paa Ham. Og nu, da jeg synes, jeg aldrig har følt et saadant Velvære, aldrig i den Grad har haft alt i Retning af ydre Bekvemmeligheder og Nydelser og Opvartning, nu mærker jeg, at Kraften og Hjælpen er til Rede saa fuldt som i de saakaldte mørke, svære Tider. Og jeg, som tænkte, at strengt Arbejde, Optagethed, var de bedste Midler til at leve i Fred — og jeg fandt, de strakte ikke til det, de skulde — jeg ser nu og oplever, at jeg helt uden Arbejde ganske anderledes oplever Freden, der overgaar al Forstand og kan bevare Hjerter og Tanker — og jeg har altid fundet, at det sidste, Tankerne, var det vanskeligst at faa bevaret i Fred! —

Vejlefjord Sanatorium, 24. Juni 1904.

Kære I....!

Jeg kan slet ikke lide, at du sommetider har det, som du skriver om, at du er ved at gaa til

Bunds, baade legemligt og aandeligt; det første forstaar jeg dog bedre end det sidste, men jeg véd jo, at man ofte ikke kan adskille de to. Og du siger saa: »Og naar man endda saa havde Fred inde fra sig selv« — du kan da begribe, kære Ven, at jeg ikke kan forbigaa en saadan Ytring! Hvorfor har du ikke Fred? Har du den af og til og — saa slipper den væk fra dig? Hvornaar er det sværest at holde paa den? eller rettere at faa den bevaret? naar du føler dig træt og svag? Hvorfor og hvordan kan vor Fred tages bort fra os? Er det vor Fejl? Guds Fejl? Djævelens? det ondes? er det naturligt? — jeg mener et Udslag af det aandelige Livs »naturlige« Gang. Er det det mest naturlige for Barnet at leve i Ufred med sin Far? Kan end vor Fred komme til kort, mon da Guds Fred kan det? Den, »som overgaar al Forstand og som bevarer Hjerter og Tanker i Kristus Jesus?« — — — Du har Ret i, at det er godt, Folk ikke kan se ind i os — ja, de vilde blive forfærdede mange Gange! Jeg tænker tit, at saa forfærdelig som jeg ofte ser ud indeni, kan jeg ikke tro, andre ser ud; men du har altsaa noget af den samme Følelse! Jeg synes, at naar vi kommer til Gud og taler med Ham, da er det en stor Hjælp og Trøst at vide, at Han kender os ud og ind, — det er nok paa en vis Maade forfærdeligt at tænke sig staaende blottet i al sin Syndighed for den hellige Gud, men naar vi tænker paa den Far, der elsker os, saa finder jeg alligevel en stor Hvile i at staa for Ham uden den Tanke, som vi ofte har overfor Mennesker: Ja, vidste du blot, hvordan jeg egentlig er! Han ved det, kender hver Flig i

os bedre end vi selv og vil endda have med os at gøre — ubegribeligt!

Han venter ikke, kan ikke vente med at elske os, indtil vi en Gang bliver lidt bedre, eller holder sine Forjættelsers Opfyldelse tilbage, indtil vi er blevet lidt mere skikkede til at tage dem; nej, du, de er der til os *nu*, saadan som vi nu er, akkurat saa langt nede, saa meget mere har vi Brug for dem. Nej, du, føler vi os mindst skikket til at smage Guds Kærlighed, uværdig til den, da og netop da er vi bedst i Stand til at modtage den! Og naar du føler dig forfærdelig lille, da — om det end ikke er behageligt for Kød og Blod at føle sig saadan — saa har du det dog godt, kære Ven! bedre end du maaske véd af! Forstaar du ikke godt, at Paulus kan sige: Naar jeg er skrøbelig, da er jeg stærk! Jeg synes, jeg forstaar noget af det!

Du synes vist, jeg er en Drivert til at skrive, men jeg har ogsaa lidt at bestille her. Her er en Del Mennesker, der ligger, og nogle af dem besøger jeg i mine »Fritimer«, saa jævnligt, som jeg kan naa det. Jeg er glad ved disse Besøg; der gaar Samtalen ikke saa let om ingen Ting, som den gør det imellem os, der er oppe, der er unge, meget livlige og som oftest glade. Ved Sygesengen gaar Tanker og Tale let hen paa Liv og Død og paa »hvad saa?« — Jeg elsker at tale med Mennesker om *Ham*, hvad enten det er med dem, der, som jeg, gerne vil tjene Ham og véd, de er frelst af Hans Naade, eller det er med dem, der længes efter Fred, men ikke véd at søge den i Ham eller søger, men endnu ikke har fundet ind til Ham! Ved at tale med de første, glædes man og styrkes,

ved at tale med de andre, kæmper man for, hvad der er en kært, og — styrkes ogsaa! Og jeg har aldrig før vidst, at Mennesker saa gerne talte om de Ting, der drejer sig om Guds Rige, og at saa mange vilde det, men her har jeg rigtig faaet at se Længslen hos Mennesker efter Gud. —

Vejlefjord Sanatorium, 17. Juni 1904.

Min egen Far!

— — — Jeg er bleven valgt sammen med 3 andre til at udgive« en ny »Bacille«*). Folk lader til at have en Del paa Hjerte, og Bidragene begynder at »strømme ind«. — Alt dette er ganske fornøjeligt i Øjeblikket, og kan vi muntre de andre ved det, er det en god Gerning herovre. Jeg holder paa, at »Alvor og Gammen, de kan godt sammen«, eller som vi lærte paa Askov:

»Glæden ved Guds grønne Jord,
Glæden ved Guds Naade-Ord,
De vil ikke kriges.
Lærkesang og Klokkeklang,
De kan godt forliges.«

Eller, som Mors og min spicielle Ven, Macgregor, siger — om han end siger det mere om den dybere Glæde end om Munterhed: »I am a great believer in joy!« —

Du kan tro, Far min, jeg er glad for vores »gamle« Præst i denne Tid; jeg synes næsten ikke, jeg har kendt ham rigtig før, jeg har i det mind-

*) Et Vittighedsblad, der med uregelmæssigt Mellemrum udkom paa Sanatoriet.

ste ikke før kunnet tale saa rent ud af Posen med ham, ikke blot om mig selv og mine Fremtidsplaner, men ogsaa om alt det, der interesserer os begge! Han hjælper mig paa forskellig Maade med at faa lidt Ro paa Tankerne — og hvor er det dog vanskeligt for et uroligt Menneskebarn som jeg!

Det er saa godt at have Hjertefreden, saa kan alt det øvrige alligevel ikke faa Lov at forstyrre en, fordi »Freden bevarer — over al Forstand«, — jeg tror ikke, der er noget, jeg forstaar saa lidt, men heller ikke er der noget, jeg har følt saa stærkt at være fuldkommen sandt som dette, at Guds Fred bevarer Hjerte og Tanker i Kristus Jesus! og ikke i nogen eller noget andet! —

Vejlefjord Sanatorium, 26. Juli 1904.

— — — Den bedste Maade, den sikreste, hurtigste at hjælpe hinanden paa, den véd du, jeg bruger, naar jeg tænker paa min lille Mor og »hendes Bekymringer«. Og det er det gode ved den Maade, at Afstanden gør aldeles intet. Jeg véd ikke noget bedre — og du vel heller ikke — naar det kniber paa en eller anden Maade for en selv eller dem, man elsker, end at gaa og tale med Faderen i Himlen derom. Jeg tænker ofte, naar jeg mærker rigtig — og det kan tit være, uden at du særligt skriver derom — at du trænger til mig hjemme, om ikke min første Plads er at være hos jer? Jeg tænker ofte paa dette, ogsaa i den sidste Tid, og jeg er vis paa, at min himmelske Far vil vise mig sin Vilje i det Øjeblik, jeg er fuldkommen rede til at gøre den og den alene; i den Vished er jeg tryg, om jeg saa længes aldrig saa meget

efter at vide, hvad Han vil, jeg skal gøre, om Han siger: Bliv! eller: Gaa! eller: læs! eller: vær stille! Jeg er vis paa at faa Lov at tjene Ham, virksom eller uvirksom — menneskelig talt, — det er ikke dette, det kommer an paa, men Sindet! min lille, elskede Mor! Hvor jeg dog glæder mig til at være hos dig igen, i hvert Fald i Vinter, maaske længere, maaske altid, maaske kun kort Tid, ganske som vor Herre vil det; ikke sandt? —

Jeg havde en underlig Oplevelse forleden Morgen; det havde ringet til Morgenmaaltidet, og jeg skulde altsaa skynde mig ned. Jeg var i Forvejen ikke rigtig »oplagt« — som man kan sige — til min Morgenbøn, og derfor var det vel nok, at det gik noget hurtigere og som Følge deraf ogsaa mere overfladisk end det plejede. Da jeg saa havde sluttet og vilde rejse mig, var der noget, der sagde: Bliv i Bøn! og det ikke én Gang, men flere Gange, indtil jeg saa sagde det videre til min Far, at Han maatte hjælpe mig, hvis jeg skulde vedblive, for Sindet var ikke til det, det saa Han jo nok! og saa blev jeg stille igen og kunde tale med Ham om forskelligt, som jeg ikke havde glemt før, men ikke havde syntes, der var rigtig »Tid« til i Dag. — Da jeg saa gik ned, kunde jeg ikke lade være at grunde over dette, der syntes saa underligt; det var ligesom noget helt udefra, uden for mig selv, der havde sagt dette: »Bliv i Bøn til mig!« Jeg sagde til mig selv: nu maa du ikke være overspændt, — men det kunde jeg alligevel ikke slaa mig til Ro med, for det var ikke noget indbildt, men noget højst virkeligt! Senere har jeg saa godt forstaaet det. Jeg kom paa min Morgen-

tur til at følges med en ung svensk Pige, om hvem jeg troede, hun var en Kristen. Vi »kom til« at tale om Kristus — let og naturligt gik Samtalen derhen, — vi havde først talt om forskellige Bøger, om Bøger om Ham og saa om Ham selv. Først talte hun meget objektivt om det, saa jeg egentlig mest troede det samme som før, at hun »vidste, paa hvem hun troede«, men saa sagde hun det rent ud: »Jeg kan dog ikke tale med her, for jeg véd ikke, hvad jeg selv tror om disse Ting og om Kristus, men det interesserer mig og har gjort det i flere Aar,« (hun er vist 4—5 Aar ældre end jeg). Se, Mor min, om jeg nu, ved hvad jeg kunde sige hende, har hjulpet hende, det véd jeg intet om, men jeg er sikker paa, at havde jeg ikke om Morgenen hentet Frimodighed til at tale frejdigt om min Mester, da havde jeg af Frygt for mine egne Ord maattet lede Samtalen ind i noget andet. Saa forstod jeg min Fars kærlige Paamindelse: Bliv i Bøn! Hvordan det saa ellers er gaaet til, det kan jeg ikke forklare — og selv med min »sundeste Fornuft« ikke heller bortforklare det. Jeg siger som saa ofte før med vor Ven Macgregor:

I do not know the art,
by which such bliss is given,
I know Thou hast my heart
and I have heaven!'

Vejlefjord Sanatorium, 18. August 1904.

Min elskede mammy!

— — — Jeg havde egentlig ventet, at han (d. e. hendes »gamle« Præst, Pastor Ostenfeld) vilde

fraraade mig det og snarere lede mine Tanker ind i et andet Spor, men det har han slet ikke gjort — tværtimod! Han er vel sagtens bange for at paavirke og gemmer maaske derfor sin personlige Mening godt, jeg véd det ikke, i hvert Fald hjælper han mig og styrker mig i Haabet om én Gang at naa et Maal, om han saa gør det bevidst eller ubevidst. Skal jeg mon naa dette lyse Maal? se mig selv i Gang med en Gerning, af hvad Art den nu bliver, i hvert Fald til Guds Ære! Til Guds Ære, ja, men virksom ogsaa? Nu, det er Hans Sag mere end min!

IV. EDINBURGH—GLASGOW.

Styrket efter Sanatorieopholdet vendte hun glad og frimodig tilbage til Hjemmet. Efter et Aars Forløb turde hendes Reconvalescentstid anses for at være slut, og da havde hendes Planer for Fremtiden taget fastere Form. Megen Bøn og Overvejelse var gaaet forud. Mange Overvejelser og Forhandlinger, saavel med hendes Læge som med hendes to »Skriftefædre«, Pastor Ostenfeld og Pastor L. P. Larsen. Tilladelsen til at drage bort blev af hendes Forældre givet med Glæde og dog med Frygt og Bæven, ogsaa med Vemod, fordi det vilde blive saa svært at undvære hende, men dog afgjort og uden Forbehold, fordi de var forvissede om, at dette var at fuldkomme, hvad Ret var. Hun vilde tage til Edinburgh, hvor hun først vilde tage Adgangseksamen til Universitetet og

dernæst Lægeeksamen for saa at gaa ud som Lægemissionær — hun tænkte snarest paa Indien.

Og saa drog hun til Skotland — bort fra sit elskede Hjem, fra sit Land og sit Folk ud til Forhold og Mennesker, som i det mindste til at begynde med ikke faldt hende hjemlige og næppe nok sympatiske. Hun tilbragte nu syv Aar, dels i Edinburgh og dels i Glasgow. Hendes sproglige Begavelse og hendes Evner til at tilpasse sig kom hende her til Hjælp; ogsaa hendes Vilje til kristeligt at forstaa selv, hvad der til at begynde med mødte hende fremmed. Skønt hun som god Dansker bestandig forholder sig prøvende og tildels ret kritisk overfor skotsk Kristendom, dens Formalisme og Tørhed, saa øser hun dog med Tak af Kilderne dèr, hvor de springer, og ganske særlig Betydning fik for hende den kendte Præst og Studenterarbejder Dr. John Kelman i Edinburgh. Samtidig fylder Studiet hende med den mest levende Interesse, og hun vokser stadig i Tryghed med Hensyn til det Leje, hvori hendes Liv nu er lagt, den Retning, i hvilken hun stræber.

Saa vilde disse Aar i det fremmede da uden Tvivl for Agnes være blevet saare lykkelige, hvis ikke hendes svigtende Helbred havde kastet sin Skygge over dem. Og denne blev saa meget mørkere, som hendes fysiske Svaghed bestandig gjorde sig gældende ved Eksamenstiderne. Atter og atter meldte Feberen sig samtidig med Eksamensforberedelserne; saa kom der Dage med Sengeleje, Uger med halv Arbejdskraft og — paa Eksamensdagen Nederlag. For et ungt, ærekært og i Virkeligheden evnerigt Menneske er der vel

næppe nogen Prøvelse, der er haardere end den paa dette Punkt Gang efter Gang at blive skuffet, at se Kammeraterne, maaske ogsaa saadanne, som egentlig havde færre Evner og Kundskaber, gaa frem, medens man selv lades tilbage. Det synes mig, at her er et af de Punkter, hvor Agnes vandt sine største Sejre, eller, for at sige det rigtige, hvor Gud mest aabenbart vandt Sejr i hende. Hendes Breve vidner derom, og de, som saa hendes Kamp, stemmer i med: Selv dette svære lærte hun ganske at tage af Guds Haand.

En stor Hjæp blev her for hende den Kærlighed og Forstaaelse, hvormed de sørgelige Budskaber blev modtagne af hendes to kære derhjemme; de havde paa deres Vis stridt den samme Strid som hun og vundet Sejr. En uvurderlig Støtte paa dette Punkt, som i det hele under hendes Studietid blev hendes trofaste og kærlige Studiefælle, Frøken Elise Hoffmann, med hvem hun sluttede et stadig inderligere Venskab. Ogsaa Frk. Hoffmann forberedte sig til at gaa ud som Lægemissionær. (Hun er nu ude i Bangalore, hos L. P. Larsen, for at lære Sproget), og hun med det rolige jyske Temperament — hun er en Datter af den kendte Entreprenør J. H. Hoffmann — var en uvurderlig Støtte for Agnes, ikke mindst i de Tider, hvor det kneb.

I Aaret 1907 havde de taget Adgangseksamen til Universitetet. Fem Aar efter, i December 1912, havde »Hoffy« taget sin afsluttende Eksamen; Agnes maatte da blive ene tilbage. Hun skulde, om alt gik regelmæssigt, være færdig i Juli 1913. Som sædvanlig arbejdede hun ihærdigt og trods

alt med godt Mod; og som sædvanlig — kun i stadig voksende Grad — laa hendes Studiekammeraters Sjæleliv hende stærkt og inderligt paa Sinde. I lange Tider havde det været hendes Bøn, at Gud dog vilde blæse Liv og Aande ind i alt det døde Formelværk, som syntes hende at præge saa meget af det kristelige Studenterliv, med Bedemøder og Bibeltimer, med »Missions«-arbejde i Fattigkvartererne, med Gudstjenester og Foredrag, med pragtfulde Rammer om et meget spædt Indhold.

Hvorledes denne hendes Bøn gik i Opfyldelse, skal vi senere se. Her følger hendes Breve fra Studieaarene i Skotland.

»Muir Hall«, George Square, 12. Oktober 1905.

Min kære Mor!

Det ser ikke lyst ud for mine Fremtidsplaner — men I maa tro, at det ikke er af Mangel paa Lyst eller Udholdenhed, hvis jeg nødes til at standse. Og jeg vil ikke standse, før jeg ser, hvad min Guds Vilje er med mig. Jeg synes, jeg har Lov at prøve i Vinter — hvis Han ikke vil bruge mig ude, saa vil Han nok bruge mig hjemme — og saa vil I ogsaa beholde mig hjemme, det ved jeg, I kære, selv om jeg aldrig skal blive i Stand til at faa et selvstændigt Arbejde; hvis dette sidste bliver Tilfældet, saa ved jeg, jeg vil finde det sværere, end jeg kan sige; men jeg ved ogsaa, at min Herres Vilje er den bedste for mig, skal jeg end græde under den.

131 Warrender Park Road, Edinburgh, 9. Okt. 1905.

Til Tante L.

Hvis jeg skal fortælle lidt herovre fra, maa det da være, at jeg er umaadelig glad ved at være her — baade i Landet, Byen og hos de rare Mennesker her! Dog flytter jeg nu i Dag hen til mit Hjem for Vinteren. Desværre har jeg hørt, at det ikke egentlig er noget »Hjem«, men kun et »Pensionat«, der er ingen Sammenhold mellem de unge — intet, der samler dem! Men vi, der foruden det fælles: at ville studere Medicin, ogsaa har det at ville bruge vore Kræfter i Missionsarbejdet, vi maa da kunne føle Fællesskab — det maa da kunne binde os sammen, skulde man tro! Nu faar vi jo se. Der er en dansk Frk. Hoffmann paa Muir Hall med samme Maal som jeg. Det er udmærket at være to fra samme Land; vi har dog de fleste Forudsætninger for at forstaa hinanden og fælles Vanskeligheder. Og hvor er dog Skotter og Danske forskellige! De er et alvorligt Folkefærd, kan nok spøge og le, men saadan en rigtig hjertelig dansk Latter har jeg endnu da ikke hørt. »Life is a serious thing«*) — den Sætning har jeg hørt oftest gentaget herovre — og det er meget betegnende for Skotterne. I de første Dage, naar jeg kom ind til Maaltiderne og saa dem staa omkring ventende, til vi var samlede, maatte jeg tænke paa, om der skulde være hændt noget alvorligt — saadan saa de ud — og jeg følte mig lettet, naar Snakken begyndte.

Muir Hall, 11. Oktober 1905.

»Mine kære to!«

Mon jeg har fortalt om, hvordan vi har det indrettet her? Efter »Prayers«, der bestaar i, at Miss R. læser et Par Bibel-Ord op af en lille »Daily-light«, to Secunder; derefter læser hun en Bøn op af en Bog, af Format som Rørdams Nye Testamente og fyldende en Side; det gaar saa hurtigt, som var hun sikker paa at faa 100 Kr., hvis hun kunde gøre det paa kortere Tid end i Gaar. Saa beder hun »Fadervor« — jeg haaber, »udenad«. Det hele varer maaske 2 à 3 Minutter! Ak ja, — er det deres Maade! Gud ske Lov saa, deres Præster kan bede og bede langsomt, saa man helt kan være med i det! Efter »Prayers« altsaa, Morgenmad, der bestaar i Havregrød, Fisk eller Skinke og Æg o. s. v. Middagen er foreløbig Kl. 1, men bliver nok forandret til 6½ for alle de hospitalssøgendes Skyld, — og bestaar af 3 Retter Mad; lidt rigeligere, af en mindre solid Slags, vilde ikke være uvelkomment, deres »Melbuddinger« og Oksekød er ikke for svagelige Personers Appetit. Kl. 4 faar vi The med Smørrebrød og Kage, Kl. 7½ Aftensmad, en varm Ret, The o. s. v. Om vort Arbejde vil jeg helst vente med at skrive; rigtig »i Gang« føler jeg mig ikke, før Mr. L. kommer tilbage fra sin Ferie, og jeg mærker, hvor meget hans Timer vil tage af min Tid og Kræfter. Her paa Muir Hall har jeg hørt en Del om de første Studieaar: at hele det første Aar er let og at det er en stor Fordel at begynde om Foraaret, i Maj fremfor i Oktober. Saadan som jeg har det for

Tiden, betyder det jo en Del, at jeg kan læse paa halv Kraft uden at gaa tabt af noget. Saa snart Kræfterne er der helt igen — og jeg mærker tydelig, de er ved at komme — er ingen gladere end jeg ved at tage rigtig fat. I denne Uge endnu maa jeg vist holde igen, jeg mærker godt, jeg ikke magter alt mit Arbejde. Naa, det er vist nok om mig og »ma petite santé«, som vi sagde i Neuchatel — aa, den Tid ligger saa underligt langt tilbage — og hvor er jeg ikke langt lykkeligere nu! Og hvor har Gud ikke givet os meget, meget at være glade og taknemmelige for! ikke sandt, Far og Mor! og jeg synes, Han giver rigere og rigere!

I Gaar saa jeg noget, jeg blot ønskede, Mor havde faaet set, mens du var herovre, det var rigtigt noget for dig. Det var Folke-Bibliotheket, som Carnegie har skænket Byen. The »Fre Library«, en storartet Bygning med 200,000 Bind; i en vældig Sal nede i Kælderetagen var der alle tænkelige Aviser, Ugeblade og lignende fra alle mulige Lande, og her sad Gadens Folk, pjaltede, lasede Mennesker, meget af dem, man kalder »Udskud« (naar man ikke er kærlig) og læste Bladene. Der var ikke god Luft, men Salen var dog stor og opvarmet og hyggeligere end de Hjem, de kom fra. De sad ved lange Træborde paa Træstole; overmaade rent og pænt, men tarveligt — mange Indskrifter paa Væggene, som f. Eks.: »Ej blot Kundskab, men Belæring«, »Herrens Frygt er Visdoms Begyndelse« o. s. v. Der var flest Mænd, dog ogsaa enkelte Kvinder. — I en anden Sal er der Læsetue for Børn, med deres særlige Bogsamling. Absolut Ro og Stilhed fordres. Oven-

paa er Udlaans-Bibliotheket, som efter det indholdsrige Katalog at dømme vil kunne forsyne os med alt, hvad vi kan ønske os i Retning af »forfriskende Læsning« og Haandbøger, specielle Studiebøger m. m. Man betaler naturligvis intet Kontingent, skal blot have en »Paaskrift« af en af Byens Borgere. —

Muir Hall, 28. Oktober 1905.

Min elskede mammy!

Her sidder jeg foran mit aabne Vindu og lader den friske, kølige Luft strømme ind til mig, og Lyden af Kirkeklokkerne faar mig til at tænke paa, at de »kalder paa gammel og paa ung, mest dog paa Sjælen træt og tung, syg for den evige Hvile«. Hvor jeg dog holder af den Salme! Det er nu slet ikke, fordi jeg i Øjeblikket føler mig træt og tung, nej, snarere saa ung, saa lidt træt og glad og taknemlig — og heller ikke syg efter Hvilen, — og dog, er der ikke paa Bunden af hver Menneskesjæl, der har smagt Guds Godhed og lidt af, hvad det vil sige at være i Hans Nærhed, en Længsel og Trang efter at se Ham, som Han er, og til at komme over denne brogede Vrimmel »hjem«? Jeg tror det næsten; saadan er det da for mig.

Og saa sidder jeg og tænker paa noget af det meget, jeg har at være glad for, — og der er saa meget, det véd I ogsaa nok! Der er alt det, min Herre gav mig hernede, først i jer og det elskede Hjem, saa Vennerne, Tiden i Lukas Menighed fra først til sidst, Tiden paa Sanatoriet, det sidste Aar

hjemme og saa de mange, mange smaa Ting — Hans Ledelse i det daglige, Hans Kærlighed gennem alt, selv om jeg ikke saa eller forstod den; nu bagefter, ikke sandt, saa forstaar man saa meget! Og alt det, Han tog fra mig, — Fristelsen, Fejl, aandelig Usundhed og Usandhed, — der kan være og er meget endnu, som maa blive anderledes, men Hans Kærlighed har sejret over meget, og det er ikke mærkeligt, den maatte jo, det er dog dens Natur. — Og selv min Sorg har Han gjort mild; naar jeg synes, det er noget af det ubegribeligste, at den ikke mere faar Lov at forstyrre Freden, selv om jeg ser paa den, tænker paa den og alt, hvad der skete i den Tid, den laa tungt over mig, — saa maa jeg sige til mig selv, at det er Ham, min Herre, der direkte har gjort det saadan, om saa Mennesker aldrig saa meget taler om Tiden, der mildner Sorg og Skuffelse! et lyst Sind, der overvinder o. s. v. Gud bedre det, mit Sind var vist aldrig blevet lyst nok til det. — Det var at se tilbage og sige Tak, og naar jeg ser paa Livet, som det er nu, og som jeg tør haabe, det vil blive — i hvert Fald i Hans Nærhed, til Hans Ære, om saa her eller dér, her eller hist! saa er det igen Tak og Tak, der maa frem, og det kan aldrig blive nok alligevel! Og naar jeg som nu føler mig frisk og stærk, i Stand til at arbejde, føler, at Planerne er ingenlunde umulige, at Livet ser saa lyst ud i Hans Kærlighed, og véd, at I derhjemme har det godt, og naar der egentlig ingen Bekymringer er — og er de der, er de bragt til Ham med det samme — saa jubler og takker jeg, og er saa Livet mindre lyst

og jeg i Morgen mindre i Stand til at tage det frejdigt, saa prøver jeg at takke alligevel! Far min ryster maaske lidt paa Hovedet, naar han læser mit Brev, siger eller tænker maaske: »kun Stemninger«; nu vel, min egen Far, men, om det nu var en Stemning? Tror du altid, den med det samme er farlig? Véd du, hvad en af mine meget gode Venner*) har sagt? Og det er Vand paa min Mølle! »Stemningen er for Sjælen som Regn for Jorden, — hvis der er Sæd i Jorden, vil Regnen fremme Væksten, hvis der ingen Ting er, vil Regnen være til ingen Nytte!« Mon det ikke er sandt? Og saa er det da heller ikke saa underligt, jeg føler mig glad og frimodig, ikke alene fordi jeg er, hvor jeg helst vil være og begynder at se noget af mit Haab realiseres — det er dog slet ikke en nødvendig Betingelse — men fordi jeg mærker, at noget af det tunge, der har ligget over mit Liv alle de sidste Aar saa knugende, saa tyngende, at jeg knapt nok vidste, hvor tungt, — det véd jeg meget bedre nu, da det er ved at lette — noget af det er borte! maaske det hele, jeg véd ikke rigtig, tør knap tro det endnu! Men det har ligget der saa længe og har gjort mig ufri og uglad, usikker og tung og træt, ikke den Træthed, der følger med min Daarlighed, men træt indvendig, træt af at leve, skønt jeg havde saa meget at leve for. Gud ske Tak for Hans Førelse gennem alt; jeg tror Ham til, at der var ikke en Smule for meget af det tunge, — og Ham være Tak, fordi Han ogsaa en Tid giver mig Lov at mærke Livet

*) L. P. Larsen.

som noget lykkeligt, helt lykkeligt. Det var ikke godt saadan altid, men Solskin efter Regn er en herlig Ting, er forfriskende, varmende, ikke! Hjælp mig blot at sige Tak, saa er der noget vundet ved det! — — —

Vi var til Alters i Dag og har glædet os der; det fremmedartede fik ikke Lov at forstyrre, som det jo nok havde kunnet, og som jeg havde frygtet for, skønt jeg havde bedt derimod, — naar, naar lærer vi Mennesker at vente, hvad vi beder om! Der er forskelligt, som er anderledes end vor Nadvertjeneste hjemme, men det er Formen; der er en Del mere Stilhed og Højtid her, og det holder jeg af, intet omkring en, der forstyrrer! — — — Efter Aften-Gudstjenesten har man endnu en saakaldt »class« i Kirkerne eller den tilstødende Menighedssal. Vi vilde vel nærmest kalde det Foredragsrækker, som Præsten selv har; det er ikke hele Menigheden, der møder til disse, man tegner sig og faar Adgangskort (betalte). Mr. Kelmans Emne for Tiden er: The influence of Palæstina on the mind and work of Christ. Han har selv nylig gjort en Rejse i Palæstina og fortæller ganske udmærket, belyser saa meget af Jesu Taler og af hans Lignelser og hans Adfærd overfor Menneskene ud fra de Forhold, hvorunder han levede.

Muir Hall, 19. November 1905.

Min kære Far!

— I Morges var jeg i Kirke som sædvanlig og hørte vor rare Præst uden at forstaa ret meget af hans Prædiken. En lille Trøst var det bagefter at

høre, at selv Skotterne havde haft vanskeligt derved i Dag; hvad skal vi stakkels »Udlændinge« saa sige! — Men der er meget andet, man faar godt af, selv om man ikke kan følge med i Prædikenen, baade deres smukke »hyms« og »Bønnen«. Dr. Kelmans Bøn er saa let at følge og er ofte netop, hvad man selv trængte til at bede Gud om og faa talt med Ham om. Og saa beder han altid for »de fremmede« — Edinburgh er jo saa fuld af Studerende fra alle mulige Verdensdele — og saa véd jeg, der bliver bedt for mig med og — for jer!

Fra nu og til Jul skal vi ikke høre ham om Aftenen, da han holder Møder for de mandlige Studenter, og disse Møder skal i Fjor have haft en umaadelig Betydning for de unge her i Byen. De siger om Kelman, at han er Drummonds Arvtager og har nogle af de samme store, forunderlige Gaver til at faa fat i de unge Mænd. Det er dejligt, synes jeg — og saa kan hans Menighed nok finde sig i at undvære ham om Aftenerne, selv om det føles som et Savn.

Saa var vi til Eftermiddagste hos Mr. Lightbody, hvor vi traf en dansk Hr. Pedersen*) — et ikke ganske ualmindeligt Navn! Han er en af Dr. Sargood Fry's Studenter og er vældig rar og — vældig dansk, ja jysk, med et prægtigt lyst og godt Ansigt, han skal ogsaa være ualmindelig dygtig. — Naar man saa gerne vil i Kirke igen Kl. 7, ser du, at en Søndag snart kan glide, uden at man faar alt det med, man gerne vil naa. Det er mit

*) nuværende dansk Lægemissionær i Manchuriet.

Maal at slippe fri for Indbydelser til »The« om Søndagene, jeg har meget bedre af en rigtig »Hviledag«. —

Muir Hall, 26. November 1905.

Min egen kære Mor!

— — — Jeg har haft Tid at tænke paa jer og længes efter jer. Jeg har tænkt saa meget paa den forløbne Uge, hvor jeg jo mest har mærket min egen Skrøbelighed til Legeme og ja — ogsaa faaet et Indblik i en skrøbelig Sjæl. Men paa samme Tid faaet set Glimt af en større Naade end jeg i mine fattige Tanker havde drømt om. Jeg syntes, det var en daarlig Uge; jeg var svag, nervøs, bekymret for jer derhjemme. Jeg var ikke stille; jeg kunde ikke forstaa, hvorfor jeg igen skulde være daarlig; jeg kunde ikke tysse paa mig selv, saadan at jeg fik det ud af de Dage, som vel var ment — jeg vidste, der var ment noget godt. Og mens jeg var saadan, saa jeg godt, hvordan det skulde være; jeg saa, jeg gjorde ikke min Herre Ære; jeg saa, jeg havde faaet en »Prøvelse« — og at jeg ikke bestod den, følte mig for svag, legemlig og aandelig. Og saa var der Bekymringen for Mor min; ikke at jeg ikke har Lov at lade mine Tanker gaa atter og atter til hende, til Hjemmet og Forholdene og mig selv i Forhold til Hjemmet og Spørgsmaal angaaende det — jo, og gaa til min Herre atter og atter, indtil man raaber, fordi man ser ikke, at ens Ord blev hørt — jo, men jeg havde dog ikke Lov at lade Bekymringerne tage mig helt i Besiddelse, nej, ikke Lov til, fordi det saa noget mindre lyst

ud om mig, at græde som et Barn, der er bange i Mørke, skønt det har sin Far i Haanden! Jeg vidste jo, jeg havde Ham ved Haanden, talte med Ham, men saa Ham ikke, følte Ham ikke nær; og saa kom Lørdag Aften — og saa havde jeg en saadan Uge at se tilbage paa, og saa bliver man lille, men saa bliver ogsaa Guds Naade og Kærlighed rigere og skønnere og mere sand for en; naar jeg er mindst, saa er Gud størst for mig, og derfor forstaar jeg saa godt Pauli Ord: Naar jeg er skrøbelig, da er jeg mægtig! — At faa talt ud med sin Herre er undertiden lige saa nødvendigt som at tale ud med et Menneske, man elsker. Og det gjorde jeg sent i Aftes!

Og saa er der dog kommet noget ud af en mislykket Uge, hvor man havde Følelsen af »failure« først og sidst. Og i Morges havde jeg det bedre end i mange Tider; det var igen en Gave! Jeg kunde gaa i Kirke og der fuldt deltage i Bønnen; den var jo min: »Oh, our heavenly father, we come, thy children, to thee, this morning, with a past week. We come with the deepest feeling of sin — we have sinned against thy holy name — we have neglected our perverseness, we have failed in every thing, which was of the best in us« — ja, det kunde jeg stemme i med. »Deepen in us the feeling and the understanding of sin, do thou make thy grace, abundant as it is, abundant unto us.« — — Vi havde en god Gudstjeneste, vi fik noget fra Ham selv, vor Herre. — —

Miss Robertson her paa Muir véd jeg ikke meget mere at sige om, end at hun er grumme elskværdig og paa sin — ikke for lette — Plads

her, vil gerne hjælpe, hvor hun kan; vi kan gaa til hende, paa hendes Værelse, naarsomhelst vi har noget paa Hjerte. Naar vi er syge, kommer hun flere Gange daglig og ser til os, passiarer lidt og sørger for lidt ekstra Forplejning, som vi mulig behøver. Personlig nær kommer man ikke let de Mennesker herovre, og det kan sommetider gøre en lidt ondt og træt og ked af det. Vi har det godt sammen, alle vi unge; der er en vis Venlighed mellem alle, men — de fleste af os gaar ved Siden af hinanden! Og jeg er saa forvænt med Kærlighed, forvænt med at have Far og Mor og en Ven i begge og mange gode Venner desforuden. Jeg er ikke vant til, at det varer saa længe med at finde Venner! — —

Muir Hall, 4. December 1905.

Min kære Far!

Du vilde vide, hvordan det gaar »i Enkeltheder«. Mine sidste Breve maa da have givet Svar paa det; der har været Enkeltheder nok, baade om Helbred, Læsning og — dagligt Udkomme. Det er nu lettere at tale om Helheden, og den, synes jeg, er god. Ganske vist har jeg ikke altid saa mange Kræfter, som jeg synes, det kunde være gruelig rart og morsomt at have; men jeg kommer igennem med det, jeg har, hvorfor skulde jeg saa egentlig forlange eller ønske flere! Her er dejligt at være, og jeg er umaadelig glad for at være i Gang herovre, om jeg end mangen Gang ikke ser min Vej frem over — det er som en Sti, der snor sig ind og ud i Skoven og mel-

lem Bakker. Naar jeg er kommen til en Drejning, ser jeg min Vej til næste Drejning, men heller ikke en Smule længere; somme Tider er der langt til næste Drejning, somme Tider saa kort. Husker du Emil Kochs lille Stykke om »Lygten for min Fod« det er ikke absolut nødvendigt, at Lygten skal oplyse mer end det Stykke lige foran ens Fod! Men naar det bliver ved at være saadan, at jeg kun faar Lov at se en Stump af min Vej, skønt jeg saa gerne vilde se den helt, saa maa jeg tro nu, at der er en Hensigt med det ogsaa. Dels den, at jeg ikke skal blive for sikker, men skal blive nede, være lille nok til at lade mig lede, dels vel den, at jeg skal lære at stole paa, at Han, som har hjulpet hidindtil, Han hjælper nok herefter, og at Han altid kun det bedste vil og har Almagts Kræfter! Saa, lille Far min, nu henfaldt jeg til mine sædvanlige smaa Betragtninger, men mon du ikke godt kan forstaa dette —

Frk. Hoffmann og jeg har det godt sammen og bliver sikkert gode Venner, men det er som oftest mig, der holder »Halløjet«, for jeg har jo en rædsom Masse Humør i mig, og det maa jo have Luft en Gang imellem, og — naar jeg nu ikke har »mine to« at lade det gaa ud over, maa hun finde sig i, at det gaar ud over hende, og det tror jeg ikke, hun er ked af, tvertimod! Hun er noget af det roligste paa denne Jord, en rigtig Jyde, men umaadelig sød og rar og flink! Forstaar dog ogaa mange Gange bedre Spøg end Skotterne!

Muir Hall, 20. December 1905.

Min elskede Mor!

Først skal du have mit allerkærligste »Til Lykke.« Din og min Herre vil velsigne dig i det Aar, som kommer. Hans Barmhjertighed er ny hver Morgen. Faderen selv elsker dig! Naar jeg tænker paa min egen Mor og sommetider er lidt bekymret for, hvordan alt skal blive til det bedste for dig, og jeg saa tænker paa, at Faderen selv elsker dig, kommer til at tænke paa, hvad det vil sige og hvad det formaar, saa blir jeg saa glad. Og noget af det samme tænkte jeg maaske kunde gøre dig særlig glad ogsaa. Nu skal du høre, Mor min, hvad jeg rigtig mener med det. Ved du, at »den Herre Zebaoth« sagde engang om Israels Folk: den, som rører ved eder, rører ved min Øjesten (Sach. 2, 12). Synes du ikke, det er en herlig Tanke, at de ,der er Hans Folk, den, der er Hans Barn, han er saa kostelig og ædel for Herren som Øjestenen for dens Ejermand! Det er ikke alene den Side, der er sand og vigtig, at vi trænger til Gud, at vi længes efter Ham, gerne vil bruges af Ham — den anden er mindst lige saa vigtig og kan hjælpe os et stort Stykke frem i Frimodighed og Kristenglæde, at Han trænger til dig, Han længes lige saa vel efter det fuldkomne Møde med dig, som du efter Ham, Han vil gerne bruge dig. Kan det ikke gøre en glad! Kan det ikke løfte os, bære os igennem alt det dagligdags, alt det besværlige, og, ikke mindst — hjælpe os frem trods vor egen Elendighed og Lidenhed! at Faderen selv elsker dig! Mor min, jeg

er selv bleven gjort glad ved dette, og jeg tror, vi har Lov at glæde os i den Tanke, at Han selv, vor stærke Gud, glæder sig over os som sin Ejendom og den, som rører ved dig, rører ved Hans Øjesten! Kan du huske, Frances Havergal kunde sige, da hun skulde hjem — ikke alene — »Jeg glæder mig«. — men: »how *He* will enjoy when I come!» O det er ikke noget Privilegium for en eller to paa »et højere Stadium«; men dertil er det kommen for hver den, der tror paa Ham. Mon ikke Mor, det gaar dig for Tiden, som det ofte gik mig; naar jeg tænker paa mig selv »for Herrens Ansigt«, saa tror jeg, Hans Øjne hviler mest paa Synden i mig, paa det stykkevise og smaalige i mig, og saa blir jeg selv næsten alt for bedrøvet, for jeg forstaar lidt af, hvor alt dette maa se sort ud for Ham. Men jeg glemmer at tænke paa, at Han, min Far i Himlen, jo ser paa mig som den, der er ren i Kristus, saa vist jeg tror paa mine Synders Forladelse og den oprejsende Kraft ved Jesus. Vi skal ikke glemme den ene Side, men maa heller ikke glemme den anden! Gør vi det, gaar vi jo egentlig under Syndens tunge Byrde endnu; men ser vi hen til Hans Kors, saa rejser vi Hovedet frit og kækt; saa har vi Mod at leve Livet, »komme hvad der vil, jeg vil det alt bestride.« Min egen, lille Mor, om du kan bruge noget af dette, som er blevet saa meget for mig, véd jeg jo ikke. Han, som selv elsker dig, vil selv give dig, hvad du trænger mest til!

Og Tak, min egen Mor, for alt, hvad du har været og er for mig; skulde du imellem faa den

forkerte Tanke, at du ikke er noget for nogen og at du ikke duer til noget — det er sikkert netop, naar du ser for meget paa dig selv, med sorte Briller paa og ikke med din himmelske Faders Øjne — saa husk paa, at du har været for mig, hvad ingen andre i Verden har været, og at du er, hvad ingen andre kan være. Sig engang i en saadan Tid Tak for, hvad du har faaet Lov at være for Far og mig og mange flere, og du skal se, du faar ny Frimodighed til at tro, at du kan være mere for os en Tid endnu hernede. Sig ikke, det er umuligt, Mor min, saa siger du, det er umuligt for din Gud, og Han er dog meget større end du og dit Hjerte! Jeg elsker min egen, velsignede Mor, for der er ingen, der elsker mig som hun! og har holdt ud som hun med mig — jo, Far min — han har ogsaa holdt trofast ud med mig, og det er altsammen vidunderligt!

Og Gud give dig nu en velsignet, god og glad Jul! Han kan det! Vi behøver ikke glemme Sorg og Savn; det tror jeg slet ikke, Han kræver af os; men jeg tror, vi kan være frimodige og glade trods Sorg og Savn. Og længes du efter din lille Pige og særlig maaske i Julen, og længes hun efter sin lille Mor nu, og kommer der en lille Taare, naar vi læser Breve i Stedet for at se hinanden ind i Øjnene og maa tage af Papiret, hvad Øjnene forstod langt bedre at sige, saa har vi dog mest af alt Grund til at sige Tak for alt, hvad vi fik i hinanden, for alt, hvad vor kærlige Herre har hjulpet os frem til. Jeg har ikke ret meget mere paa Hjerte, skønt mit Hjerte er fuldt af Tak og

Glæde; men man skal heller ikke sige alt, hvad ens Hjerte rummer, jeg har endda sagt meget.

Her er ikke meget at melde. Jeg har det godt, er frisk og glad, glæder mig til Julen — og længes jeg, saa takker jeg! Julekassen staar overfor mig og ser højst indbydende ud og fortæller mig paany, som saa meget andet fortæller mig det, om eders trofaste, rige Kærlighed; og den er og bliver altid det bedste ved Gaver, ikke sandt! Vi faar det nok godt; jeg er i Tankerne hos mine kæreste to og de andre gode, kære Venner. Og vi synger de samme Julesalmer som I, og vi har den samme Juleglæde. Kærligst Hilsen, min kære, kære Mor fra Din Agnes.

Muir Hall, 22. December 1905.

Lørdag Aften var der et Eftermøde, og jeg gik med for at se, hvordan det i Virkeligheden gik til; man havde jo hørt saa meget om det. Jeg blev ubetinget glad for det. Vi kvindelige Studenters Eftermøde ledes af en kvindelig Rejsesekretær for — ja, vist for en Afdeling af »Frivillig Studenterforbund«; hun var stille, nydelig og talte indtrængende paa en taktfuld Maade. Vel kom der en meget klar og bestemt Opfordring til endnu samme Aften at overgive sig til Kristus og, som en Hjælp til en afgjort Beslutning, at sige det til en eller anden ved Mødet eller hjemme, senere paa Aftenen, blot inden næste Dag, at man havde sagt Ja til Jesus eller havde bestemt at ville være en Discipel eller lignende, blot paa en eller anden Maade at faa frem, at man havde afgjort Sagen nu med det samme. Om saadan en Opfordring

støder, skræmmer eller tiltrækker, afhænger jo helt af den Maade, det bliver fremsat paa, og jeg lovede mig selv den Aften, at jeg skulde ikke lade min Antipati for »Eftermøder« faa Rum. Det kan sikkert misbruges; men her syntes jeg, vi mærkede, som ogsaa ved de to foregaaende »almindelige« Møder, at »Guds Aand« var til Stede; man undrede sig over, hvad det var, der »laa i Luften«. Man saa sig om, om der var noget særligt, noget mærkeligt. Man spurgte sig — nu vel da! Er dette usundt? Aa nej, det er blot, at Gud er saa nær, og det faar ens Hjerte til at slaa hurtigere, ja hvor kan det andet. Og saa bagefter! kom der saa en Slappelse? Saadan som kloge Folk mener, der maa komme efter »religiøs Betagethed« eller hvad de nu vil kalde det! Jeg har ikke mærket det, jeg har ingen set. For mig personlig var det min Herres Stemme til mig, og — Han bliver ved at tale til mig! Jeg tror, vi, der i Forvejen var Kristne, fik hørt Hans alvorlige, manende Stemme, hørte noget om alt det, der var forspildt, fordi vi ikke den eller den Gang brugte Lejligheden, vor Gud gav os til at sejre og overvinde.

Muir Hall, Juni 1906.

Min lille Mor!

Jeg har forresten nogle højst interessante Timer med Mr. L., vi diskuterer baade Bøger og Religion — ikke hele Tiden, men en Del af den og efter Timen; det er sandelig ikke let at tale med en saa begavet Mand om sligt; jeg har altid Følelsen af, at hans Talen og Beviser slaar mine

fuldstændigt, men, saa er det godt at tænke paa, at Kristnes Ord ikke er det mest vigtige, men Livet; og dog, hvor mange Kristnes Liv taler ikke imod deres Tro, ja, hvem af os kan egentlig vise i vort Liv, hvad vi tror? Hvor meget af »den ny Skabning« i os er der? Ikke meget i mig; Gud give, virkelig alt var blevet nyt. Men vi ser det dog Gud ske Lov hos andre. Og i hvert Fald, om end Kristnes Liv ikke er, hvad det skal være, saa er vor Mester dog stærk nok til at vise andre sin Sandhed, selv uden vor Hjælp! Det er dog ikke os, men kun Guds hellige Aand, der kan overbevise om Synd, Retfærdighed og Dom og drive Barnet ind til Faderen igen og det gennem Frelseren. Alligevel glæder jeg mig over denne Lejlighed til at kæmpe for min Tro; den gør en selv klarere, og det er godt, selv om det ikke altid er lige fornøjelige Ting, man opdager. Mr. L. afbrød mig en Dag med: »Men hvad vilde Deres Mor sige, om hun vidste, hvad vi talte om; vilde hun fraraade Dem at komme mere til mig, vilde hun ikke være bange for, at De skulde blive Hedning af at tale med mig?« Men det, sagde jeg, min lille Mor ikke vilde være bange for; for vor Herre, din og min, er stærkere end al Talen imod Ham, og Han er altid trofast, om vi end er utro. Han vilde blandt andet gerne overbevise mig om, at der ingen Udødelighed var, og at det var meget lykkeligere at tro det. Men jeg forstaar ikke Livet — ja, ingen Ting — hvis det ikke alt er ment som blot en Begyndelse til noget langt rigere og bedre, til det, vor Sjæl higer efter i uslukkelig Længsel hernede og aldrig faar Tilfredsstillelse

for, før vi blir fuldkomne, som Faderen i Himlen er fuldkommen, før vi ser Ham, som Han er. »Kristne, hvilken Morgenrøde — mange mørke Timer værd!«

Muir Hall, 20. Juli 1906.

Min egen kære Mor!

— — — Der er Opbrud over hele Linien i disse Dage, og paa Fredag Morgen kommer Turen til os. Vi har haft mere med Kammeraterne at gøre i denne Tid end før, og det er godt og morsomt at lære dem at kende. Det kommer af, at forskelligt Arbejde skulde lægges til Rette for det næste Semester, før dette afsluttedes, Bibelkredse dannes og Ledere findes til dem; Emner skulde findes, for at Lederne i Ferien kunde forberede sig. Ogsaa til Missionskredsene skulde der vælges Ledere og Emner, og endelig skulde det praktiske Arbejde i Cowgate fordeles, mens vi er borte.

Med en af Kammeraterne, den lille Inder, jeg har fortalt om, var jeg i Gaar i et interessant Besøg. Der var en gammel Kone henne i Buccleuch Str., lige herved, som hun plejede at besøge engang imellem, hver 2den, 3die Uge. Nu skal hun jo snart rejse — hun er ved sin sidste Eksamen — og vilde, at H. og jeg skulde overtage Konen — om jeg vilde gaa med derhen. Det gjorde jeg, og vi fandt gamle Mrs. Miller, som hun hedder, i sit fattige lille Køkken, der er Sovekammer og alt andet paa samme Tid. Der var Ild paa Komfuret — Væggen var fuld af blegede, gamle Skil-

derier og blanke Bliklaag. Hendes Sønnesøn, ca. 7 Aar, bor hos hende; hans Mor er død og Faderen forsvundet mellem Londons Millioner; i det mindste hører hun aldrig fra ham mere. Mrs. Miller kommer aldrig ud, da hun er værkbruden og lam i begge Ben; dog kravler hun om paa Gulvet paa sine Knæ, slæbende Benene efter sig. Drengen besørger hendes faa Indkøb for hende. Miss Navroji plejer at læse Bibelen for hende. Det gjorde hun ogsaa i Gaar. Læste kønt og godt af Mark. Ev. 4 à 5 Kapitler, temmelig hurtigt efter hinanden; kan du tænke dig, det var en mærkelig Situation: der sad vi tre, den lamme Mrs. Miller paa en lav Skammel, den lille Hedning læsende Biblen og jeg, optaget af det underlige i det hele, i et ældgammelt skotsk Hus, i det lumre, uordentlige Værelse, en urolig Sommerdag i Juli, og Drengen, siddende som en Mus, men med store, sky, forundrede Øjne lyttende til Ordet: »Lader de smaa Børn komme til mig« — han forstod det og tog det til sig selv. Mrs. Miller nikkede, smaabrummede, rystede, alt eftersom hun hørte Kristi kærlige Ord, Farisæernes fristende Stemmer eller Frelserens Dom over dem. Hun takkede med Taarer i Øjnene, fulgte os kravlende ud til Trappen, en snever, slidt Sten-Vindeltrappe, og vi gik hjem, mens den lille Inder forklarede mig, at hun kun plejede at læse for hende, aldrig tale om det: »Det vilde knuse hendes Hjerte, hvis hun fik at vide, at jeg ikke er en Kristen.« Nu er vi spændt paa, hvad den næste Uge i »Conishead« vil bringe os; vi glæder os meget til Mødet!

Edinburgh.

Min kære Far!

Et lille Brev endnu »paa Faldrebet« skal du have. Jeg vilde ønske, jeg kunde komme med et godt Resultat efter min Eksamen; der er egentlig intet, jeg i Øjeblikket ønsker mere, men jeg er bange, jeg ikke kan det; dog vides det jo ikke endnu. Jeg er mere skuffet end sidst, fordi jeg ventede det mere og fordi det Aar nu er gaaet, som jeg havde tænkt mig i det højeste behøvedes til disse forberedende Øvelser. Men jeg har gjort, hvad jeg kunde. Havde vi arbejdet mere, havde vi ikke holdt. Saa er det altsaa det, jeg kommer hjem til jer med: at jeg har arbejdet alt det, jeg kunde — og er det ikke ogsaa en lille Smule værd? Og er vi egentlig ikke mere ansvarlige for vort Arbejde end for vort Resultat? Synes du, kære Far min, det lyder, som jeg vilde undskylde mig? en Ting, som slet ikke behøves. Det er dog ikke derfor, men fordi jeg trængte til at sige det — og at, kommer jeg med et mindre godt Resultat, saa er det ikke det eneste, jeg kommer med.

Muir Hall.

Min egen, lille Mor!

I Aftes var jeg til et mærkeligt Møde nede i »Cowgate«. Talerne var alle omvendte Drankere. Det var fra Formens Side set de daarligste Talere, man kunde tænke sig; men vi har ikke haft saa roligt et Møde, siden jeg begyndte at gaa derned, og der var dog om muligt flere fulde end ellers. Det er aabenbart de Folk, der skal virke mest

blandt deres Lidelsesfæller, de, der selv har smagt Elendigheden. En havde hørt op at drikke for 12 Aar siden, en for to, en for et Aar, en for nogle Maaneder, Uger siden. En af dem stod op og sagde blot: You know me, all of you, two years ago I was as drunk every Saturday night as any of you tonight — but I came one night to hear an openair meeting; they sang and I liked it, they spoke and I interdupted, though I know in my heart that they were all right and I all wrong — and I went into the indoor-meeting, not for I liked it — nay — but I would escape the police-man. I didna' hear, what they spoke — but before I went away one man came and asked me a simple question: »Where are you going to spend your eternity?« I do na ken how it was and how it came — but Jesus got me that night and I have never since had any desire for drink. I cannot explain it, friends. I canna' tell you but it is here* — og han pegede paa sit Bryst. Jeg kunde ikke andet end tænke paa den blindfødte: »Om han er af Gud, véd jeg ikke; eet véd jeg, at jeg, som var blind, nu ser.« Eller paa Macgregors: I do not know the art, by which such bliss is given.« Alle Kristne kan vel være med at sige med disse tre saa forkellige, den omvendte Dranker i Cowgate, den blindfødte i Palæstina og den engelske Præst: Hvordan, det véd jeg ikke, men et er sikkert, at det er en Virkelighed.

Disse Mænd kunde tale til deres Kammerater; men man, d. v. s. jeg blev hjertelig træt af at høre paa dem. Og man kunde ikke lade være at finde det hele saa underligt. En af Talerne, alle fattige

Arbejdsmænd, sad og sagde Amen hele Tiden til hver Sætning, de andre sagde, i en vedholdende, monoton Stemme; man kunde næsten ikke holde ud at høre deres Beskrivelser og Bekendelser og kluntede Vidnesbyrd — og dog, Sandhed var der vel i det — ja vist! men kvit Kritiken blev man ikke; tilsidst skulde hele Forsamlingen bede sagte, og de, der vilde »frelses«, skulde række Haanden op. Der var stille nogen Tid; saa kom een Haand op, saa en anden; en af Talerne (han, der havde været afholdende i 12 Aar og som paa en Maade ledede Mødet) begyndte at tælle: one, two, three, four, five! og Manden paa Bænken (Amen-Manden) sagde: Thank God! Praise God! Glory be too God! hver Gang et nyt Tal nævntes; de fleste af Forsamlingen bad, Luften var tung, det hele saa forunderligt. Jeg saa op, der var stille. Er dette Guds Aand, der arbejder, tænkte jeg; er det saadan? Der var næsten kvælende! Hvad vil nu ske? Formodentlig ikke noget særligt; jeg kunde ikke lade være at bede: Herre, er dette ret for dig og dig velbehageligt, saa lad flere række Haanden op med et ærligt Ønske efter dig, endogsaa den stakkels unge Mand her ved min Side; six! jeg saa op — det var ham; seven! der kom flere til. Endnu en Tid i tavs Bøn, saa en Salme, og vi skiltes, mens de, der ønkede Hjælp, blev tilbage. Det er det forunderligste Indtryk, jeg har haft længe. Gud har mange Veje, mange Midler; lad os aldrig fornægte nogen af dem, om de end er nok saa mærkelige og uforstaaelige — ja, om de en der vore Følelser imod. Men snarere takke Ham for Hans alsidige Hjælp, men vi er saa smaa og saa snevre!

Edinburgh.

Til K. L.*)

Kære du! gode Ven! Vi er færdige med Eksamen for denne Gang og har Ferie, hvad der er heldigt nok, vi kunde ikke meget mer. Resultatet faar vi ført senere, lige nu er vi »sick of it«, gider ikke tænke paa det hele, men naar vi har haft 5 Ugers god Ferie, tager vi nok fat med nyt Mod. Der er en kærlig Mening i alt, og har vi gjort vor Pligt, maa vi dog ikke have saadan Mistillid til vor himmelske Fader, at vi ikke tror Ham til at ville alt det bedste med os; ikke sandt, dit og mit egentlig eneste virkelige Ønske er, at vi maa herliggøre vor Gud her paa Jord, og saa maa vi jo overlade til Ham at gøre med os, hvad Han vil. Men det er rigtigt, som Drummond siger: It is more difficult to be willing to do God's will than to do it. To do it might mean plenty of work for him and we would delight in that, would'nt we? but to be willing — even to do nothing is far more difficult.*

Muir Hall.

Til samme.

———Det er morsomt, du skal til Oxford, du har ganske Ret i, at man kan »bie« uden at »drive«. Gud give dig en god Tid dernede og gøre dig altid glad i Hans Vilje, eftersom du lærer at kende og forstaa den. Vor Vej hernede snor sig mellem Bakker og Høje, undertiden ser vi kun et Stykke

*) En jævnaldrende og ligestemt Kousine.

af Vejen til næste Omdrejning, undertiden kommer vi op paa Højene og faar Lov at se ud over et længere Stykke Vej. Er vi blot sikker paa, at vi nu for Øjeblikket er paa den rigtige Vej, netop der, hvor Faderen vil have os, saa kan vi se rolig hen ad Vejen — om ogsaa den lukkes af en Høj, og vi ikke forstaar, hvad der er bagved og hvad der skal komme, naar vi vinder om den. Men hvor skal jeg fryde mig, om den Tid kom, at du saa, din Vej gik til Indien eller blot et eller andet Sted til dem, der ikke kender Ham, du kom at fortælle dem om. Alligevel — hjemme trænges der grumme meget til saadanne Kristne som du og jeg og alle de, der blot vil tage ham paa Ordet, kan blive, om vi da ikke nøjes med noget mindre end det, som det er Hans Mening at føre os til og udrette med os. Jeg kommer lige fra Kirke, en af Dr. Kelman's »Studenter-Gudstjenester«, den sidste i dette Semester. Vi fik en grumme alvorlig og indtrængende Prædiken, nærmest om Valget: Kristus eller Synd, Kristus eller Verden, Kristus eller »rival teaching«. E. H. og jeg har lige talt om, hvor det nu egentlig kan være, at en saadan Prædiken betager en saa meget, skønt man har truffet Valget og ved, man er paa Kristi Side. Er der endnu noget i en maaske, der ikke er helt afgjort for Ham, noget, der »staar Ham imod« endnu? Eller er det, fordi vi stadig føler noget af det tiltrækkende ved disse tre, der her er stillet op mod Kristus. Jeg maa sige, jeg forstaar det ikke rigtigt, men sikkert er det, at endnu har en saadan Prædiken Betydning, selv om man paa Spørgsmaalet »Vil ogsaa I gaa bort«

(det var Teksten) uden et Øjebliks Tøven kan sige: Hvor skulde vi gaa hen, du har det evige Livs Ord! Gud give os at være tro mod det, vi har faaet, saa kommer vi nok videre i Hans Tid og Time!

Vi havde med os til Gudstjenesten to Kammerater herfra, den ene var den lille Inder, jeg vist fortalte dig om, hun er nu færdig med sine Studier og rejser hjem til sin Mor, som hun ikke har set i 8 Aar, og sit kære Land. Vi har ikke ofte talt direkte om Kristendommen, men vi har maaske faaet Lov at være lidt for hende paa anden Vis, blot ved Venlighed; vi er kommet til at holde af hende og — det behøver jeg vel ikke at sige — har ogsaa bedt for hende, da vi forstod, at hun ikke var en Kristen; men ogsaa forstod, at hun ikke var rigtig lykkelig eller tilfredsstillet ved det Surrogat for Kristendommen, hun nu havde lavet sig sammen. I den sidste Tid synes vi at have forstaaet, at hun er kommen videre; at til Trods for al den daarlige og halve Kristendom (den, der er værre end ingen), som hun har set og haft saa skarpt Øje for, saa har hun dog forstaaet, at Han selv, vor Mester, var større og bedre end nogen af dem, der fulgte Ham. Og i Aften har hun staaet og sunget det klart ud:

> I looked to Jesus, and I found
> in Him my Star, my Sun,
> and in that light of life I'll walk
> til travelling days are done.*

Har det nu været et Øjebliks Betagethed eller er det virkelig Sandhed? Gud give det var, og at

Han, som saa ofte før, har hørt og besvaret vore Bønner. Maatte vor Mester kunne bruge os, saa skrøbelige og klodsede vi end kan være til ikke alene ikke at hindre andre i at komme til Ham, men ogsaa at fremme deres Søgen efter Ham. Det er dog en gammel, herlig Sandhed, at Hjertet først finder Hvile, naar det finder Hvile i Gud. Og nu Stop for i Aften, lad mig snart vide, naar du kan komme. Kærlig Hilsen, kære nye Ven, fra

Din Agnes.

Amtstuegaarden, Hillerød, 23. Oktober 1906.

Til samme.

— — — — Ja, hvad skal jeg egentlig fortælle dig! At her er yndigt herinde i Fars Stue, naar Lampen er tændt! At Far sidder og skriver, Mor læser! At her er ubeskrivelig fredeligt og at det er næsten alt for dejligt at være hjemme! Ja, alt det kan du næsten tænke dig, uden at jeg behøver at nævne det! Alligevel er det sjældent, vi har en saa fredelig Aften sammen som denne; jeg har maattet tage til Byen hver Uge flere Dage, har set mange gode Venner, faaet det nødvendigste Tøj i Orden, været til flere rare Møder m. m. Jeg gaar ellers og er henrykt ved at være »Rus«; var det ikke for det rare Sølvbryllups Skyld og den højt tiltrængte »Ferie«, benede jeg helst over og fik begyndt paa mit »egentlige« Studium; hvordan mon det vil smage! Om Ellen Høyer skrev jeg vist, at hun ikke var rask, nu er foreløbig al hendes Læsning standset, Lægen mente, det blev nødvendigt at feriere et Aars Tid.

Vi vil savne hende som Kammerat. Vore andre Kammerater er vi ikke rigtig glade ved, de fleste synes ikke at leve i noget rigtig personligt Forhold til Kristendommen. Saa Ansvaret er stort, og det det gælder her at være »alles Tjener« — den ringeste. I det hele taget er jeg mer og mer kommen til at tænke paa, at naar vi undertiden har svært ved at omgaas Mennesker kærligt og rigtigt af saa mange forskellige Slags Grunde, saa er det ofte, fordi vi ikke har os selv paa vor rette Plads, ikke er ydmyge nok. Jeg synes, jeg har mærket, at naar det var mig svært at være, som jeg skulde, mod andre, og jeg saa har været i Lønkammeret og der i Guds Nærhed er kommen ned baade i egen Vurdering og i egne Tanker i det hele taget, saa er det lettere, naar jeg gaar ud, at elske Mennesker, saa faar de den rette Vurdering. »Agter i Ydmyghed hverandre højere end eder selv; værer alle underdanige« — ja, det mangler der saa svært meget af i Kristnes Liv. Maatte vi dog fyldes mere af Hans Kærlighed til Mennesker. Han, som elskede os saadan, at Han gav os det bedste, Han havde, og som elskede alle Mennesker, ja hele Verden saadan, at Han gav dem det bedste, Han havde. Kære du, hvor vi har meget at sige Tak for, og hvor underlig lidt gør vi det ikke! — — Du kan tro, jeg har været glad for at se og høre lidt til L. P. Larsen. Han var herude en hel Dag forleden. Vi gik en yndig Tur til Grib Sø, han, Mor og jeg. Skovene er vidunderlige i al deres Efteraars Farvepragt i Aar, og Løvet har holdt sig længe, men nu begynder Blæsten, og saa falder al Herligheden snart.

Jeg har hørt to Forelæsninger af ham paa Universitetet om indisk Aandsliv og venter at faa to til, det er et Emne, der jo er ganske særlig af Interesse for missionsinteresserede, hvad! Dernæst hørte jeg et Foredrag, det tredie i Rækken, »Frelsens Lov«, om det at bruge Guds Gave, det, vi har faaet af Ham. Det er som Materiale, vi faar at arbejde med; det gælder om at bruge og bruge ret — det vil sige efter Guds Villie. Og Guds Villie findes, naar jeg er fuldt villig til at følge den, naar jeg har fundet den! — — To Bøger er jeg vældig glad for i denne Tid, »The fact of Christ« af Carnegie Simpson og den norske Missionær Johnsons Bog: Fra Missionsmarken. Ønsker man at faa sine Tanker om Kristendommen og dens Grundsandheder klarede for sig selv og blive i Stand til at klare dem for andre, saa kan man ikke faa nogen bedre Bog, synes jeg, end Simpsons. Den anden af Johnson har jeg endnu ikke læst ud, men finder den saa dejlig klar og forstandig i sin Begrundelse af Missionsarbejdet, hvordan det skal drives og hvem der skal drive det. Den maa du læse engang og faa andre derhjemme til at læse. Nu stop, gode Ven. Skriv lidt, du er ofte i mine Tanker. Kærlig Hilsen.

Muir Hall, Edinburgh, 25. November 1906.

Til samme.

— — — Tak for dine kærlige Ønsker til den 7de, de er allerede begyndt at opfyldes, for jeg har faaet mere Klarhed over flere Ting, der før var svære, fordi jeg ikke forstod dem. Nu sidder

jeg her igen i den samme Stue, jeg havde før, og er begyndt paa det egentlige Studium. Jeg har travlt med Kemi, Fysik og Anatomi, de to første er Hovedfagene. Det er en Lettelse at have Adgangseksamen fra Haanden og fornøjeligt at være med til Forelæsninger, Laboratorieøvelser o. s. v. Vor kære lille Inder er nu hjemme i sit eget varme Land, men her er en anden, som vel ikke er nær saa umiddelbart tiltalende, men som vi nok kommer til at holde af. Hun er knap saa let at forstaa, men hun kommer ogsaa lige derovrefra, hvor hun først har gaaet i engelsk Skole i Lahore og saa har studeret Medicin i tre Aar; alligevel begynder hun nu forfra med os. Hun er forbavset over mange Ting, og hendes Iagttagelser er ofte meget morsomme. Du hører nok mere om hende senere.

Lad mig saa komme til det, jeg helst har villet skrive om, dig og dit! Kære Ven! jeg længes efter at se og tale med dig. Jeg forstaar saa godt, hvordan du har det. — — Tror du, du bliver helt glad, før du i Tillid til din Herre forsøger at gaa henimod det Maal, der staar for dig som saa rigt og herligt, og som du ikke tør tro er sat til dig? Jeg ved ikke, men jeg tror det ikke! Nu rejser du vel snart hjem og — venter! Men vent dog bare ikke saa længe, saa du til sidst ved mindre, end du nu ved. Hvem kan garantere os, at vi skal have Kræfter til de 5 Aar. Jeg venter ikke at komme med Glans igennem med de faa Kræfter, jeg har, men jeg tror, man kan nøjes med mindre end at være stærk, og at Gud kan og vil bruge os smaa, smaa i alle Henseender. Og véd

vi ikke, hvor og hvordan, saa lad os prøve os frem. Har du og jeg Tillid til Ham, hviler vi fast og sikkert i Tro til Ham selv, tror vi Ham det til, saa skal du og jeg ikke faa Lov at gaa fejl! Vi skal maaske først længe efter forstaa og se, at det var Ham, der ledte os Skridt for Skridt, mens vi troede, vi famlede os frem selv. Du vil blive ledet. Kære du, har vi det ikke dejligt, at vi har en saadan Herre, og hvor kan vi andet end prøve at blive dygtige til at bringe Budet om Ham ud til dem derude i Mørket! — — Og al min Frelse og al min Lyst, skulde Han ikke lade den spire frem (2 Sam. 23, 5). Saa sikker var David paa den Gud, som du kan kalde Fader.

Kærligst Hilsen, kære K.

Din Ven A.

Muir Hall, 26. December 1906.

Min kære I, ...!

— — — Af mange andre Ting foruden »Læsningen« jeg er optaget af, er en Pigeforening, »Girl's club«, som vi her kalder den. Forestil dig nu endelig ikke en Skare renvaskede, velopdragne unge Damer i hele Klæder samlede i et smukt oplyst Værelse, lyttende adstadigt til, hvad der bliver sagt! Saa gaar du ganske fejl i Byen. De er faa, vi har maaske 8 indskrevne og 5, der kommer af og til. De er smaa, omkring 8—10—12 Aar, men ikke udviklede til Alderen, undtagen maaske i ondt. De er beskidte, nogle er møgbeskidte — undskyld, men det er virkelig det mest betegnende Udtryk. De er pjaltede, lasede, bogstavelig talt. De

er uopdragne, de taler under Salmesangen; Salmerne har de selv valgt under Skænden og Fornærmelse. De lytter kun, saa længe »Historien« bliver fortalt; i samme Sekund, som det spændende er ovre eller der kommer lidt »Moral« (og den er de ikke sene til at snuse, længe før den egentlig kommer), i samme Sekund slappes Trækkene, Mundene lukkes og de opspilede Øjne lukker sig lidt i. Men de er alligevel nogle dyrebare smaa Sjæle, kunde vi blot faa Lov at hjælpe dem til sand Gudsfrygt! Det er saa svært herovre. Paa den ene Side er det altsammen, al Religiøsitet med alle dets Former, saa umaadelig velkendt, ja, familiært for dem; paa den anden Side har de jo ogsaa deres Part af Nationens meget religiøse Sind, og saa er der det, at de lever i Boliger, der er saa usle, at de trodser al Beskrivelse. Jeg har været oppe i et Par af dem. Der lever Familierne Dør om Dør med det værste Pak (jeg »taler efter menneskelig Vis«), er Vidne til alle Laster, er udsat for alt, kender det onde. Vi har haft Børnene to Gange ugentlig, Onsdag Aften og Søndag Eftermiddag. Om Onsdagen skulde de dels sy (Bluser eller Forklæder til sig selv), dels lege, undertiden gør de helt det ene, undertiden helt det andet. Den Del af Sagen har jeg slet ikke haft med at gøre. Om Søndagen skulde vi have en lille Gudstjeneste. Vi synger forskellige Salmer, læser et Stykke af Biblen for dem, taler lidt eller fortæller blot en Historie og beder en Bøn med dem. Endnu har vi ingen fast Form eller bestemt Rækkefølge haft, men det hele har ogsaa hidtil mere været en Prøve, nu skulde vi til at omordne og prøve at

forbedre. De andre »arbejdende«, vi er 5, mener, det er klogest at opgive Søndagen og gøre mere ud af Onsdagene. Jeg synes, det sidste kunde gøres uden det første. Jeg holder mest af Søndagsarbejdet og, hvis jeg overhovedet kan gøre nogen Nytte, tror jeg, det er ved den Del af Arbejdet, den har jeg absolut mest Mod og Lyst paa. Jeg er spændt paa, hvordan vi nu faar det hele ordnet. Dette var rigtignok en udførlig Beretning om vor »Club«, men jeg haaber, du har Interesse for det.

Vi har haft en yndig Jul, om end ikke hjemme. Men Julen er god, hvor den saa end fejres, naar man da har Fred i Hjertet og er glad inderst inde. Ja, kunde man blot være lidt med til at vise andre, hvad det er at have Guds Fred, have Fred med Gud. Mange véd saa lidt, saa umaadelig lidt om, hvad det vil sige. Ikke sandt! Enten tror de, man er overspændt og »højt oppe« eller — man er Idiot! eller man er »aparte« o. s. v. Alt undtagen det rette, at Gud elsker mig, at al min Synd er forsonet, forladt, og jeg har en levende Frelser, der følger hvert af mine Skridt, og Hans Aand taler til mig og vejleder mig. Aa du, er saa ikke alt andet intet, bring det alt til Ham ,og dèr faar det først sit rette Værd og noget af det sit rette, store Værd. I....! Er det ikke ufatteligt, at en saadan Gud som Han, vor Gud, kan vedblive at elske saadan en som dig og mig? Hvor kan vi da andet end give Ham vort korte Liv, helt — alt! Hvor kan vi andet end ville, hvad Han vil? Eller i al Fald være villige til at blive gjort villige? Hvor kan vi andet end takke og prise Ham, tilbede Ham og tale til Ham, ikke bare drømme, ikke bare

tænke, »forestille os«, men tale til Ham »som Ven med Ven!« Luk din Mund op og udtal Ordene, og skulde du forekomme dig selv uvirkelig, sig Ham det saa ogsaa! saa skal du nok faa kende, Han er virkelig! — —

Edinburgh, 7. Januar 1907.

Lille Mor min!

— — — To af »Kammeraterne« er jeg særlig glad for at have med at gøre; Miss S. og jeg ser temmelig ens paa Tingene, Bibelkredse, Missionsarbejde o. s. v. Hun er forresten Baptist, saa dèr er vi ikke enige, men har forøvrigt ikke berørt det Emne imellem os. Hun er et meget dygtigt lille Menneske, altid i »first class of honours«, d. v. s. blandt de dygtigste af Studenterne. Og kan endda faa en Del Tid til udenoms Arbejde. Miss R. er fra Wales, en lille ivrig Pige med en vanskelig Karakter (hvad herovre altid kaldes »temper«), saa hun har meget at slaas med. R. er i sit 4de Aar, S. i sit 2det, saa de er begge videre end jeg. Paa Torsdag Aften har vi tænkt at samle »freshers«, vort Aars Hold, dog kun dem fra Muir Hall, her i min Stue. Vi vilde have haft dem før Ferien, men da var jeg for træt; dog vil vi meget gerne have fat i dem, saa nu skal det være. I næste Uge, haaber jeg, vi skulde faa vort første »S. V.«, Student Volunteers, meeting, det vil sige: alle os, som arbejder med Missionstanken som Maal; vi er vist 20 i alt. Vi har tænkt at samles 3 à 6 Gange i hvert Semester og tale om Ting, der særligt vil interessere os som Kristne; ved det første mulig om »Bøn«, tænker

jeg. Ved disse Møder haaber vi at kunne hjælpe hverandre lidt i det daglige, lære hverandre bedre at kende og mulig ved Sammenslutningen bringe lidt mere Interesse for Kristendom og Mission ind i vort College. Saadan er »Programmet«; uden Gud selv er med os i dette, bliver det ikke til Velsignelse. Det er da vor Bøn, at Han vil tage det i sin Haand! — — I Aftes var vi i Roseburn Church, det er en god halv Times Vej derud, men det er godt at faa den Tur til og fra Kirke, vi gaar saa lidt til daglig, og saa er det jo kun til Kirke, vi gaar om Søndagen. I »Bibelklassen« efter Kirke skal vi nu hver Søndag have 4 »Spørgsmaal«, som vi skriftlig skal besvare til følgende Søndag. M. Miller retter dem saa og giver os dem tilbage med »Noter«; det maa være et stort Arbejde for ham, han havde mellem 20—30 Svar i Fjor hver Uge, men han vil aabenbart gerne gøre meget for sin Klasse. Jeg er glad for dette, det vil give os Lejlighed til at arbejde med det gennemgaaende; man er alt for tilbøjelig til at slippe det, naar man ikke skal gøre Rede for det og har meget andet at arbejde med. Vore fire første Spørgsmaal er: 1) Hvilken er Kristi principielle Stilling overfor den gamle Pagts Lov? 2) Hvad mente han med Ordene: Jeg kom ikke for at opløse, men for at opfylde Loven? 3) Hvad Betydning for daglig Tale har hans Ord om Brugen af Eder? 4) Forklar hvad Meningen er af Ordet Matth. 5, 42. — Vi havde en rar Samtale med ham efter Klassen, dels om disse »Opgaver«, dels om noget, han havde sagt om, hvordan vi skulde forholde os til Tiggerne paa Gaden og til de mange

fattige i Almindelighed. H. og jeg har saa ofte talt om det svære i at møde de fattige Kvinder, udtærede, udslidte, gamle før Tiden, med smaa Børn paa Armen, andre ved Haanden; det er svært at vende sig bort og sige: nej! Det er uklogt, skønt meget lettere at give en Penny. Nu kommer Mr. Miller og siger: Giv dig selv, giv dit Venskab. Der er to Maader at møde Nøden paa, sagde han. 1) To lie down in the gutter beside your man and say: Dear friend, I am awfully sorry you are in such a state and have made such a mess of it. 2) To stand up yourself, give him your hand and get him up.* Hvad kan vi unge Piger gøre? spurgte vi. Noget for Piger, mente han. Vi: Ja, men vi har hverken Tid eller Kræfter (han havde sagt, at hvis enhver Kvinde eller Kristen vilde gøre sin Part, skulde Nøden nok for en stor Del blive afhjulpen). Vi kan ikke magte mer, vi vilde forsømme vort Studium o. s. v. »De kan gøre én Ting: De kan faa vedkommendes Adresse, se, om hun virkelig bor der, og saa lade en eller anden Bekendt vide om hende og lade denne tage sig af hende; det kan alle! Og det bør alle.« Vi: »Ja, men vi kender saa godt som ingen.« »Send dem saa til mig, Adresserne. Kender De Miss Small?«*) Vi: »Af Omtale!« »Hende skal jeg forestille Dem for. Hun kan give Raad i den Sag, og hende kan De altid sende Adresser til.« — Saa havde vi jo ikke mere, vi skulde have sagt. Nu har vi ingen Undskyldninger til at gaa forbi. Det er at tage Konsekvenserne af, hvad man har sagt — dette at

*) Hun er Forstanderinde for Missionsskolen her i Edinburgh.

sige: send dem saa til mig! Lad mig lige tilføje, at han stærkt betonede: Vi skal ingen Opgave eller Lejlighed tage, den vil blive givet os. Han fortalte os blandt andet, at han havde et vanskeligt Arbejde lige nu. Der havde været en Tyv i hans Hus og stjaalet en kostbar Ting. Ingen havde lagt Mærke til, at den var borte. Men Politiet havde faaet fat i Tyven, han havde syv andre Tyverier paa Samvittigheden. Han var i Fængsel, og Miller skulde Dagen derpaa ud til ham og til hans Familie. Det var en tung Gang, forstod vi nok. Men vi var glade for vor Samtale og glade ved at faa at vide om hans Vanskeligheder og lette ham Gangen noget!

Tak for de tilsendte Penge! Ellers overvejer jeg ved hver Ting: er det nødvendigt? og det er virkelig utroligt, hvor faa af de Smaating, man synes, man maa have, der er nødvendige. Saa er jeg ved at lære noget nyt paa det Punkt, og lad mig føje til, jeg lærer det med Glæde, uden at jeg derfor mener, der er noget fortjenstfuldt i det; saa langtfra! — —

Muir Hall, 19. Januar 1907.

Kæreste Mor min!

— — — Fredag havde vi vort første lille S. V. Møde. Vi havde det godt sammen. Fik en god og fri Samtale i Gang. Vort Emne var jo Bøn, mit kære stadige Emne. Der kom jo nok saa mange forskellige og mærkelige Bemærkninger frem. Især var en af dem overbevist om mange vidunderlige Ting. Men jeg var blot glad, at hun talte saa frit ud. Vi vil jo netop gerne komme med vore

forskellige Vanskeligheder og prøve, saa godt vi kan, at hjælpe og blive hjulpne ved at høre om hverandres. Skulde jeg sige noget om hende, maatte jeg sige: hun er meget uudviklet. Men jeg vil nødig sige det paa en ukærlig Maade. Hun var ærlig i sine haarrejsende Udtalelser, gav ogsaa derved Samtalen et livligt Tilskud. Jeg véd ikke, hvor mange Gange jeg i Løbet af denne Tid herovre har været taknemmelig for, at vi derhjemme bliver opdraget »tvangfrit« med Hensyn til Kristendommen, og at jeg ogsaa blev det. Vi fik Lov at gaa i Kirke, om vi vilde, og blive hjemme, om vi vilde; vi blev aldrig presset ind i noget, der ikke hørte os til i den Retning. Og da vi blev større, havde vi aldrig nogen trykkende Følelse af jeres Kristendom. Naar jeg siger »vi«, tænker jeg her paa E. og mig, paa de to Hjem, vi hørte til, mit og hendes. Jeg kan godt svare for hende ogsaa, for vi følte ens paa det Punkt, og enkelte Gange kunde det ogsaa komme frem imellem os i vor »Drøften« om, hvor vidt vi »vilde med i Kirke i Morgen«; vi vidste, vi maatte gøre, hvad vi vilde; vi vidste ogsaa, hvad I helst vilde have, og siden Ostenfeld kom til Bedesalen, var der sjeldent Tale om at blive borte derfra mere, vi holdt af at høre ham. Hjemmefra blev vi vel spurgt, men aldrig presset til at følge med. Og vi hørte om de Ting, men aldrig saaledes, at det vakte Ubehag paa nogen Maade, Og dog, jeg var aldrig i Tvivl om, at det betød noget for jer, »det med Gud«. Det er en af de Ting, jeg mellem mange, mange andre siger Tak for og ofte nu herovre sender jer en kærlig Tanke for. Her-

Øvre ser vi den ene unge efter den anden, led og ked af al Kristendom og holdende sig ganske eller delvis fra Kirkegang o. s. v. Oftere dog fører de deres Forældres Sædvaner om med sig, gaar i Kirke to Gange hver Søndag, »siger« deres Bønner (dette er saa betegnende, men jeg vilde ønske, jeg kunde rive dette Udtryk ud af deres Sprog og smide det hen til det, der ikke duer til andet end at nedtrædes af Mennesker), ja og gaar til Møder i »massevis« og taler maaske til nogle og beder sammen med andre, »leder i Bøn«, som det hedder. Uh! det kan løbe mig koldt ned ad Ryggen! Men hvordan skulde de kunne have det anderledes? De er jo trænede til det. Det er for dem som at klæde sig paa hver Dag — og somme Tider til Selskab! Og ogsaa her er det sommetider eller altid »hvide Silkebluser« og »evening dress«; det, der ses, det, der pynter!! Er det meget skarpt sagt? Ja, maaske. Men hvis man har faaet Lov at kigge ind i, hvad Kristendom er, har set i nogen Maade, at det er Liv, Liv med Gud og ikke Former og aandelig talt pænt Udseende og pæne Klæder, saa er dette sidste saa usselt og smaat. Jeg kunde unde dem, blot at ane, hvad det kan være. Jeg mener ikke, at vi andre er bedre, ak nej, men vi har det rigtignok langt, langt bedre! Og vi burde være meget bedre! — —

Muir Hall, 26. Januar 1907.

Min egen søde Mor!

— — — Alt som Tiden gaar er der to Ting, der kommer til at staa klarere og klarere for

mig som det nødvendige, ja næsten det eneste nødvendige fra vor Side i vort Forhold til vor Fader i Himlen. Det lyder saa kendt, næsten for kendt. Men det betyder saa uendelig meget. Det er Tro og Kærlighed. Tillid til vor Gud, d. v. s. det aabne Sind, der er rede til at lade Ham se alt og høre alt, der er rede til at tage imod alt af Ham og lade sig hjælpe af Ham. Saa kan jo ellers alt forandres som det vil, Mennesker, vort Syn paa dem, Omstændigheder i Livet, alt; hos Ham er der ikke engang Skygge af Forandring, og Hans, en saa stærk Herres, er vi. Derfor, har vi denne Tro, saa er vi i ret Stilling, saa er (selv om der er saa meget i Livet, der er svært, og der er meget) vi dog et lykkeligt Folk, vi, der er Guds og har denne Tro! Men hvad var den, om vi ikke samtidig havde Kærlighed. Først til vor elskede Fader, som elskede os først og i sin Søn viste os Frelsens Vej og ved sin Aand giver os Evne til at gaa ad den. Og saa til dem, han elsker. Har Paulus nogensinde mere Ret, end naar han siger: Talte jeg med Menneskers og Engles Tungemaal, kunde alt, forstod alt, var rig, begavet, dygtig, elskværdig (der gives en Slags Elskværdighed uden Kærlighed!) »men havde ikke Kærlighed«; aa, hvor ofte illustreres det ikke i Livet. Og vi andre smaa, der ikke har rige Gaver, naar vi saa ikke har Kærlighed! Men noget har enhver, vi to ogsaa. Har Mennesker ikke Kærlighed, da er de, vi, i Sandhed intet. Og har vi den stille, stærke, trofaste Kærlighed, saa kan vi i Sandhed være noget for Mennesker. Det er den Kærlighed,

Faderen har til Synderen. Han, der kan hade Synden, og dog elske Mennesket. Han, der ser paa os som paa sine frelste, skyldfri Børn! For Han ser paa os som paa Jesus. Saa skyldfri er vi! Ikke syndfri! Ak nej! Men uden, uden Skyld! Han har lært mig at se det klarere, og som vi ser det, forstaar vi, at vi er i Sandhed frelste! Og dog bedrøves Han, for vi synder igen; ikke saadan, at vi føjer ny Skyld til en gammel Byrde, saa den stadig vokser og bliver større og større i rivende Fart, for vi synder saa meget. Nej, saa var vi ikke frelste! Saa kunde vi ikke leve som glade Kristne, saa maatte vi sørge altid, altid, tynges og trykkes, ja, saa kunde vi egentlig slet ikke holde ud at leve. Men Faderen ser paa sine frigjorte Børn, længselsfuld efter at have dem hos sig i fuldkommen Fred og uforstyrret Samvær, saa snart, saa snart han kan løse Baandene her ned til og ikke har Brug for os mere her. Han længes akkurat derefter, som du og jeg, som Far og vi, længes efter at være sammen igen, ganske som du hungrer og tørster efter den, du elsker mest hernede.

Men lad os prøve paa at se paa Mennesker, paa vore Venner paa samme Maade som Han paa os. Det er ikke formasteligt, for vi skal blive Ham lig i alle Ting. Og først og mest maaske i Kærlighed, for Kærlighed er det største i Verden. Og skuffer vore Venner os imellem — og er der noget, som er bittert hernede, saa er det det! — ak, hvor ofte skuffede vi ikke Ham, der elskede os med en uendelig Kærlighed! Og lad os prøve paa at følge Hans Kærlighedsveje og se paa Men-

nesket som den frigjorte Guds Tjener og paa Vennen med taknemlig Kærlighed for, hvad han har været for os. Der er nogle Mennesker, vi aldrig bliver færdige med, Gud ske Lov. Du og Far, Far og jeg, du og jeg, vi bliver aldrig færdige med vort Kærlighedsforhold, vi skal aandelig talt altid gaa Haand i Haand og lige ind for Guds Trone, lige ind i Evigheden. Og saadan har vi faaet det med nogle faa, og det er én af Guds Kærligheds kostelige Gaver! Men i vort Forhold til mange andre brydes Linien hernede; vi siger Tak for den Tid, da den var hel og stærk, det var ogsaa én af Guds rige Gaver. Og den gaar sammen igen deroppe hos Ham. Skal vi da, naar nyt Venskab sluttes, være forsigtige i vor Ængstelighed for, at det, der hører Tiden her, Jorden til, skal sætte sit Præg derpaa? Nej, for heller ikke dér behøver du og jeg at have nogen Bekymring. Dem skal Gud nok selv sørge for, hvis der er Grund til nogen; jeg mener blot, det er Hans Sag, ogsaa det — om det blir en af de lange Linier, der tegner vort Liv herfra og helt ind i Himlen, eller om den afbrydes for et Stykke af Vejen. Og vi véd det aldrig i Forvejen. Det gaar vist meget ofte saadan, at vi ser anderledes paa Mennesker, naar vi kommer dem paa Afstand, rent timelig talt. Det er som med al Historie, først naar et Stykke Tid er gaaet efter en historisk Periode, kan der dømmes ret eller i al Fald mere ret om Begivenheder og Mennesker i den Periode.

Og undertiden vokser vor Kærlighed og Forstaaelse og Paaskønnelse rent umiddelbart, og

vi ser Guds kostelige Gave i vore kære, Han gav os, bedre end før. Undertiden faar vi se, at vi har været blændet. Undertiden blir vi saa ogsaa skuffet, ja, men lad os da gaa til Gud med vor Skuffelse; Han er trofast og skuffer aldrig. Og lad os sige Tak for alt det rige, vi har faaet i det Venskab; lad os huske paa Faderens Blik paa den, der har skuffet os (Han deler maaske vor Sorg, men Han elsker endnu), og lad os bede for den, der aabenbart trænger til at bedes for, og paa den Maade lønne ham for, hvad han en Gang var for os. Og jeg synes, jeg maa lære en Ting endnu. Dette: at har *jeg* ikke Kærlighed, da er jeg intet. Saa kommer min Tur! Kan vi elske i det daglige Liv, dette slidsomme, trælsomme, hverdagsagtige Hverdagsliv, saa behøver jeg for Resten ikke i mit Forhold til Mennesker ret meget andet, saa opfylder jeg Guds Mening med mig. Det er ofte saa svært, men naar vi husker, hvad det er for os at blive elsket, skulde vi da ikke elske andre! Det var blot nogle af de Tanker, dit Brev fremkaldte hos mig og som jeg ofte har tænkt, naar det hos mig skortede paa trofast Kærlighed i det daglige, eller naar Vennerne skuffede en. Dette sidste er noget af det sværeste, man kan opleve i Livet. Men ogsaa det »kommer fra Guds Hjerte og drager os der hen«. Han bruger det alt sammen til at vække den aabne Tillid til sig og til at opdrage os til den fuldkomne Kærlighed.

Muir Hall, 30. Januar 1907.

Du lille, kære Mor, jeg længes efter dig; men jeg er rask og har en god Bunke Kræfter for

Tiden og en Portion Arbejde for mig, der svarer til dem. En Del Bryderi med vore Manuduktører har været ved at lage Modet fra os; nu tegner det dog til at klares. Men der er jo ingen, der har lovet os, at vi skulde hav det let i denne brogede Verden, og Studievejen er vel tornestrøet mange Steder som alle andre Veje og Stier, der vokser Roser paa. Alligevel keder det mig at blive regnet blandt de daarlige iblandt Studenterne og blandt dem, der ikke gider bestille noget. Hvad det første angaar, er det vel nok ens lille Forfængelighed, der ikke befinder sig vel ved at gælde for noget mindre end det, man gerne vilde. Det andet bryder jeg mig mindre om, for det er Sludder, og med Tiden naar jeg maaske nok at vise Mr. K., at det er saa. Jeg har altid været saa enfoldig eller rettere dum at tro, jeg ikke brød mig meget om Folks Mening, naar jeg vidste, jeg var »all right«. Nu opdager jeg, at jeg bryder mig en hel Del om at staa godt i mine Kammeraters Omdømme og ikke kan finde mig i, at nogle af mine Lærere mener om mig, at jeg er en »duffer«; kender du det Udtryk? Naa, du maa nu ikke tro, dette har taget Pippet fra mig; nej, jeg ruster mig saa bedre og tager Dysten op med Vanskelighederne og prøver saa for Resten endnu paa at tro, at jeg ingen Idiot er, at jeg har faaet nogle Evner, og at jeg kan frugtbargøre dem, saa vidt mine legemlige Kræfter giver mig Lov. For, tror man ikke saa meget paa sig selv, gaar Modet helt sin Vej, og uden Mod er man ikke meget værd. Nu har jeg fortalt dig lidt om mine Bekymringer, saa ved min lille

Mor bedre, hvad du specielt kan hjælpe mig til, naar du taler til Gud om »Barnet«. Jeg selv har ogsaa talt til Ham derom, og jeg mærker, han har hjulpet mig i disse Dage til at overvinde mine Lærevanskeligheder og ligefrem til at faa mere lært. Det er underligt, vi saa tit vedbliver at gaa med vore Bekymringer, rode med dem selv, til vi hverken kan finde ud eller ind, og saa bringer vi »Roderiet« til Ham i sidste Instans, i Stedet for straks og først at gaa til Ham. Nu har min lille Mor ogsaa faaet dem, for du vil jo nok vide, hvad »Barnet« er optaget af.

I Dag har vi haft vor Bibeltime; ak, den gør mig Sorger! Vi læser jo Markus. Jeg kan ikke nægte, at jeg jo har mange Indvendinger mod vores Methode herovre. Tænk nu, i een Time skal vi igennem hele 2det Kap. og 3die til Vers 19. Næste Gang har vi fra 3, 19 til 4. Kap. 34. Ganske vist gaas der ud fra, at man har gennemgaaet et Stykke af Pensumet hver Dag i Ugen, og nu er man sammen for at tale om det læste og tager nogle enkelte Spørgsmaal frem. Vi læser ikke Teksten igennem. Vi bruger overhovedet ikke Biblen i Timen, skønt vi naturligvis har den opslaaet foran os; derimod den Tekstbog, som man nu har, vi altsaa Markus Evangelium. Og Spørgsmaalene, som forøvrigt er besvarede i Ugens Løb, er saa tørre, som jeg ved ikke hvad. Se, nu i Dag havde vi om den Værkbrudne, der af sine Venner bragtes til Jesus og hejsedes ned gennem Taget, om Levi Kaldelse, om Fastespørgsmaalet, om Sabbatsspørgsmaalet, om Helbredelsen af den visne Haand m. m. Og

hvad talte vi saa om? Om Farisæernes Forargelse og deres Grunde derfor. Om hvilke Principper Jesus handlede ud fra. Om hvilke Karaktertræk, der særlig saas i disse Beretninger om Ham. Om hvad Han gjorde Fordring paa at være, f. Eks. Menneskenes Søn, Herre over Sabbaten o. s. v. Hvert eneste af disse Spørsmaal var grundigt besvaret i selve »Tekstbogen«. Og for at føje lidt til, blir der gjort krampagtige Anstrengelser for at faa mere ind under »Karaktertrækkene«, og forskellige mærkelige »Træk« kommer derved frem; men de har ikke meget med Karakteren at gøre. Og der sidder vi, en hel Time, med den ene herlige Begivenhd i Jesu Liv efter den anden, med Skildringer af Mennesker ,der levede paa Hans Tid og med Ham, Mennesker, der ikke kunde lide Ham, dem, der var ligegyldige, og dem, der holdt meget af Ham, og der sidder vi med Hans rige Ord, dem, der altid var vel anbragte og sagde netop, hvad der behøvedes, dem, der fortalte saa meget om den kære Mester selv! Og al Skønheden i disse Fortællinger forsvinder under vor tørre, methodiske, systematiske Behandling, og Mesterens store, smukke Karakter blir til Pindeværk i vore smaa, famlende Hænder. Aa, hvad kunde ikke alt det blive for os, om vi tog lidt større paa Begivenhederne og nærmede os Mesteren som Disciplen, der ikke i Forvejen véd, hvad Mesteren har at sige, men lader Ham lede vore Tanker ved sin Aand. Alt er dog muligt for Gud. Miss Mac Millan er Leder af Kredsen, og vi har prøvet at faa hende til at se anderledes paa Tingene, men jeg tror ikke, hun

forstaar rigtig, hvad jeg mener. Her er de vant til den Methode, det er de opflaskede med. Forøvrigt holder jeg særlig meget af hende. Hun hører til dem, det er Alvor med, og hun er naaet til at leve personligt med sin Herre, og hun har noget af den kostelige Gave, jeg talte om i sidste Brev: Kærlighed. Hun har Evne til at holde af Mennesker, er altid mild og kærlig og ens mod alle. Hun bliver færdig med Studierne til Sommer og skal til Indien. Der er meget, der knytter os sammen, og vi har faaet mangen god og alvorlig Samtale, vi to, omkring min Kamin Lørdag Eftermiddag.

Vore Kammerater blandt »SV« har flere Gange bedt os gaa med til deres Bedemøder. Vi har altid sagt nej, da ingen af os synes, vi kan være med af Hjertet; ikke, at vi ikke gerne vil bede for og med dem og for Missionen, men vi har saa svært ved virkelig at bede med, naar der blir bedt 5—6 Bønner lige efter hverandre om det samme, blot med forskellige Udtryksmaader. Jeg føler mig ubehagelig tilpas ved at være der, og usand; Fællesbøn er umaadelig vanskelig. Og det gaar saa let og i en Fart for dem, at jeg aldeles ikke forstaar, de kan kalde det Bøn. Dette skal ikke være nogen Anklage, jeg forstaar det blot ikke og kan ikke være med til den Slags. Miss Mac Millan bad os tale med Miss Saunders, som vist vilde kunne forstaa og hjælpe os. Lyst havde vi absolut ikke. Men, fordi de andre har undret sig over os og der jo maaske er noget galt hos os deri — de andre er alle glade for det — saa talte vi da med hende. Hun var grumme rar

og god, men forstod os alligevel ikke; naturligvis! Alligevel var hun saa fornuftig at forstaa, at vi ikke kunde gaa. Men »vi skulde faa fat i en Bønnecyclus og paa den Maade være med de andre, selv om vi blev paa vort eget Værelse! Visse Emner paa visse Dage!« Jeg vovede at indvende, at alt det var for mig meget for systematisk. Ja, der var jo en Fare for at overdrive ogsaa det, mente hun. Forøvrigt talte vi godt og rart om Missionen; angaaende Bedemøderne kom vi ikke videre denne Gang. Jeg er saa bange for System i Bønnelivet. Jeg kan slet ikke rigtig forstaa, at Barnets tillidsfulde Kommen til sin Far, at den voksne Kristnes Tjener sin Herre og dette i Bønnen kan taale at blive sat i Skema. Hvordan skulde jeg dog sandt og oprigtigt tale til Gud om f. Eks. Prips Mission, naar mit Hjerte maaske netop i Øjeblikket var fuldt optaget af min Ven Sigrids Sygdom og af at hente Hjælp ned til hende og hendes kære? Jeg kan det ikke. Eller hvorfor skulde jeg bede for L. P. Larsens Mission, naar jeg maaske netop den Dag havde hørt eller læst om, at Frk. Holst trængte saa meget til vor Forbøn?

Jeg tror, hvis jeg lavede et Skema og sagde: Mandag: Frk. Holst, Tirsdag: Østerlandsmissionen, Onsdag: L. P. Larsen o. s. v., saa maatte jeg næsten begynde min Bøn til Gud med en Undskyldning og sige, at Han véd jo, at dette Skema er lavet og lavet, fordi »de andre« har sagt, dette var den rigtige Maade — og nu skal det prøves. Tænk! jeg synes, min Herre maa smile derved; nej, jeg maa sige til Ham, at det kan jeg ikke for-

staa er Hans Villie i vort Samvær. For nogle er det en Hjælp, og de skal sandelig have Lov at bruge den Hjælp, naar jeg blot maa være fri for at bringe den Methode ind i mit Samvær med Gud i Bøn. Kan du ikke nok forstaa lidt af dette, Mor min? Jeg mener jo ikke, man kun skal bede, naar man har Lyst; saa blev det vel blot en Stemningssag, men at man skal tale med sin Herre som Barnet med sin Far.

Muir Hall, 10. Februar 1907.

Kæreste Far min!

Som saa ofte før havde jeg i Tankerne udmalet mig en stille Søndag, hvor jeg i Ro kunde skrive til jer og et Par andre og saa faa mig forberedt til forskellige smaa Møder. Og saa kommer Søndagen, og som saa ofte før skal man helst give Møde her og give Møde der. Naar man saa i Mellemtiderne skal have sine egne Foretagender puttet ind, blir der ingen Tid tilbage til at være noget for og med Kammeraterne, det, man til daglig saa godt som slet ingen Tid har til. Og endnu mindre kan man faa en hel eller halv Time i Ro — jeg mener uden denne Følelse af, at der er saa meget at gøre, saa man ikke kan forsvare at sidde uden at foretage sig noget — og tænke.

Saadan som Søndagen er her, forstaar jeg godt, at man maa holde Hviledag om Lørdagen. Men jeg kan endnu ikke rigtig blive klog paa om eller forstaa, at det er Meningen med Søndagen, vor Herres Dag, at den skal være saa optaget, ganske vist af Møder og sligt, men dog saa op-

taget, at man nærmest maa se paa den som en Arbejdsdag, om end af en hel anden Art end de andre Dage, og ikke kan finde Hviledagen i den. Hvis man holder Lørdagen fri og lægger sine egne Foretagender derhen og prøver at faa sig en ordentlig Tur i det frie, for en Gangs Skyld, saa kan man holde Søndag paa denne Maade og give den helt til andre og til Møder.

Alt dette lyder virkelig som en lang Klagesang, og det vår nu slet ikke min Mening, Far min. Jeg er glad for mit Søndagsarbejde herovre, men jeg kan alligevel ikke forstaa, at Søndagen altid skal være saa optagen. Og det er dog ikke helt rigtigt at holde sig fra alle Møder, det er allerede ubegribeligt nok for de andre, at vi ikke er mere med allevegne, og jeg vil nødig støde dem eller forarge, om jeg blot kunde naa at vise dem, at man kan mene noget med sin Kristendom uden at være med allevegne.

En Ting, man heller ikke faar Tid til, er at læse, og du kan maaske tænke dig, hvad for en underlig tør Pind man føler sig som, naar man aldrig, aldrig læser andet end Fysik og Kemi og Kemi og Fysik og saa lidt, blot alt for lidt i sin Bibel.

Det er som at dukke ned i de friske Bølger paa en varm, trættende Sommerdag, naar man som i Aftes »tilfældigt« dukkede ned i »Pippa passes«*); den faldt mig i Haanden, og jeg læste noget af den for Hoffy; hendes Øjne lyste og mit Hjerte bankede af Glæde. Hvad for en forunder-

*) Et Digt af R. Browning.

lig Magt har dog ikke Poesi over os! Det gir Friskhed til vor trætte Sjæl, en Friskhed, der er næsten saa værdifuld som den, vi henter i Bøn til vor Fader. Og det er ikke underligt, at saadan et Digterværk har saadanne Frugter; for hvem er alle gode Gavers Giver andre end netop den samme kærlige Fader i Himlen? Og saadan er Han jo, at Han forstaar, vi trænger til forskellig Slags Føde, og saa bruger Han, leder Han Menneskenes Børn til at give af Hans egne Gaver til dem, til Hans kære Børn og, hvad enten de véd det eller ej, nødes de til at tjene Ham og Hans Børn. Men de, der véd det, er de gladeste.

Husker du Brownings Pippa, lille Mor?

Vi har haft nogle grumme rare Aftener med L. T. Det var yndigt at høre hende tale om den Dag, hun havde været ude hos jer for at besøge K. Hun har faaet noget den Dag i mit kære Hjem, noget, som hun ikke kan glemme, et Indtryk, som er blevet hende kært og til Hjælp; hvor det var dejligt at høre. Og jeg maa igen takke for de to kære, jeg har, og for mit yndige, velsignede Hjem! Og nu er I forhaabentlig sammen og har det godt og glæder jer over al Skønheden deroppe. Og saa kan jeg jo sige med Pippa: I will pass by and see their happiness, and envy none! Dear to God as they!*

Buccleuch Place, 20. December 1907.

Min egen elskede Mor!

Dette lille Brev skal du have (ganske for dig selv) for at dele min Skuffelse med mig. Jeg kom ikke gennem Botaniken. Men det var dog godt,

jeg fik en Ende paa Kemien. Det var en Skuffelse; jeg havde saa sikkert ventet og glædet mig til at berede Far den lille Overraskelse med at tage begge Fagene denne Gang. Ja, jeg ved jo nok, at alting tjener dem til Gode, der elsker Gud, men jeg kan meget daarlig forstaa, hvad Nytte det er til at dumpe baade en og to Gange. Og somme Tider kan jeg ikke lade være at synes, at der ligesom ikke er rigtig Velsignelse over Arbejdet. Har jeg da virkelig gjort min Herre imod i dette? Er det denne Maade, Han vil vise mig det paa. Jeg vil saa gerne forstaa Ham og saa gøre Hans Villie, men jeg kan ikke — ikke for Tiden da. Du maa nu ikke tro af dette, at jeg er bitter eller paa anden Maade saa langt nede, at jeg ikke kan være glad alligevel. Der er meget, der er langt mere værd end Held og Medgang, og som man kan glæde sig i. Men dog, ens daglige Arbejde! Man vilde gerne have Fred i det, man gør, og man vilde gerne se dog nogen Velsignelse i Arbejdet.

Nu nok om dette. Glædelig Jul! Min egen lille Mor! »Et Barn er os født, en Søn er os givet« — lad os derfor fryde og glæde os alligevel!

Nu er Klokken 4, og I er vel »møre« tilbage fra jeres Asylfest. Saa har I været til jeres første Juletræ, jeg længes helt efter vort lille paa Torsdag.

I Morgen skal jeg op og tale paa Nr. 20*). Hvem der kunde forkynde glad Budskab, saa alt det døde og sløve i dem vaagnede, saa de forstod for en Gangs Skyld, at trods al Sorg og Savn, ja

*) Hospitalsafdelingen for unge faldne Kvinder.

trods al Synd er vi dog Hans egne Børn, og Han elsker os mer, end vi kan fatte det. Gid man kunde lukke Øjnene op paa dem for Englelyd i Julen, for evig Fryd og hellig Sang med himmelsk Lyd. Gid man kunde lukke Hjerterne op for Freden og Glæden i Gud. Dog, hvad vi ikke magter, det kan vor himmelske Herre. Gud ske Tak, at vi har Ham; først i Ham finder Hjertet Freden, først i Ham faar Livet sit rige, rette Værd og alle Ting deres rette Plads.

Muir Hall, 12. Marts 1907.

Min kære Mor!

I Morgen har vi vor sidste Bibeltime for dette Semester, og i næste vil vi ikke være med; vi har ikke ret tit været glade ved det, hvad der vel tildels er vor egen Skyld, vi er vist sære. Der er ingen (med en enkelt Undtagelse), som vi er kommen nærmere end til enten en kammeratlig Spøgen eller en enkelt lille Tilnærmelse ved en enkelt Samtale om et eller andet religiøst Emne. Dem, vi kan bedst med og er gladest ved, er »seniors«, og de har ikke Tid at være sammen med os; vort Arbejde ligger jo ogsaa paa saa forskellige Tider, vi har aldrig fri paa samme Tid, undtagen om Aftenen, og — da læser vi alle. Det er godt, H. og jeg har hinanden, men det er alligevel mærkeligt, at man har saa ondt ved at vinde Venner, som vi har haft her. Heller ikke mellem dem selv indbyrdes er der egentlig megen Kammeratskab. De er sig selv nok paa en Maade; dette ikke sagt i nogen ond Mening; de er nu engang mindre tilbøjelige til at vise noget som helst

af, hvad der bor i dem; vi har følt, hvad vor Præst kalder »scotch reserve« og »privacy« — naar han taler imod det —; det er og bliver et køligt Land, vi bor i; ikke meget kolde Vintre, ikke meget varme Somre, men jævnt køligt altid. Og saa kan man jo nok komme til at længes efter dansk Sommer, baade i Naturen og i Menneskenes Sind. Naar vi saa engang kommer til Indien! Ja, saa blir det da i det mindste ikke Køligheden, der vil faa os til at længes og savne, der blir vist varmt nok! Det var nu slet ikke min Mening at beklage os. Vi har det godt og er glade for mange Ting, men undertiden kan man blive træt og modløs af altid at mærke de mange Forskelligheder i Nationaliteten og hvert Øjeblik støde mod en lukket Dør, og man blir saa underlig kold selv af Mangel paa Solstraaler.

Edinburgh, 25. Maj 1907.

Min kære I.!

Hvad skal jeg fortælle dig? At Livet undertiden er lyst og ikke saa svært og til andre Tider meget vanskeligt, og Tingene gaar tungt og trægt, det kender du altsammen. At det er en underlig, nej, vidunderlig Gud, vi har, ved du ogsaa, ikke sandt? Og at Han hører vore Bønner, er ofte noget saa virkeligt, saa nærværende, at man næsten kan forskrækkes over en saa personlig Gud! Og dog, den store, hellige Gud og Konge, for hvem man bøjer sine Knæ og sænker sine Øjne! Blir det ikke godt, du, naar du og jeg skal se Ham, som Han er? Og ikke som vi tror, Han er, eller tænker, Han er, eller som andre ser og for-

staar Ham. Som Han er! Vi maa holde fast paa det, vi har, (ikke paa det, vi ikke har!) at ingen skal tage vor Krone! Vi maa forblive tro — det er: tillidsfuld — huske paa, Han er en saadan Gud, at Han, naar du og jeg har syndet eller forsømt Ham, længes efter at komme til at give os sin fulde Tilgivelse, og Han længes efter det, saa Han (jeg taler paa menneskelig Maade) lider ved at længes, til du og jeg vil tage mod Hans Tilgivelse og Forbarmelse. Men ogsaa en saa hellig Gud, at Han ikke slaar af en Tøddel; jeg mener, at Han saa at sige aldrig tilgiver Synden, men Syndere, og Han taaler ikke Synden og Forsømmelsen. Han er en Gud, der døber med »Hellig-Aand og Ild«, Ild, der varmer, og Ild, der renser. Kære du, maa vi ikke tjene en saadan Gud og elske Ham af hele vort Hjerte. Og dog gør vi det ikke eller kun famlende og ustadigt. Vi er sendrægtige og tungnemme, og vi næsten slaar os til Ro med, at saadan er vi nu. Vi skal ike gøre meget, men det lidt vi skal: sætte Sejlene til Vinden, give vor Sjæl sund, regelmæssig Føde, eller hvordan man nu vil udtrykke det, det lidet forsømmer vi.

Det er det ubegribeligste af alt ubegribeligt, at Gud endnu vil have med os at gøre. Men Han vil det! Og Han glæder sig endnu over os. Maa vi saa ikke falde ned og tilbede Ham med Bøn om Naade til at tjene Ham i Aand og Sandhed.

Edinburgh, 25. Maj 1907.

Du faar vist mit Brev paa Lørdag, min egen Far! Og jeg vil tænke særlig paa dig, for da skal

du vist begynde paa dit Arbejde igen*), ikke sandt. Og jeg véd nok, at du ikke netop føler dig særlig godt rustet legemligt for Arbejdet, og jeg véd lidt om, hvad det vil sige at skulle noget, man ikke rigtig kan overkomme. Men véd du hvad, Far min; naar der var noget, vi skulde og gerne vilde, og selv om vi prøvede at være stille, dog ikke kunde skjule for os selv, at vi kun formaaede mangelfuldt, og derfor var bange for; naar det sommetider var saadan, saa gik det meget bedre, end vi ventede, end vi havde turdet tro, og saa vidste vi ogsaa godt, hvordan det gik til. Det er ofte en Hjælp at tænke paa det, synes jeg. Og til andre Tider, naar det ikke gik, saa fik vi alligevel saa meget paa andre Maader, saa det vigtigste blev saa rigt for os, og saa var vor Herre os meget nær. Hvordan det nu kommer til at gaa for dig, saa vil din lille Pige ønske og bede, at den Tid, der kommer, som den lange Tid, der er gaaet siden Jul, maa blive en rig Tid. En Tid, om hvilken det, i al Fald ikke hidtil, kunde siges af nogen af os tre: det var af de lette Tider; men det var heller ikke af de fattige Tider. Og maaske bliver den kommende Tid lysere, saa takker vi for den; maaske ikke, men vi »smiler ad den kommende Tid«; Mor véd, hvor der staar noget godt om det**), og du maaske med, og vi véd, alle tre, hvorfor og hvordan vi kan blive trøstige. Det var slet ikke min Mening at skrive saa langt om dette, men vi trænger lige meget til nogle af disse Tanker, og de passer, synes jeg, for os begge.

*) Efter flere Maaneders Sygdom.
**) V. J. Hoff: Fra Kirken og Lønkamret S. 133.

Buccleuch Place, 14. November 1907.

— — Det var, hvad man kalder en rigtig Vækkelsesprædiken, vi fik. At Manden er ægte og alvorlig nok, er der ingen Tvivl om, og saa kan dog saadan en »Vækkelsesprædiken« glide saa underligt af paa en. Naar Dr. Kelman undertiden slog paa de Strenge, gik man aldrig uberørt fra Kirken; H. og jeg har netop talt om, hvorledes der, selv om man havde truffet sit Valg og vidste, hvad man vilde, saa alligevel kunde være noget i en saadan Prædiken for en. Jeg tænker, det netop viser, at der egentlig intet er i det religiøse Liv eller hellere Livet med Gud, der hedder: en Gang for alle; men at vi altid søger efter Ham, altid paany maa overgive os og maaske endogsaa, at vi aldrig hernede naar til i dybeste Forstand at overgive os helt; derfor maa der paany kaldes paa vor Vilje og vor Afgørelsesevne.

Buccleuch Place, 25. Januar 1908.

Min egen Tante A.!

Du kan tro, vi havde en god Tid i Liverpool. Baade var det rigt at være der og har det haft mange rige Følger i vore, de enkeltes Liv og i Livet i College. Det var for mange af os en vanskelig Tid, førte os ind i Kampe og Opgør. Det vakte mange til Live, det førte nye til Frelseren. Og dog gik det hele saa stilfædigt og uden ydre Pres. Ogsaa uden nogen som helst »Overbegejstring«, ja næsten uden Begejstring, ganske stille. Hvor vilde jeg ønske mange Danske at opleve noget lignende. Jeg glæder mig over, at I skal faa noget mere at høre om Mødet; Kirsten Møller skal

jo fortælle derom ved et af deres Menighedsmøder. Det var maaske nok Mott, der fik mest at sige til os; den Aften, han talte om »Consecration«, vil sent glemmes af os. Og glemmer vi ham og hans Ord, vil vi dog altid have et Minde om at være bleven ført hen til Gud, saa nær, at vi forstod: overfor Ham gælder det alt eller intet. Der kan ingen Halvhed trives, der er ikke noget, der hedder at være lidt af en Kristen. Vore Fejl, vore Fald, vor Mangel paa Glæde, vor Mangel paa Evne og Villie til at hjælpe andre Mennesker til Gud, alt, alt blev saa indlysende, saa klart; hvor kan det være andet, hvor der er Halvhed. En anden Aften talte Mott om »The Crisis in the Far East«. Kære, hvis Mennesker rundt om — ogsaa hjemme i Danmark — anede, hvor Lejligheden nu er der. Hvordan Mennesker derovre længes efter Kristendommen og indbyder os til at komme. Hvis de kendte Nøden, som Mott skildrede den, saa vilde mange holde Opgør, om det endnu var for sent for dem at komme ud, om de ogsaa kunde bruges. Hvor vilde jeg ønske de mange kristne Unge derhjemme at se de aabne Døre i Kina og Indien, at kende Nøden, Trangen og Længslen derude efter en Frelser. Maaske de saa kunde faa Troens Øjne rigtig op og stole mere paa Ham, der mægter mere, end vi kan drømme om; og hvad kan vi ikke drømme! Stole mere paa Ham end tro paa deres egen Uduelighed. — Herovre staar det lidt sløjt til. Vi er begge for Øjeblikket uarbejdsdygtige, og det er ikke saa morsomt. I Dag gaar vi til Alters; der er godt at være.

Männedorf, Canton Zürich, 2. Juni 1908.

Kære Clara!

——Hvor skønt der end var (ved Rivieraen), hvor interessant og nyt, ejendommeligt, saa er vi begge endnu gladere ved at være komne her til Männedorf. Her, hvor »Folket forsamles i Jesu Tro«. Her er stille; det var der ikke i Italien. Her er da ogsaa skønt som der, om end en anden Slags Natur. Männedorf ligger ved Züricher-Søen, godt en halv Times Jernvej fra Zürich. Her er ogsaa Sol og Sommer — og saa er det altsaa, at her er aandelig Føde at faa. Hvad er da Männedorf for et Sted? hører jeg dig spørge. Det er et Sted, hvor Mennesker kommer, der er beheftede med alle Slags Sygdomme, der er fysisk og aandeligt nedbrudte, Mennesker, der er tungsindige eller sindssyge, Mennesker, der ikke kan finde Freden i Gud, Mennesker, der ikke har Fred med Gud. Men ogsaa Mennesker, der blot er legemlig syge, af Kræft, Gigt, Nerver, alle Slags Sygdomme. Og Mennesker, der som vi søger hen til et fredeligt Sted, hvor Sind og Tanker kan faa den Stilhed, man trænger til, hvor man ogsaa kan finde nye Kræfter til videre Arbejde, om Gud saa vil det. Og alle de syge, der ønsker det, faar Haandspaalæggelse og bliver salvet med Olie i Herrens Navn og bliver bedet for i Herrens Navn (Jakob 5, 13—16). Ikke alle de syge, der ønsker det, kommer sig; mange gør det. Der er mange, som »har forsøgt alle Læger, men de kunde intet udrette«, som her kommer sig fuldstændigt og kaster Krykkerne efter en kort Tid. Og alle her paa »Anstalten« (et paa Dansk kedeligt Navn!) til Stadighed boende, hele »Betjeningen«, har været syge Men-

nesker, som er blevne friske, uden at bruge Lægemidler, kun ved Bøn og Haandspaalæggelse.

Forstanderen, eller som han kaldes: Hausvater, S. Zeller, har ogsaa selv været alvorlig syg og er bleven helbredet paa den Maade. Nu er han henved 80 Aar. Det er ham og hans to Hjælpere, hvoriblandt én Kvinde, der giver Haandspaalæggelse. Mon jeg har fremstillet det mig saa kære Männedorf paa rette Maade? Har I faaet noget imod det, saa læg mig det til Last, ikke Stedet og Menneskene her, for saa har jeg fremstillet det galt. Et Par Ting maa jeg endnu betone: Zeller har vel ikke megen Sympati for Lægekunst og Lægemidler — jeg kunde tænke mig, han maatte stille sig anderledes, hvor det gælder Lægemission, men jeg véd ikke, om dette er rigtigt. Hvis jeg faar en Samtale med ham, vil jeg spørge, hvad han tænker herom; men han har aldeles intet imod Lægemidlers Anvendelse; »det maa jo Mennesker selv om«. Han selv kan og vil ikke benytte dem her paa Anstalten, maa vist heller ikke paa Grund af Lovene, da han ikke er lægeuddannet. Det er kun meget sjeldent, man hører, at han beder direkte om Helbredelse for den syge; derimod, at Sygdommen maa herliggøre Gud, og hvis Han vil, og naar Han vil, da at tage Sygdommen bort; at Han kan det, tvivler de aldrig om hernede! Mest beder han, at skjult Synd maa blive aabenbaret for Synderen, at denne maa angre og vende sig til Gud, at Synden maa blive tilgivet og Mennesket blive glad igen, at Mennesket maa blive bevaret i Guds Fred, alt eftersom det Menneskes Trang er, han har med at gøre.

Og lad mig saa fortælle lidt om det ydre Liv. Vi skal møde til café au lait og tørt Brød hver Morgen Kl. 7½. Det kniber at komme op i Tide til det, men ingen af os er syge nok til at knibe ud. Kl. 9 er der Bibellæsning, 3 Gange om Ugen er det Zeller selv, der har den, de øvrige Dage hans Medhjælpere. Og her lærer man at læse og bedre forstaa sin Bibel, navnlig maaske det gamle Testament. Dog jeg fremhæver det kun, fordi vi i Danmark mere fortolker og drager Næring af det nye Testament; for Tiden taler Zeller netop over Lukas Evangelium. Det er muligt, der kunde kritiseres og maaske smiles imellem af Fortolkningerne og Anvendelsen. Det er muligt, men jeg tror kun, det vil være af saadanne, der ikke kender og forstaar eller dog respekterer den Aand, her hersker. Og det kunde vel snarere ske, naar de unge Hjælpere prøver paa at give saa meget som muligt, og da maaske mere end de selv har. For os er det vel ikke altid muligt at faa noget ud af de unges Bibeltimer, men der synges og der bedes, og er man af Hjertet med i det, saa gaar man ikke bort uden Udbytte, hvad enten man føler det eller ej. Og har man prøvet, om end i det ganske smaa, selv at skulle tale og »give«, da dømmer man meget, meget mildt; ellers dømmer man jo sig selv; thi: »jeg, som dømmer, gør selv det samme«. Naar Zeller har talt, gaar man beriget bort og takker Gud og véd, man har faaet noget. »Timen« varer fra 9—10½. Kl. 12 spises der til Middag. Levemaaden er meget tarvelig, men man faar rigelig og velsmagende Mad. Man lever ogsaa billigt her, for c. 15 Francs

om Ugen. Kl. 5 er der Bedetime. En Tekst læses op og tales over. Derefter læses der Breve op fra syge Mennesker, der beder om Zellers og Forsamlingens Forbøn; der nævnes selvfølgeligt aldrig Navne, og der gøres et rimeligt Uddrag af Brevene, og derefter beder 2 à 3 forskellige, og Zeller afslutter. Kl. 6 spises der et tarveligt Aftensmaaltid, og man gaar sin Aftentur før Sengetid.

Männedorf, 9. Juli 1908.

Til Frøken Elise Hoffmann.

Du kan tro, her lærer man sig selv at kende! Jeg tænker, det er, fordi her bedes saa meget, og fordi man mere afgjort og direkte giver sig ind under Aandens Vejledning. Det er, som om man blev fotograferet med Røntgenstraaler, aandelig talt, og saa faar man sit Billede at se til Knoglerne; til ind i Knoglerne trænges der ind, alt, hvad man tænker godt skjult, kommer frem i Lyset! Men alt dette er Bønhørelse; jeg var saa bange, at én Synd, naar den blev taget bort, skulde hindre mig i at kende mig selv som Synder, ikke i Almindelighed, men i Særdeleshed. Saa bad jeg, at Han, som viste sin Kraft ved at tage »Synden« bort, ogsaa vilde fri mig fra en ny, ligesaa forfærdelig, for Hovmodsdjævlen, og den Bøn tror jeg nu ogsaa er hørt. Men stadig nyt opdager jeg, og Hukommelsen skærpes, saa gammelt kommer frem, som jeg i Aarevis ikke har tænkt paa, og Øjnene ser klarere og klarere, mere og mere. Er mon ikke Hovmod det, der ligger Mennesket nærmest? Selv, selv, selv! Jeg, mig,

mit! Aa, H.! men saadan en Herre har vi, at Han endnu bryder sig om en, ja taler til en, tydeligt. Et Menneskes Stemme kunde ikke være tydeligere! Hvor forunderligt omgaas Han ikke sine Børn. Aanden overbeviser om Synd, men ogsaa om Naade. At have Gud saa nær og vide det er forfærdende, hvis ikke Han taler Tilgivelse og Fred til en. Jeg véd ikke, hvor ofte jeg om Aftenen har tænkt paa, bedet om eller over noget bestemt, og næste Morgen eller i Løbet af Dagen har Zeller talt netop om dette, ofte endda med de samme Ord, som jeg havde brugt.

Hvor forunderligt at høre Aanden lede en: nu skal du gøre det, og det maa du ikke gøre, dette er rigtigt, det andet er galt, ganske som en Moder i det smaa bestemmer for sit Barn. Jeg har aldrig før vidst, at en, en eneste Ulydighed mod Aandens Vejledning, mod Guds Vilje, kunde have saa alvorlige Følger. Jeg har heller ikke kendt og forstaaet, at Gud tilgiver *og* straffer. Jeg har troet, jeg var troende! Nu vel, jeg skal vel vogte mig for at gøre til intet, hvad Gud har gjort for mig tidligere. Jeg har mange rige og sande Erfaringer fra Samliv med Ham! Men hvor halvt, hvor delvis, udstykket har ikke alt været. Og Tro, min Tro! hvor langt fra at være hel er den! Syndserkendelse! Du véd, hvor ofte jeg har sukket under min Synd. Og jeg véd, der har været Sandhed deri, jeg var trykket, var bedrøvet, men mere over, at jeg ikke kunde være bedre, end over Syndens Magt. Forstaar du, hvad jeg mener? Mere over Faldet og Skammen klagede jeg end over Synden. Mere over een Synd end over

Syndigheden. Og saaledes har jeg endogsaa i min Syndserkendelse syndet! Jeg har klaget og givet mig, fordi det gjorde ondt, mer end jeg tog imod Tugten. Jeg bad om at maatte gøre Guds Vilje, imens jeg holdt godt fast paa min egen. Jeg sagde til Gud: led mig — og vidste, at jeg ikke vilde lade mig lede. En Del af dette véd jeg, du ikke vil forstaa, min kære Ven, men det gør intet. Du kan forstaa, denne Tid har været svær, men ogsaa saa rig og fuld af Naade.

Glasgow, 9 Februar 1909.

Kære lille Mor!

— — — I Søndags havde vi et »S. V.«-Møde i Queen Margaret Hall, hvor Miss Rouse talte. Iblandt andet om, hvor nødvendigt det var at være Missionær her, mens man gik paa College, og at møde de Vanskeligheder, man traf her hos andre; disse var meget de samme, man senere fik at gøre med derude. Var man ikke Missionær allerede herhjemme, blev man det vanskeligt derude. Det samme, som Mr. Mott sagde, om end paa en anden Maade. En Ting, som hun ogsaa sagde, fik de gamle Overvejelser i Gang hos os begge: om hvorvidt man har Lov at tage Del i direkte kristeligt Arbejde, naar man daarligt kan naa at følge med i sit Studium og ikke har en Smule for mange Kræfter til samme Studium. Hun sagde, at Presset af for meget Arbejde vilde være endnu større derude end herhjemme, og Travlheden større dèr end her. Saa lærte man ikke her at lægge Tiden til Rette til begge, saa lærtes det vanskeligere derude.

H. og jeg blev nu alligvel enige om, at vort Arbejde, Studiet, skal og maa have al vor Tid og al vor Opmærksomhed, saa længe vi ikke er stærkere, end vi er, og overkommer det bedre, end vi gør. Her gælder det om, at vi ikke opbruger al Kraft, saa vi duer til intet, naar vi engang bliver færdige. Derude er vi Læger og Missionærer, der har vi Lov at tage noget af Tiden til direkte Missionsgerning, det er endogsaa vor Pligt; saa er vi jo i det, vi nu arbejder henimod. Det betyder det vel: at være villig til at sætte Livet ind, om det skulde være. Ikke at jeg mener, vi derude har Lov at arbejde ganske hensynsløst, men villig til at give alle Kræfter for at hjælpe saa mange som muligt. Her og nu samler vi sammen paa Kræfter og Kundskaber og Dygtighed til Fremtiden. Jeg mener, vi foreløbig maa holde os fra andet Arbejde, hvor fristende det end er; bliver vi saa stærke, at vi kan magte mere, faar vi det sikkert ogsaa at vide ganske tydeligt, naar vi da beder: Brug mig, naar du vil, og hvor du vil, og som du vil, eller brug mig slet ikke, om du vil det!

Glasgow, 26. Maj 1909.

Min kære Mor!

— — — Det er stridt at arbejde i Sommer. Kræfterne vil ikke slaa til. Jeg haaber stadig, at nu skal det gaa; Temperaturen er ikke helt god, og jeg har ikke endnu kunnet »gaa paa Hospitalet«, da jeg er mest umulig om Morgenen, men under Opsejling er jeg dog vist! Somme Tider drager man et lille Suk og tænker: Skal man da aldrig naa videre end til at slide sig igennem. Men

saa skynder man sig og tænker: Ja, naar man saa endda igennem! Og at man overhovedet har noget at slide for og prøve at holde ud til, er dog meget værd. Og der maa jo ogsaa være en god Mening med dette, selv om jeg ikke kan se den rigtig. Jeg véd, der er en kærlig Fader, der véd om det, bryder sig om det, og som ser til Bunds i det, og det er der Hjælp i. Og Han er nær nok til, at jeg kan gaa til Ham og sige: Fader, jeg er saa træt af Kampen, og Svaret er altid saa kærligt og stille og gør mig stille og ofte helt glad igen. Hans Naade er virkelig nok, jeg begynder at stamme et sagte »Ja« dertil, sagte, ja, for det er dog smaa Prøvelser endnu; naar saa de store kommer, vil man saa ogsaa kunne sige Ja? Han gøre os selv dygtige dertil ved, at han i Sandhed bliver »den første og den sidste« for os — som Far saa tit har bedt sammen med os.

»Sandagerhus«, Saunte, 5. September 1909.

Min kære I....!

En dejlig Tid havde jeg nede paa »Liselund«, hvor Frimenighedspræsten Niels Dael holder »Menighedsskole« — foreløbig 2 Gange om Aaret, 14 Dage hver Gang. Ja, det var en god Tid. Det er et Møde, om du vil, for alle, unge, gamle, Mænd, Kvinder, rige, fattige, for dem med de indvundne Erfaringer, for dem med de mange Spørgsmaal! En Skole i Sandhed for Livet. Senere skal Skolen føres Aaret rundt, saa man kan faa Undervisning i længere Tid i »kristelige« Fag: Bibelhistorie, Bibelstudium, Kirkehistorie o. s. v., foreløbigt ingen Sprog. Det er ikke en

Præsteskole, som nogle har villet fremstille det, men for Menigheden, og Præsten vil dèr kunne blive uddannet sammen med sin Menighed. De formelle Kundskaber maa han da søge andet Steds. Præsteskole kunde man sige, for saa vidt vi alle er Præster i vore Hjem, i vor Gerning osv. For det er nok Idealet, blev der sagt, at vi alle skulde være Præster, og det stemmer godt med vor Herres Mening med os. — —

Glasgow, 26. Oktober 1909.

Min egen lille Mor!

— — — Jeg vilde gerne fortælle jer mer om Martensen-Larsens Bog*), men det bliver for langt for denne Gang, men det kommer nok, for jeg er meget, meget taknemlig for den. Hvor godt, at han skrev den, havde Mod til at skrive den, vilde give noget af sit bedste, sit inderste for vor Skyld, for os, som han vilde hjælpe. Jeg tør kun læse i den Lørdag og Søndag; jeg bliver alt for optagen af den og kan saa ikke samle Tankerne til Arbejdet. — — —

Glasgow, 31. Oktober 1909.

Min egen lille Mor!

Herovre forstaar jeg ikke, at Kirken i det mindste ikke vil lukke op for »Mængden«. Saalænge der »betales« for Pladserne, samles Penge ind under Gudstjenesten, udfoldes Toiletteprægt (dette sidste meget mere i Edinburgh end her i Glasgow) o. s. v., saa længe vil en fattig blive

*) Tvivl og Tro. —

ugleset i Kirken, og saalænge vil de heller ikke komme dèr. Missionshusene er for de fattige, Kirken for de rige; én Søndagsskole for de riges Børn, en anden for de fattiges, ved samme Kirke! Der er noget, der er slemt forrykket i Kristnes Tankegang, hvor saadant gaar. Naar jeg ser Tilstandene herovre, maa jeg dog ofte sige, at vi trods alt er et lykkeligt Folk og lever under gode, lykkelige Kaar udenfor saa vel som — og maaske særligt — indenfor Kirken. Trods alt; og dog kan man ikke se lyst paa Danmark i disse Tider. Jeg længes meget efter at høre noget hjemmefra om de sidste Begivenheder.

»Liselund«, 27. December 1909.

Til Frøken Elise Hoffmann.

Tak for dit kærlige, milde Brev, der gjorde din »vantro« Ven saa godt. Ja, jeg behøvede ikke egentlig at sætte det Ord i »Anførselstegn« — det passer kun altfor godt, desværre. Og dog, jeg tror dog paa Ham, der gav os Barnet i Bethlehem, og jeg har Tillid til mine kære; de kunde vist faa en haardere Sten end mig til at være tillidsfuld endda, og til dig, min trofaste H.! — —

Dejligt har det været at fejre Jul herhjemme; saa vidt kom jeg da, at jeg blev stille og har faaet en vis Ro i at tænke: at det kommer jo nok igen, »om end ej til min Tid, om end ej til din Tid (ikke sandt, saa var jeg naaet igennem!), men dog til sin egen, vor Herre véd Raad«. Men det er underligt at gaa saa længe saadan, og til Tider farer jo forskellige lunge Tanker igennem mig: Tænk, om du har løbet Linen ud! Tænk, om Gud

har givet dig over til Forhærdelsen. Jeg maa bruge al min Vilje til at »holde Ørene stive«! — Maaske er det, fordi Kræfterne er saa smaa, Temperaturen saa høj, men nu ligger jeg »paa mine Gerninger«; havde jeg endda nogle at ligge paa, saa var der noget ved det; men hvad skal det blive til? Ja, jeg tænker helst ikke for langt ud over de nærmeste Dage, men vi har kun 8, til vi skal tilbage til Arbejdet! At det dog skal være saa svært at sige: Ske din Vilje! Hvorfor kan vi dog ikke stole paa — helt —, at denne Vilje altid er den bedste og kærligste? Han, som ser længere end baade du og jeg, ser maaske en Grund for, at jeg skal blive hjemme lidt længere eller meget længere! Jeg tør ikke trodse noget igennem, skønt jeg i Morges tænkte, at jeg i hvert Tilfælde vilde rejse. Gud vise os klart det rette, og saa styrke Han os til at gøre det! — —

Jeg har det ellers saa nogenlunde, bliver »proppet« for at tage til i Vægt, og heldigvis har jeg denne Gang en til »Propning« passende Appetit, saa er jeg ikke ved at »gaa herfra« endnu, kan du regne ud! Ak nej, mon det ikke var »en Vinding« at være med Ham! Men saa de to, og du, H., det er vel godt, at jeg endnu skal leve; blot jeg ogsaa maatte naa saa vidt som til at »fortælle Herrens Gerninger!« Aa, H., det vil jeg ogsaa gerne, og jeg synes, jeg har noget at fortælle. —

Glasgow, 26. Juni 1910.

Kære lille Mor!

— — — Det er godt at have disse 3 Uger helt til Eksamenslæsning, gid jeg kunde blive ved at

være stille og frimodig som nu, saa skal det nok altsammen gaa og blive efter Guds Vilje. Vi maa øve os i at huske at tro paa Ham. I, mine kære to, hjælper mig at bære en stor Del af Byrden ved al jeres Kærlighed og Bøn. Jeg kan ofte ligefrem føle mig baaret af den. Jeg læste »Ak, min Rose« i Gaar og syntes, »det beklemte Sind« endda ikke var saa beklemt; vi kan dog »kigge i Guds Himmel ind« — dertil hjalp os ogsaa Mr. Millers og Kelmans Prædikener. Gud er god, at Han rækker sine Gaver til os, ogsaa gennem Mennesker; blot vi en Gang kunde blive saadanne, Han vilde og kunde bruge paa den Maade! Saa glemte man nok alle trange Tider og alle Skuffelser! Og saa, naar vi skal staa dèr en Gang, være helt hjemme hos Ham! Undertiden er det os saa fjernt, men somme Tider kommer det mig meget nær. Saa ser man, hvordan det altsammen ude i Mængden og for den enkelte og i vort Liv ligesom leder hen mod det ene, at vi skal naa hjem til Ham; alt andet bliver saa midlertidigt, skønt man godt ser og føler dets Betydning! —

»Wartheim« pr. Slagelse, 9. August 1910.

Min kære Tante A.!

——— Og saa skulde Spørgsmaalene for første Gang komme til mig fra andre, nemlig fra den kære Far. »Var det rigtigt at blive ved at bruge Tid, Helbred, Penge til det, som saa ud, som det ikke vilde lykkes?« Har jeg overvurderet mine Evner? og er de ikke tilstrækkelige til at føre Studiet igennem? Er disse Skuffelser Prøvelser, en Opdragelse til f. Eks. mere Grundighed, til Yd-

myghed, er de til Renselse for alt det, der er selvisk, baade i Motiverne og i Udførelsen? Eller peger de paa en anden Vej, en anden Maade? Er det *Læge*-Missionsgerningen, der er galt valgt, eller er det Læge-*Missionsgerningen*? Gaar Vejen virkelig ud paa Missionsmarken, eller gaar den herhjem igen? Disse og mange flere Spørgsmaal har jeg tænkt og tænkt paa og bedet om at faa Klarhed over, mens jeg kæmpede for at blive helt villig til det, Svaret maaske kom til at pege paa. Det har altid været en kraftig Hjælp, at mine kære, og da naturligvis særlig Far og Mor, saa paa det, som de gjorde, og holdt ud i Tillid til, at det var rigtigt nok endnu, ogsaa naar det gik trægt og trangt, og naar Kræfter og Evner ikke syntes at ville slaa til. Saa var det underligt at møde nogle af disse samme Spørgsmaal herhjemme og at mærke, hvor Far var trykket af dem og af, at det var gaaet, som det gik.

Det underlige var maaske ikke saa meget, at de nu kom frem med disse Spørgsmaal, men mere det, at det nu skulde møde mig udefra, efter at Kampen var stridt og det havde været saa svært saa længe. Jeg var bange for at komme ind i Kampen igen, men det er jeg heller ikke kommen. Og naar Frygten kommer, flygter jeg ind til Faderen og siger til Ham, at Han véd jo, jeg vil, hvad Han vil, hvad det saa end bliver, selv om jeg ikke altid véd, hvad jeg selv vil. Du forstaar mig sikkert, selv om det er daarligt udtrykt. Og saa er jeg ogsaa helt glad og tryg igen og synes, jeg kan rejse til Oktober igen, om det bliver dertil, og kan ogsaa blive hjemme, om det bliver der-

til. Som det staar for mig nu, synes jeg, det er rigtigt at rejse og læse endnu i Vinter eller et Aar endnu og se at komme igennem min 2den Del. Jeg har prøvet at sætte mig ind i, hvordan det vilde gaa, om jeg blev hjemme. Jeg ser alt det lette deri, at »Kroppen« vil gerne have det saa godt, som man har det her, at hos Far og Mor bliver der bedst at være, og der er ogsaa en Plads at fylde. Jeg føler alt Solskinnet i Livet herhjemme, baade legemligt og aandeligt. Her kan der ogsaa komme vanskelige Tider og svære Tider. Gud glemmer os jo aldrig, men der er noget i at bære dem og stride dem igennem sammen, som gør dem en Del lettere, end hvor man staar forholdsvis alene. Men jeg kan ogsaa tænke mig, at jeg kom til at fortryde, at jeg blev hjemme; her vil den Kamp ikke blive lettere om Vejen til Maalet. Og jeg vilde sikkert bebrejde mig, at jeg havde valgt noget, der i Øjeblikket saa lysere og nemmere ud, og bebrejde mig Mangel paa Udholdenhed. Jeg maa være meget vis paa, at det skal være saadan, før jeg bestemmer mig til at opgive Studierne eller vælge en anden Vej ud til Indien. — —

Glasgow, 22. December 1910.

Kære Clara!

Vi kan sommetider gaa herovre og synes, det ikke rigtig vil »blive Jul«, skønt den 24de er lige for Haanden. Men jeg tror dog ikke, der har været nogen Jul, hvor vi ikke har naaet at blive rigtig glade, Juleglæden er altid kommen. Om Julen føler man maaske mest, at man er i det frem-

mede, mest maaske fordi, her er ingen, der trænger til en. Her kan blive saa underlig koldt, og man bliver selv saa underlig kold, det er det allerværste! »Kulden er stor, smelt ved dit Ord Isen dog tidlig og silde«, saadan maa jeg ofte bede. Men endda kan Julcglæden komme helt og rigt, i Glimt først, nu og da, indtil den vinder Magt og faar Bugt med al Kulde og Mørke og Tvivl! Saadan kan den begynde, da jeg i Gaar kom ret til at tænke paa, at vi har, nej, at Verden har en Frelser. Der er saa meget, vi Mennesker gerne vil; jeg kan dem udenad, mine ivrige Ønsker om Fremgang i Studierne, Lykke til at komme igennem mine Eksaminer, Evne til at være noget for andre, selv herovre, nogle flere Kræfter o. s. v., o. s. v., hvad de nu hedder allesammen, og til Tider blot det ene, brændende Suk, at Livet overhovedet maa lykkes, at jeg dog ikke skulde leve forgæves. Men naar vi saadan tænker paa alt det meget, vi Mennesker gerne vil, er der saa ikke en forunderlig Fred og Hvile i at tænke paa dette eneste ene: der er en Frelser for hele Verden, for dig og for mig i den? Hvad om vore Ønsker aldrig blev opfyldte, disse om Helbred, om Held og Fremgang o. s. v.; det største Ønske, at Livet maa lykkes, er dog ved at opfyldes deri, at vi har en Frelser!

Nu er det virkelig muligt, nu kan det ske og meget mere endnu: det skal virkelig ske. Og ikke for mig alene, nej, men for dem allesammen, alle dem, der strider, kæmper, længes! Det skal lykkes dem at naa frem gennem al Kamp og Strid til Maalet for deres Længsel, enten de nu vidste,

hvad den Længsel rigtig var eller ikke, til et helt Liv i Gud, til at blive Ham lig! Ja, der er en underlig Fred i den ene Tanke, at vi har en levende Frelser, i den Tro paa Ham, der elskede Verden, saa Han gav sit Liv for os! Vi kan komme langt ned og meget langt bort, vi kan alligevel ikke komme saa langt bort, at Han ikke kan naa os. Ikke saa dybt ned, at Han ikke kan hjælpe os op igen. Saa bliver det ogsaa Sandhed for os, at: »Ej Sorg i Dag paa Jord er til, som tør min Sjæl nedbøje!« Kære Clara! Gud give ogsaa dig sin Glæde og Fred, altid rigere og fuldere, ogsaa nu i Julen! Jeg er saa glad ved at tænke paa jer alle og slutte jer tæt ind med: »Enhver, som er mig kær«. Kærlig Hilsen til min Skriftefader; jeg trænger meget til at skrive til ham og gør det ogsaa nok en af Dagene.

Glasgow, 15. Januar 1911.

Min kære I....!

— — Du er nu alligevel Hans, — dine Længsler efter det bedste, dem, som gør, at du ofte haaner det mindre gode eller det daarlige, der findes i dig, din stærke Længsel er mig Borgen for, at der er rigeligt med Guds-Liv i dig. Kald dig sløv og sløj og alt sligt, tror du ikke, vi andre synes, vi er det? Kald dig, hvad du vil, om saa du maa (eller hør hellere op, for den Guds Skyld, der er saa trofast, som du ikke aner!) Du véd dog godt, du længes efter noget bedre, efter et helt Liv, efter at blive og leve bedre indadtil og udadtil. Og fordi du er saa misfornøjet med dig selv, derfor véd jeg, der er nok af Guds-Livet i dig til

en Dag at udfolde sig frit og kraftigt, her eller dèr, som Gud vil, naar Gud vil, naar Gud og du vil; ja, jeg synes nu slet ikke, jeg tvivler om, at du vil; maaske synes det mig snarere, som Gud sagde, naar jeg taler til Ham om dig: min Time er endnu ikke kommen! Jeg har stor Frimodighed, naar jeg tænker paa dig og beder for dig. Du skal nok komme helt ind til Gud, du skal nok naa det. Han skal nok naa det med dig! Men ogsaa jeg længes ofte efter, at det skal ske, efter at »Hans Time« skal komme. Sent eller tidligt, her eller dèr, skal du naa frem i fuld Frimodighed til Troen paa Guds Naade i Kristus Jesus. Du kan tro, vi andre længes ogsaa efter det bedste, som vi synes er saa langt borte, og stønner ofte over Afstanden og Kampen for det. Alle disse Hindringer, der er i os og om os, men mest i os! Og, kære Ven, hverken du eller jeg skal vist naa til hernede at sige: Nu har jeg det, nu er jeg det, jeg længtes efter at være. Vi kan faa meget endnu, vi kan blive meget, vi endnu ikke er, men den Længsel efter det bedste, det reneste, noget endnu bedre end det, vi har, den vil aldrig dø eller tilfredsstilles, saalænge vi er i dette Hylster! Og Gud være takket, at det er saadan! Han véd vel saa ogsaa, hvorfor Han gjorde det saadan!

Og saa med det samme: skal vi se at skrive lidt oftere til hinanden? Vi har saa lidt Lejlighed til Samvær, og vi faar det vist mindre endnu, i al Fald hernede! Og hvem véd i det hele taget, hvor længe vi har hinanden; der kommer saa mange Bud om Dødsfald til os herovre hjemmefra i denne Tid; det bringer en til at tænke særligt

paa dette, at vi maa ikke forsømme Samværet paa den ene eller den anden Maade; vi kunde gøre Livet saa meget rigere for hinanden. Jeg lover ikke at skrive ofte, men jeg lover at prøve alvorligt paa at skrive oftere! Vil du? — Nu skulde du til Slut høre lidt om mig selv, da du er saa rar at være interesseret i samme „selv". Jeg synes, jeg har det godt, d. v. s. jeg har det meget bedre end i Fjor. Jeg har ikke ligget én eneste Dag, har ikke behøvet at forsømme noget. Men jeg tager jo ogsaa adskilligt mere Hensyn til Helbredet end i Fjor. Jeg er glad ved Arbejdet, ved at være herovre, og Fremtiden ligger i min Herres Haand; om Arbejdet, menneskelig set, skal lykkes, maa Han om, det øver jeg mig bestandig paa at tro, sige og leve efter!

469 St. Vincent Street, Glasgow.

Til Tante L....!

— — — Du kan tro, jeg er glad, jeg kom herover i Vinter og fik Lov at tage fat igen. De Fag, jeg har haft i Vinter, er det bedste af det hele, navnlig Gynækologi og Fødselshjælp. Frk. H. og jeg skændes tit om, hvem af os der skal vælge det til sin Specialitet; maaske faar hun Lov, jeg kunde tænke mig, »Børnesygdomme« vilde lokke mig ligesaa meget. Maaske du véd, at vi nu er i Færd med at faa vor praktiske Uddannelse i Fødselshjælp? Vi flyttede herned sidste Fredag og har nu hver 3 Mødre og 3 »babies« at passe. Vi bor ikke paa selve Fødselsstiftelsen, men paa en af dens Afdelinger et Stykke fra den. Vi bor ikke i »Slums«, hvilket vil sige, at Forsiden af Huset

vender ud til en pæn Gade, men Bagsiden ud til en af de værste Gyder, man kan tænke sig, en rigtig »Slum«-Gade. Om Aftenen og langt ud paa Natten er der det frygteligste Spektakel, Hvinen, Skrigen, Slagsmaal, og ud til den Gade vender vort Værelse. Jeg har ofte ligget og tænkt: Vilde du nu alligevel ikke være bange, hvis du blev kaldt ud om Natten og skulde ud imellem dem? Vi er altid to, der gaar ud sammen; H. og jeg følges trolig. Og der kommer jo i Reglen en Mand eller to Kvinder og henter os til »Forretningen«.

Vi har hørt, at Politibetjentene gaar aldrig alene i den Gade. Men Folk derovre (to af vore Patienter er der) siger til os: Vi er ofte bange for at gaa ud om Aftenen, *I* behøver aldrig at være bange. Læger — og for Tiden er vi »doctors« — og Sygeplejersker behøver intet at frygte, de sidste bærer deres Dragter, der beskytter dem, og vi har vore »Tasker«; dem kender de, os vilde de ikke gøre Fortræd, selv naar de var rede til at slaa hinanden ihjel! Men alligevel gyser det i en, naar man om Aftenen hører dem dernede. Ja, du kan tro, vi ser og hører mange Ting, som vi før kun kendte af Omtale. Vi véd lidt mere nu om, hvad »overcrowding« vil sige; vi véd en hel Del om, hvad Fattigdom er, og man lærer at klare sig med meget lidt. Der mangler ofte alt. I mange af »Lejlighederne« er der ikke Vand; det maa hentes ude paa Trappegangen, hvor der er en Vandhane fælles for alle Husets Beboere. »Lejligheden« bestaar af et »Værelse«, et »Køkken-Værelse«, som det kaldes. Der sover i en

Seng — den er bred — Far, Mor og 5, 6, indtil 9—10 Børn foruden den nysankomne »baby«! Undertiden er der to Senge, men det betyder, at Familien har »lodgers».

I Dag var vi hos en saadan Familie, ingen Vand, ingen Tøj til den lille, kun »Klude«, Snavs! Jeg har aldrig før vidst, hvad Snavs egentlig var. Undertiden er der hverken Stole eller Bord; hvis vi skal vente hos dem i nogen Tid, hvad jo ofte forefalder, maa vi staa op — i Timevis, eller maaske kan vi skiftes til at sidde ved Fodenden af Sengen. Men vi foretrækker at staa. Desuden er Sengen ofte en Slags Alkove ind i Væggen med blot en snever Døraabning. Hvorfor sætter man sig ikke paa Gulvet? Aa nej, man lar hellere være. I et af »vore« Værelser er der saa mørkt, at en osende Lampe er tændt hele Dagen. Man kan se Lyset, men ikke se ved Lyset.

Der er megen Elendighed, men der er ogsaa megen Kærlighed i disse smaa Hjem. Kvinderne er undertiden frygtelig grove, baade at se og høre paa, men trods det er der altid, saa vidt vi endnu har set, en vis Understrøm af Venlighed; der gives og tages med en vis haard Haand, lige til Grovhed; men der er ingen Tvivl om Hjerterne, der giver og tager. Og Mødrene med deres Børn, de er lige saa ømme som hos »den rige Fugl«; det tvivlede vi maaske ikke paa, og dog, Knubsene de faar, er ikke blide. Men naar jeg tænker paa den lille, blege Mor, vi har her omme i Gyden, og hendes bekymrede Blik, som det hviler paa en lille brystsyg Dreng, der ikke ser ud til at skulle blive ret gammel, saa for-

staar jeg, at en Mor er en Mor alle Vegne. Hvor man har godt af at leve de Mennesker paa nært Hold. Hvor man skammer sig over sin Unøjsomhed. Hvor man ønsker, man havde Raad at give Børnene Klæder, Mælk i Massevis, ordentlig Mad; ønsker, man var meget rig; men i det samme husker jeg paa alt det, jeg har og faar, og skammer mig, skammer mig over ikke bedre at kunne dele med andre. Ja, hvis jeg blot forstod at nøjes, saa skulde der nok blive mere til dem! Og hvis der ikke var et Indien og et Kina! — for her kender de jo dog Kristus! Aa ja, mon de egentlig kender Ham? Og hvis jeg havde ti Liv i Stedet for et, jeg vidste nok, hvordan de skulde anvendes. Og om jeg saa var ti Gange svagere, jo, jeg véd nok, hvad jeg siger, saa vilde jeg alligevel arbejde for de andre, dem i Indien og i Kina og dem her og dem derhjemme; maaske det saa »kun« blev ved Bøn, men ogsaa om Bøn véd jeg lidt mere end før. De Ting, jeg umulig kunde af mig selv, dem naar jeg og faar jeg ved Bøn og Tro. Jeg føler deres Bøn derhjemme, Fars og Mors; jeg véd, de strider særligt med mig i disse strenge Dage, og jeg bæres igennem, og Tingene føjer sig — nej, føjes og bøjes til at passe til mine, til vore Kræfter. Frygt tages fra os, Kærlighed tager dens Plads, legemlige Kræfter vokser, ja, det er sandt, at der er en Fred, der overgaar al Forstand og kan bevare vore Hjerter og Tanker i Kristus Jesus. Jeg véd, de tænker paa mig derhjemme, og jeg véd, I ogsaa tænker paa mig. Tak for hver Tanke, I sender mig og sender til Gud for mig.

Ruthven Str., Glasgow.

Vor Studenterforening (den kristelige) har vi ogsaa travlt med. Frk. H. kom i Hjælpekomiteen for »Studiet af de sociale Forhold« og jeg i den for Bibelstudium. Min Pligt, som den blev mig foreholdt forleden, jeg talte med vor kvindelige Formand, er at faa saa mange som muligt til at »gaa med« i en Kreds til Vinter. Jeg er bange jeg »shocked« hende slemt ved at sige, jeg ikke var saa sikker paa, det var det ene rigtige for enhver af Studenterne. Jeg kender ikke selv Kredsene her i Glasgow, men dem i Ediburgh derimod, og, saa vidt jeg kan forstaa, er de ret ens, med andre Ord, alt andet end tiltrækkende. Nej, vi maa først have bedre Ledere og i det mindste to i hver Kreds, der er virkelig vaagne, før vi kan indbyde de andre meget lidt interesserede til at være med. Ellers bliver det som før; de kommer et Semester og holder sig Resten af deres Studentertid omhyggeligt baade fra Bibelkredse, Møder m. m.

Vor lille Komité har endnu ikke været sammen og holdt Raad. Kan jeg se en Lejlighed dertil, vil jeg foreslaa, at vi faar en større Kreds med en eller anden af vore Præster her i Byen til Leder. Og saa maa vi have Møder med gode Emner og gode Talere, der vil tiltrække dem, der ikke vil komme og høre om Bibelstudium og »Muhammedanisme« o. s. v. Deres Emner er altfor specielle, og vi blir nødt til at gaa ud til dem, som blir borte fra alle Foreningens Møder, og finde deres Interesser og saa tale om de Ting, de bryder sig om at høre. Naar de ser, vi andre

kan interessere os for andet end »Muhammedanisme« og »Bibelstudium«, kunde det snarere være, de ogsaa vilde se efter, hvad disse to Ting kunde indeholde af Interesse. Jeg har desværre ikke Tillid til »Christian Union« som Middel til at drage Studenterne til Kristus; nej, naar vort Liv blev renere og bedre, og vi kærligere og ikke saa ofte »skjulende Evangeliets Elskelighed« for Mennesker, saa kommer de vel snarere med. Men alt mens vi strider og lever frem det, vi tror, saa godt vi kan, maa vi vel alligevel bruge de ydre Midler til at drage andre med, men disse synes tit saa usle, og vi forstaar desuden saa daarligt at bruge dem. Synes du ikke?

Skodsborg, 5. August 1911.

Til E. H.!

Vær blot du frimodig og trøstig; det bliver, som det er bedst for os, og som Gud vil det. Det holder jeg fast paa, det vil jeg ikke slippe, om alt ser nok saa broget ud. „That's where faith comes in«, vilde Mother Aitkin sige. Jeg har lige læst en lille Biografi af Mrs. Booth, hvor hun siger: »En af de Lektier, der har været sværest for mig at lære, var at kende Forskellen mellem Tro og Beskuen, og har jeg hele mit Liv maattet sejre ved Tro alene, saa kan jeg kun vente, at det skal være det samme nu (i hendes Dødsstund). Alle vore Fjender maa besejres ved Tro, ikke ved Beskuen, og er det ikke ogsaa saaledes med vor sidste Fjende, Døden. Ja, om det behager Herren, at jeg skal gaa ned i den mørke Dal uden nogen Beskuen, kun vidende, at jeg

er Hans og Han er min, saa er jeg villig dertil; jeg tager imod det."

Vi to, Hoffy, kommer ogsaa til at øve os i at sejre ved Tro alene; det kniber ofte, naar Beskuelsen ikke er der, og det er saa let, naar den er der; men vi har en trofast Gud, der vil lade sit Værk lykkes i og med os og — behøver vi saa at frygte?

Vi kom hertil i Gaar Eftermiddags, fik straks et efter Rejsen forfriskende Bad, men er endnu ikke »undersøgte«. Dr. O. er borte, og jeg gjorde Vrøvl, vilde ikke undersøges af de andre yngre »Splejser«! Desuden, nu véd Dr. O. Besked, og jeg gider ikke fortælle de andre »Udyr» hele min Livs-Historie. Saa, nu kan du se, jeg kan baade sparke og sprælle endnu. Jeg haaber, jeg faar Lov at bade i Søen, det ser saa fristende ud. Gymnastiken til Musik er, som Mor siger, virkelig Sjov. Jeg vilde i Aftes se paa, men kunde ikke dy mig, jeg maatte med, og foreløbigt synes jeg, her er rart at være; en Masse Mennesker, men man generes ikke af hinanden. Og yndigt er det at se dem flyve i Favnen paa Mor, alle de smaa »Søstre«, og det er varme »Velkommen til Skodsborg«, som møder os. Ja, gid du nu kan finde dig et Skodsborg, et Sted, hvor du kan hvile og styrkes en eller anden Gang i din Ferie, og ikke for kort. Jeg ber dig saa meget om at gøre, hvad du kan. Og saa ber jeg hver Dag Faderen, at Han vil holde dig oppe i Heden og Arbejdet, vil »slukke din Sorg, være din Borg, hvor du for evig er tryg.«

Skodsborg Sanatorium, 30. August 1911.

Kære Præst!

Tak for det kærlige Brev, jeg fik nu for snart lang Tid siden. Det bliver næppe før en Gang i næste Maaned, jeg naar ned til jer. Jeg blir holdt saa meget i Ro som muligt her, maa ikke engang »gaa Ture«. »Grisen« — det er mig — skal fedes til Brug. I Begyndelsen vilde den ikke rigtig tage paa, men nu gaar det lidt bedre. Jeg har det meget bedre, efter at have været her i 4 Uger og er ogsaa nu glad for at være her; man finder dog alle Vegne Mennesker, som trænger til at opmuntres, og ogsaa saadanne, der endnu ikke er kommen til Freden i Gud. Det er en stor Glæde at faa Lov til at tale men dem, selv om man ogsaa netop da rigtig føler sin Afmagt og sin Mangel paa Evne til at vidne ret, endogsaa om det, man selv har »set og hørt«. Men da klynger man sig end mere til Gud og søger Ham af hele sit Hjerte.

V. SIDSTE DAGE OG HJEMGANG.

28. April 1912.

Kære Lidden!*)

Er det nu 12 Aar, du blir, du store, lange Pige? bare du ikke er vokset mig helt over Hovedet, naar jeg kommer hjem til Sommer. Det

*) Dette Brev til en af hendes unge Veninder fandtes ikke i 1. Oplag. Ligeledes Brevene af 20. December 1912 og 24. Januar 1913.

er da godt, der endnu er nogle smaa Kravl tilbage i Ørsted, som ikke saa snart vokser mig over Hovedet. Til Lykke med de 12 Aar, eller hvor mange det nu er! Gid du maa blive lige saa glad og lige saa god, som du blir stor! det er meget mere vigtigt, at man blir god og glad, end at man blir dygtig. En Gang troede jeg, at det var det allerbedste at bli *dygtig,* men nu véd jeg, at det er meget bedre, hvis vi kunde blive rigtig *gode* — saa maa vi ogsaa prøve at bli saa dygtige, som *vi* kan — saa blir man mere *glad* ogsaa. Du har vist en Del Ting, du kan bli dygtig til, kære Lidden — naar du trofast arbejder med det, du er ved — og, at du kan bli god og glad, det véd jeg nu ganske bestemt, fordi jeg véd, at Jesus prøver at gøre os gode, og han holder saa meget af at se os glade. Altsaa, kære, rare Lidden, voks du kun og bliv saa samtidig lige saa god og dygtig og glad, som du blir stor. — Du kan tro, Moster Dida og jeg har travlt nu, da vor Ferie er forbi. Jeg har en hel Del Arbejde paa Hospitalet. Derinde er der en lille Dreng, paa vistnok 3 Aar, han ser saa rask ud og er saa tyk og morsom. Forleden Dag var han kommen i Klemme mellem et Varmerør og Væggen; der var ingen Varme i Rørene, saa det var slet ikke saa slemt, og sidelæns kan han saa nemt komme ind og ud, men nu var han kommen ind med Ryggen først, og saa sad han lidt for fast. Han lo over hele Ansigtet, — men saa begyndte vi at sige til ham, at han var for tyk, han kunde ikke komme ud, og — saa kan du tro, han fik travlt med at vrikke og skubbe sig

ud. Han skulde dog nok vise os, at han kunde komme ud — og ud kom han og fik en Springetur helt op i Luften, og det vilde han helst, jeg skuldé blive ved med hele Dagen. Han hedder Johnnie, og da han kom ind paa Hospitalet, var det, fordi han var helt udsultet — han var bare Skind og Ben, siger de, som havde set ham dengang. Og nu véd de ikke, hvor de skal sende den lille »Prop« hen, for — tænk, han har ingen Far eller Mor. Han er ved at blive saa forkælet derinde, saa han skal vist til et Børnehjem, men vi vil savne ham saa meget. — Paa næste Mandag skal alle vi Danske herovre synge med til en lille Koncert nede i en K. F. U. K. — det er en kristelig Forening for unge Kvinder, véd du nok. Det er meget løjerligt, at *jeg* skal med, for jeg synger ligesaadan, som en Gris gør, naar man trækker den i Halen — og det er ikke saa kønt, kan du vistnok tænke dig! Du skal dog ikke gaa ned og trække jeres Gris i Halen for at faa det at høre! Men jeg skal nu med for at være »Fyldekalk« — véd du, hvad det er? Og saa skal *jeg* forklare dem, *hvad* der staar i Sangene, før vi synger dem — det kan jeg vist bedre! Jeg holder *saa* meget af at synge, det er underligt nok, fordi jeg ingen Stemme har, — men jeg kan slet ikke undvære at synge for min egen Fornøjelse, og saa i Kirken. Og saa er det godt at vide, at Gud hører ikke mest efter, hvor køn Stemmen er, eller hvor rigtigt man synger, men han ser mest paa Hjertet, om det mener, hvad der blev sunget med Munden. Men somme Tider glemmer man jo at tænke over, *hvad* man synger. Det maa vi passe paa, vi ikke gør, ikke Lidden! Nu maa jeg

desværre standse for denne Gang, vil du ikke, naar du faar Lyst igen at skrive til mig, fortælle mig, om du endnu passer Hønsene, eller om du hjælper med i Haven? eller om du har andre smaa Arbejder derhjemme? Hils Far og Mor meget. Hils ogsaa alle de andre. Og selv skal du tage den allerkærligste Hilsen og alle mine gode Ønsker for dit nye Aar. Din

Agnes.

Til E. H.! Muir Hall.

— — — Gud har sagt mig saa meget i disse Dage. Jeg gik over Engene i Gaar hjem fra Frøken L., træt og mismodig og tænkte og tænkte. Saa — pludselig, saa jeg Guds gode Førelse med mig, hørte ham tysse paa mine urolige Tanker og sige »nej« til mine urolige Spørgsmaal, om da det hele var galt eller jeg var gal eller noget var forkert; og saa oven i Købet Hans Grunde for Hans Førelser og Hans uendelige Visdom i at gøre med mig, som Han gør, og Hans ubegribelige Kærlighed; saa det i det store og hele og saa det »in every detail«. Det er vist, hvad de her til Lands kalder en »Vision«; jeg kunde gerne kalde det »en Aabenbaring«. Vist er det, jeg kunde aldrig have fundet paa det selv. Saa pludselig kom det, som i et Syn, at jeg næsten som ved et Ryk stod stille; indvendig udbrød jeg: Nej, nu har jeg da aldrig kendt Magel Ja, det var vist en meget jordisk Tanke til en saadan himmelsk Tale, men det var Hans Visdom, der slog mig saa stærkt, og saa kom ogsaa Glæden over Visheden. Jeg dansede ikke hjem, min trætte Krop forbød mig det, men jeg gik glad hjem og var bleven saa stille og er det endnu.

Warrender Park Road, 17. Oktober 1912.

Til K. H. L.!

Gud styrke dig og velsigne dig i dit nye Aar. Vi, som har dig kær, véd, at Han vil det, de af os, der tror paa Ham og Hans Ord til os.

»Dit Hjerte, Ham til Ære, skal grønnes som en Skov, og alt dit Liv skal være Hans Kærlighed til Lov« — tror du det, K.? For tror du ikke det, saa er det, fordi du ikke tror Ham rigtig, for det var Hans Mening (og Han har Magten til at føre det ud) med os, Hans Børn! Aa ja, vil du vel sige, men alt det, der hindrer det! I mig, og mest der, og uden om mig! Ja, men hør saa: »Ej andet fra Hans Rige har draget Ham herned, end Hans den uden Lige grundløse Kærlighed. For dig at faa ophøjet, Han bar din Skam og Brøst; hvad Han saa tungt har pløjet, er dig en evig Høst. — Kom bange Sjæl, at skrive dig det i Hjertet ind. Lad denne Glæde blive i Hjerte, Sjæl og Sind, at Hjælpen er til Stede, at Jesus selv er her, Han vil dig trøste, glæde og altid have kær! Og K! Du tør ej heller klage, at du Ham ej kan faa, Han kommer selv at tage dig ud af Jammers Vraa! Han kommer selv, Han kommer, at dæmpe al din Ve og gør en evig Sommer af al din Trængsels Sne« (Nr. 395 i Salmebogen). Saa du skal blive styrket, velsignet og hjulpet ogsaa i dit ny Aar, langt over, hvad vi kan bede om eller tænke (drømme om, siger L. P. L., der skulde staa: »vi drømmer videre, end vi tænker«), langt over, hvad vi formaar at drømme om. Ja, du kære Ven, luk da kun din Mund vidt op, Han har nok til dig. Jeg har altid syntes, det var et mindre kønt Ud-

tryk, men, aa, hvor det er betegnende. Naar man rigtig hungrer i sin Sjæl efter Ham og Hans, hungrer efter Retfærdigheden, tørster efter Fuldkommenheden, ikke sandt, saa kan vi ikke andet end lukke vidt op, og vi skal blive tilfredsstillede — ogsaa du og jeg. Og Gud være lovet, vi, trods alt, endnu hungrer og tørster! En Gang, naar Tiden kommer, snart eller senere; hvem véd den uden Gud. Engang skal vi kunne sige: End har jeg Skjoldet, nu Kampens Tid gaar ud, jeg har beholdet den sande Tro paa Gud. Hvor er der tvistet om denne dyre Skat, hvor har han vristet paa Troen Dag og Nat, som mig har fristet, men selv er bleven mat.« Ja, hvor er der tvistet om denne dyre Skat, hvor har han vristet paa Troen Dag og Nat — ikke sandt, han har ført en kraftig Kamp, Fristeren, hvad enten det nu var Tvivlens Pile, han saarede os med, eller Syndens i dens tusinde Former, grove eller fine, aabenbare eller skjulte, sagte, gjorte, tænkte Synder; tænk, hvor han har prøvet at nære Syndigheden, Selviskheden i os; hvor han har vristet paa Troen Dag og Nat, som os har fristet; endnu staar vi i Kampen, K., du og jeg, gode, kære, kærlige Ven. Men den skal lykkes, saa sandt hjælpe os Gud.

Edinburgh, Oktober 1912.

Min egen Mor!

— Jeg holder ikke af Missionsselskaber, uden rigtig at kunne gøre rede for hvorfor. Jeg tror, det er, fordi jeg er bange for den snevre Ramme: at man ikke faar Lov at være sig selv og have sine egne Meninger. At man ved at staa i deres

Tjeneste binder sig til at repræsentere deres Meninger og ikke faar Lov at føre sine egne frit ud i Livet. Det er lidt som med »Præsteløftet«; man sagde ja til det og det, og saa maatte man enten tie stille eller omgaa det, hvis ens Samvittighed ikke skulde lide Skade, eller hvis man skulde kunne blive »staaende i Tjenesten«. Min Katekismus og Trosbekendelse er meget kort; herovre tør Baptisterne bruge ikke-Baptister i deres Missionsarbejde! og »Church of Scotland« bruger Frikirkefolk og omvendt, og Lutheranere kan ogsaa bruges! men, hvad er vi unge nu til Dags? Hverken det ene eller andet; vi kan og vil ikke ind i Baase og Rammer; vi vil kun forkynde Ham, der er det centrale i al Kristendom, hvad Navn den saa end tager sig. Vi kan vist kun sige ja til meget faa Dogmer; vi bryder os jo ikke engang om dem, heller ikke hos andre; vil andre have dem, det maa de gerne, naar det for dem er en Hjælp, det er saa ligegyldigt. Men kun dette er vigtigt for os, at Guds Søn er Verdens og vor Frelser, og at Han er Guds Søn, saa vist som Han engang var Menneske som vi hernede. Og kun Ham kan vi forkynde.

Om alt det andet; ja, enten har vi ingen Mening endnu — som oftest vist — eller ogsaa er den Mening forskellig fra mange andres; men er det da ikke altsammen uvæsentligt? Jo vist saa, det synes jeg, det synes I to vist ogsaa.

Men hvordan kom jeg ind paa alt dette; det har tit været i mine Tanker, saa maatte det vel frem engang.

Men forøvrigt lider jeg for Tiden ikke saa meget af, hvad der mangler hos de andre, som af

hvad der mangler hos mig selv. Kender du til det at blive rigtig saa inderlig ked ved sig selv? Og hvad skal man egentlig gøre? Man undrer sig paa en tør, nøgtern Maade over, at Gud ikke forlængst har tabt Taalmodigheden med en. Ens egen Taalmodighed er forlængst gaaet fløjten; og dog — og dog, det er forbavsende, hvor taalmodig ens Taalmodighed er, naar det NB. gælder en selv.

Bliver man da aldrig anderledes? Bliver man aldrig bedre, spørger man sig selv. Man synes, man er lige lad, lige efterladende til Bøn, lige ukærlig, lige heftig, lige utaalmodig med andre og med Tingene i Almindelighed, lige selvisk, lige »selfcentred« som altid. Lige lidt sand, lige lidt hel, men især saa selvisk, og deraf kommer saa vel alt det andet. Gør man egentlig nogen Sinde noget som helst for nogen som helst, uden at der er en væsentlig Portion Selvkærlighed og Selvglæde deri? Er vore Motiver, selv naar vi »gør godt« eller prøver at være eller gøre noget for andre, egentlig ikke ganske selviske om igen. Hvor meget gaar man ud af sin egen Vej for andre? Hvad vælger man at gøre for andre? Jeg vælger det, *jeg* har mest Lyst til; det andet har jeg ikke »Tid« til eller ikke »Kræfter« til eller »det ligger ikke for«, eller andre Udflugter.

Hvad skal man da gøre, naar man selv i det, som ser »godt« ud for andre, er saa inderlig selvisk; jeg véd det virkelig ikke sommetider, og dog — jo, vi véd det jo alligevel nok. Der er kun et Sted, et eneste, hvor de anklagende Tanker faar deres Dødsstød, og det er ved Jesu Kors.

Naar jeg rigtig kommer til at tænke paa og tror paa Korset, saa maa de tie, saa blir det stille i mig. Ja, men hvordan skal det blive anderledes? For den Vej har vi nu gaaet snart i mange Aar, lige fra vi som Børn halv forskrækkede, halv undrende saa paa Korset, og som unge, da vi stormede derhen helt eller halvt fortvivlede, til nu, da vi mere bevidst og bestemt gaar Turen til Getsemane og Golgatha; vi har været der ofte, og dog -- der er ingenting endnu, der er bleven rettet og anderledes; ikke i mig, ikke i mig! Det er lige meget, hvad de andre siger, hvad ens kære siger; Kærlighedens Kaabe er saa rummelig, det har saa lidt at sige, naar det er Synden og mig og Gud, der skal have et Opgør. Gud og saa jeg ved jo alligevel bedst, hvad der er galt, og hvordan det er galt og hvor galt det er; hvad véd andre om ulalte Ord og lønlige Tanker. Man trænger ikke til at beroliges, faa Plaster paa, men til at faa at vide, hvordan det virkelig kan blive anderledes med en engang.

Min elskede Mor! Ja nu fik du noget af det, der er gaaet igennem mig i disse sidste Tider. Lægger jeg for meget af mit over paa dig? Jeg véd, du kan og vil bære paa »Barnets« Byrder med hende. Og saa maa det være Slut for i Dag. Hvem der havde lidt flere Kræfter at holde ud med!

Edinburgh, 30. Oktober 1912.

Mine elskede to!

Til den »3die«*) maa jeg dog sende jer en lille

*) Forældrenes Bryllupsdag.

Hilsen, selv om jeg saa nylig har skrevet. Tak, du kære Mor min, for et godt Brev i Morges og for alle gode Ord og al Kærlighed fra dig og Far! Tak, at I kan blive ved at bede for og haabe med og stride med »Barnet«, som I gør. Det er godt, jeg fik jer to, I bedste Far og Mor paa hele den vide Jord! Den 3die er jo en Søndag, saa kan Mor vel være hjemme, og I kan fejre Dagen sammen? Hvis ikke, kan vi dog alle tre, hver paa sit Sted, hjælpes til at sige Tak for, hvad de 31 Aar har bragt jer og de 27 har bragt os alle tre. Hvor var der meget, der i Øjeblikket var vanskeligt, hvor var der mange Sorger og Vanskeligheder og strenge Tider og saa mange Fristelser og Prøvelser, Prøvelser for Sjæl og Legeme; vi har vel hver for sig haft rigeligt af hvert, og Fristeren har ogsaa været ude efter os igennem det altsammen. Har ogsaa prøvet at tage fra os vor Tillid til vor Gud. »Hvor er der tvistet om denne dyre Skat, hvor har han vristet paa Troen Dag og Nat, som mig har fristet«; engang skal vi kunne føje den sidste Linje til: »som selv er bleven mat«. Jeg har ikke før, som nu, da jeg begynder at skimte Sejren, forstaaet hvor sandt det er, at han har været ude efter Troen i alle disse mange Aar, ikke mindst i de sidste 7 Aar, hvor han har benyttet enhver Lejlighed, enhver Usikkerhed, enhver Tvivl til at prøve helt at vriste Troen fra mig. Men saadan har Gud i uendelig Kærlighed og Langmodighed hjulpet mig, at jeg tør sige: Jeg véd, paa hvem jeg har troet — ja, nu véd jeg det. Og om saa Striden skal vare, lige til Himlens Porte aabnes for os, og det synes saadan, saa véd

vi dog, hvem vi har troet, og vi skal kunne sige det: »End har jeg Skjoldet, nu Kampens Tid gaar ud, jeg har beholdet den sande Tro paa Gud.«

Endnu kæmper vi og har vi at kæmpe, og utallige er de Lejligheder Dagen igennem, hvor der maa kæmpes. Kæmpes for at blive fast i at gøre det rette, ville det rette, kæmpes for at bekende sin Herre overfor Kammerraterne, kæmpes for at være tro mod det, vi fik, kæmpes for at bevare Frimodigheden og Kraften, kæmpes i Vished og kæmpes i Uvished, i de lyse, lette Dage, kæmpes trods Mørke og Tomhed uden om og indeni, kæmpes for at være helt sand, kæmpes for at være god og kærlig, mere hel, og saa alligevel aldrig naa videre end til en Tolders Bøn: »Gud, vær mig Synder naadig!« Hver Aften det samme om igen. Men saa hver Aften ogsaa mere Længsel efter Gud og Hans fuldkomne og gode Vilje! Men efter alt dette skal vi alligevel naa til at sige Tak; det nærværende er ofte til Bedrøvelse; ja, det er vist, men ligesom vi nu, naar vi læser de 29 Aar »bagfra«, maa sige, det er vidunderligt, det er herligt at læse, saaledes skal vi ogsaa senere læse det, der nu er nærværende, og sige: Herren er god og Hans Miskundhed varer evindelig; det maa de sige, som er genløste af Herren, de, Han har genløst af Modstanderens Haand, de, Han har samlet hjem, de, der foer vild i Ørkenen, de, der hungrede og tørstede, de, Han saa førte paa rette Veje, de, Han mættede og fyldte med, hvad der var godt, de, Han udfriede af Mørket, de, hvis Baand Han løste, de, der raabte »af det dybe«, og Han friede dem af deres Trængsler —

aa, kender vi det ikke altsammen? De 29 Aar var fuldt af det, som er vor Sang nu: Herren er god, og Hans Miskundhed varer evindelig. Saa kæmper vi trøstig videre.

I Dag fandt jeg en ny lille Hjælp i et Vers af Browning:*

One who never turned his back,
But marched, breast forward,
Never doubted clouds would break,
Never dreamed, though right were worsted,
Wrong would triumph.
(One who) held — we fall to rise — are baffled to fight better,
Sleep to wake!

Ja, saadan er det ved vor Guds Hjælp!

Og saa maa jeg endnu fortælle, hvor godt jeg har haft det indadtil. Jeg fik Brev fra K., et Brev, der satte Punktum for nogle Spørgsmaal, jeg ikke saa Svar paa, i Anledning af Eksamen, og vendte mine Øjne og mit Sind hen til noget helt andet, der hjalp mig utroligt; senere kan jeg maaske fortælle mere derom. Og saa i Aften har jeg haft Brev fra Tante M. — aa, saa kærligt og forstaaende; og saa gik det rigtig op for mig, at I og Vennerne har kæmpet saadan for mig og med mig denne Gang, at det forklarede mig al den Stilhed og Fred og Glæde, jeg har faaet Lov at eje i denne Tid; ja, Mor, det passer saa godt: »som bedrøvede, dog altid glade!« Gud selv lønne ogsaa dig og Far for hvert eneste Øjeblik, I gav jer selv for mig i Bøn, i Tro, i Tillid — endogsaa til mig; Tak for det.

Edinburgh, 27. November 1912.

Min egen, elskede Mor!

I vor »C. U.« er vi stærkt optagne af Wilders lovede Besøg i Januar; for nogle af os er det efterhaanden bleven en Hjertesag, om vi dog kunde vinde dem af Kammeraterne, som vi véd ikke kender Gud og deres Frelser. Jeg véd godt, vi kan ikke gøre det, men vi er begyndt at længes efter dem, og den Længsel, tror jeg, ikke er af os selv. Vi prøver at møde de Kammerater paa deres Felter, vi prøver at møde til deres Diskussioner, prøver at være mere med i almindelig »College«-Liv, mere end før, for at lære dem at kende, og for at de ogsaa skal forstaa, at vi kan være med til andet end vore Møder, naar det gælder noget. Vi beder om Kræfter, Frimodighed, Friskhed til at færdes imellem dem; vi prøver at hjælpe hverandre indbyrdes, vi, som gerne vil det samme, virkelig staa sammen i denne Ting: for alting at give de andre et Indtryk af, hvad Kristendom virkelig betyder for en, at det ikke er en kedelig, forældet Institution; det samler sig altsammen for os i dette: om vi selv kunde blive anderledes, kunde lade Ham raade mer og mer i vort Liv.

Jeg læste forleden noget, der gjorde mig godt, om gamle General Booth. Der var en Præst, som besøgte ham; efter nogen Samtale sagde denne til Booth: »Sig mig, General, hvad har været Grunden til alt det, der er lykkedes for Dem hele Livet igennem?« General Booth tøvede lidt, Taarerne kom og begyndte at trille ned ad hans Kinder, saa sagde han: »I will tell you the secret. God has had all there was of me. There has been men

with greater opportunities; but from the day I got the poor of London on may heart, and a vision af what Jesus Christ could do with these poor of London, I made up my mind that God should have all of William Booth there was.«* Ja, ikke sandt, deri samler det sig altsammen: om Gud kunde faa alt, hvad der er af enhver af os. Lad os hver for sig sætte vort Navn ind. Jeg véd ikke, om der er ret mange i vor »C. U.«, men nogle er der, Winnie og Miss Mac Minn f. Eks., der har det saadan for Tiden, at vi føler saa stærkt, for det første: det koster noget at være en Kristen, Tid, Tanker og ogsaa legemlige Kræfter, og for det andet: mens vi bad for de andre, kom Kaldet stærkere til os selv; vi forstaar godt, vi maa blive anderledes, før de andre kan faa Lyst at komme til Kristus eller blot til at faa Forstaaelse af, hvad det betyder. Og som i alle Tider, hvor det aandelige Liv prøver at bryde sig ny Veje gennem eller paa tværs af de sædvanlige Former, dèr er ogsaa andre Magter paa Spil og prøver at tage fra os det, vi endnu kun øjner som en Mulighed. Hvor det gode kæmper sig frem, er det onde paa Vagt: nærmere Gud, større Fristelser, men: »Satan skælver, naar han ser endog den ringeste af de hellige paa Knæ.«

Hvad Under, at det er ham om at gøre at hindre os i at knæle; sejrer han i det, sejrer han i det hele taget. Jo mere vi drives til Bøn, des mere prøver han at forhindre det, og han bruger stærke Midler! Selve Arbejdet, som er vor Ret og vor Pligt, sætter han op som Hindring: det maa ikke forsømmes, det vilde være galt o. s. v. Saa maa

vi vaage om Aftenerne eller tage Tiden fra Morgensøvnen, ja, men saa er der Kræfterne! Hvis de ikke holder, gaar Arbejdet heller ikke, og saa kan vi heller ikke bevare Frimodigheden, nemlig naar vi bliver overtrætte. Jo, det er en virkelig Kamp, ikke en malet Kamp, men en, der undertiden synes os at være paa Liv og Død, aandeligt Liv eller Død! En Krig ligesaa reel som den mellem Tyrker og Bulgarer! blot at den føres mere i det stille, men i det stille er den til ligesaa voldsom. Guds Rige kommer ikke, Kristi Genkomst maa vente — hvorfor? Fordi der ventes paa dig og mig! Det forhales altsammen: hvorfor? Fordi Gud ikke »har faaet alt, hvad der var« af dig og mig — naar skal han have det?

Hvor Livet er mangfoldigt, hvor Livet er intenst, hvor det er godt at leve, men hvor det ogsaa er ondt at leve! Naar vore Tanker gaar udad, saa forfærdes vi, det er ikke for stærkt et Udtryk; det er forfærdeligt, hvad der sker ude om os; hvad f. Eks. de sidste Uger har bragt frem af Livet i Edinburgh, er ubeskriveligt (om den hvide Slavehandel), man forstaar noget af Davids Ps. 116, 11: Jeg sagde, da min Sjæl forfærdedes: hvert Menneske er en Løgner! Vi fik en Del at høre derom forleden; vi sad maalløse i lang Tid — H. og jeg — over, hvad vi hørte; saa prøvede vi at tale derom og prøvede at tale om noget andet, men hele Tiden vendte vore Tanker tilbage. Vi talte ikke mere derom, men vi saa hos hinanden, at vi ikke kunde slippe det, vi havde hørt. Og det er den kristne By Edinburgh, og en By med Kirke ved Kirke!! Man begynder at tro,

at Shakespeare og Dickens har Ret, naar de siger: Skotland eller Storbritannien rummer de største Helgener og de største Skurke. Er det da værre end i andre Byer? Jeg véd det ikke; jeg er nær ved at tro det, men der er i alt Fald dette, at dèr er ikke den uhyggelige megen ydre Kristendom, alle de Former uden Indhold, al den Pragt og al den Hulhed samtidig og netop indenfor Kirkelivet. Jeg tror, det er værre end andre Steder, men i al Fald, det er jo ikke det vigtigste; det behøver ikke at afgøres, det er galt nok, at Hulheden og Usandheden er der! Det er ufatteligt, at Kristenliv og Djævelskab kan leve Side om Side i en og samme By som her. Og dog, det er kun, hvad der i mindre Maalestok kan leve i samme Hjerte. Nej, det kan ikke leve Side om Side i Hjerterne, det kæmper blot bestandig om Pladsen! Men alt det driver end mere til Bøn og end mere til Gud; aa, om Han dog kunde faa alt, hvad der er af os, ogsaa af mig, af Far og af Mor, af enhver af vore kære! Men nu maa der snart siges Stop, det er over Sengetid; man trænger til rigtig at lette sit Hjerte midt i al denne Mangfoldighed, som Livet fører med sig, og som man næsten ikke magter, for at faa den Hjælp, som I to kære nu kan give os, enten ved hvad I kan sige eller ved jeres Forbøn for os! — —

Edinburgh, 2. December 1912.

Min egen Mor!

Først Tak for dit kære Brev, der kom Lørdag Middag som en Solstraale paa en Graavejrsdag. Jeg var saa umanerlig træt, havde haft Hoved-

pine i flere Dage og høj Temperatur; jeg maatte lægge Bøgerne til Side, skønt jeg havde saa meget at læse, og saa blev Humøret ogsaa graat. Men saa kom Mors dejlige Brev, med Humør og Fut og Glæde over »Arbejdet«, med alle de »morsomme« Oplevelser paa Fødehjemmet, med de mange smaa Tegn paa, hvor nær vi er hinanden trods Afstanden imellem os, og saa blev jeg ogsaa glad igen.

Kl. 5 var H. og jeg til et lille improviseret Studentermøde paa Muir Hall for at høre Dr. Grattan Guinness fra London. Det var rædsomt, »he rubbed me up the wrong way* — sentimental og skruet og effektjagende, uf! Det passer allermindst med Kristendom og Mission! Ellers fortalte han nogle ret »interessante« Ting om Tilstanden i Peru, Bolivia, i det hele Sydamerika, hvor Landet menes at være kristent, fordi Katolicismen har været der i mange Aar, men hvor Tilstanden i Virkeligheden er værre end hos Hedninger. Og det er kun Lægemission, der kan lukke op.

Edinburgh, 15. December 1912.

Min kære Far!

— — I Dag maatte vi blive hjemme fra Kirke, vi var begge saa ovenud trælte og trængte til en ekstra Hvile. Men i Aften gaar H. og jeg »for sidste Gang« sammen ned til »Settlements«. Der er mange »sidste Gang« i disse Dage! Og det er lidt svært at skulle skilles, naar man i 7 Aar har slidt sammen og fornøjet sig sammen og kæmpet sammen og undertiden rejst sammen og — ofte tabt

Slaget sammen! Hun har været mig en god og trofast Støtte og Ven, og det véd jeg da for Resten, hun vil blive ved at være, saa vist som vi ogsaa haaber i Fremtiden at faa Lov at bruge sammen, hvad vi i Aarene lærte sammen. Vi synes, vi er blevet givet hinanden, ikke alene for Studieaarene her, men for Arbejdet derude, hvor saa »dèr« for Resten bliver. Aa, hvor jeg glæder mig til, vi alle engang skal følges ud og arbejde sammen, hjælpe hverandre med at leve Kristenlivet, saa andre kan faa Lyst at tjene vor Herre! Vi har jo ikke kunnet undgaa at lade Tankerne gaa forskellige Steder hen i disse Dage. Baade til Sydindien og til Nordindien, til Santalistan og til Kina. Lykkelige I, der staar rejsefærdige! Skal vi nogensinde komme saa vidt! — —

20. December 1912,

Julekort til en lille Veninde.

Kære Doris — gamle Ven!

Glædelig Jul og godt Nytaar!

Nu faar vi Jul igen og et helt nyt Aar til at gøre bedre det, som vi ikke gjorde godt i Fjor! Synes du ikke, Gud er god, at Han bliver ved at give os nye Aar dertil? og dog véd vi ikke, om dette nye Aar er det sidste — saa vi maa bruge hver Dag til at »hade det onde — og elske det gode«. Det vil vi to ogsaa, ikke sandt, Doris?

Glasgow, 29. December 1912.

Min elskede Far og Mor!

Naar I faar dette, er det »gamle« Aar ved at rinde ud og et nyt ved at begynde. »Gamle!« —

er noget gammelt, som kun er et Aar gammelt? men forbigangen, — ja, færdig, brugt, udnyttet eller ikke benyttet! Det borgerlige Nytaar er vel ikke saa højtidsfuldt som Kirkeaarets Nytaar, og dog véd jeg, at Fars Tanker ikke altid er af den lette Slags ved Nytaarstid eller ved andre »Vendepunkter«, og jeg kender noget til det selv. »Sinde bøjer sig ned,« skrev Far i Julebrevet, ja, og det var i god Samklang med, hvad jeg maatte skrive i mine Julebreve; desværre, for jeg tror, vi ærer Gud bedre ved ikke saa ofte at lade os bøje ned; jeg er vis paa det! Det gamle Aar er forbi! Aa, hvor der var meget at takke for, lad os se at gøre det meget bedre og mere herefter, Ham først og mest, som er alle gode Gavers Giver.

Og saa Tak til jer to, I, som er mine egne og saa uendelig meget for mig, I, som hjalp mig paa de tusinde Maader gennem Aaret! Og Tak for, at jeres Kærlighed er ny og frisk og stærk, som Guds er, der giver os alle det nye Aar. Og Han har kastet bag sin Ryg alle vore Synder, og de skal i al Evighed ikke røre os mere, de er paa Bunden af Havets Dyb, selv ikke den onde skal finde dem og have Lov at pege dem ud for os og plage os med dem. Vor Gud »fryder sig ved Miskundhed«; er det saadan, I har det paa Dansk? »Delighteth in mercy« (Micha). Han glæder sig over sine tilgivne, frie, frelste Børn; kan vi saa ikke være glade! Det er et Fornyelsens Bad at dvæle ved disse Tanker! »Rejs op dit Hoved, al Kristenhed, opløft dit Øje, slaa ej det ned, i Himlen du har hjemme«, — vi med, vi, Far og Mor og selv mig, vi 3, som altid saa gerne hørte sam-

men! Derfra Han kommer med Æren brat, hvem du kan aldrig glemme — vi heller ikke! Nyt, nyt, nyt, alt skal blive nyt, det gamle forbigangent, gammel Synd, gammel Rust, det gamle Juks, den gamle Krop, det syge, svage »Hylster«, alt skal blive nyt, og det nye begynder nu med det nye Aar!

Altsaa hedder det ikke: din *gamle* Far, men: din *nye* Far. »Gamle«, ja vist ,den gamle, trofaste Ven, det er noget andet, men det tunge, gamle, slæbende — nej, det skal bort. Nu faar vi et nyt Aar med nye Glæder, nye Kræfter, nyt Sind, ja, fremfor alt nyt Sind, om vi da holder os til vor Frelses Gud tæt og stadigt, tillidsfuldt og glad! Nye Sorger? aa ja, maaske, men selv de skal være med at forny os selv; om jeg nu kunde huske det i nogen Tid, ikke glemme det i de tunge Eksamenstider, Sygdomstider, — vi maa huske hinanden derpaa! Ny Fred, ny Glæde, det er vi sikre paa fra Dag til Dag, fordi vi er sikre paa vor Gud! Min egen lille Mor, et Aar nærmere den længe forventede Fremtid, det skal det nye Aar bringe os, et Aar dybere ind i Guds Kærlighed, et Aar dygtigere til at elske alle Mennesker! Vi to maa lære det, jeg trænger til det; du, som kan elske dine egne saa rigt og inderligt og helt ud, hvor kunde du nogensinde trænge til det, men bed om det for mig. Og saa kun dette: Jeg har det godt, er rask og kraftig for Tiden, har været svært glad ved at være hos mine Venner, tager tilbage til Edinburgh paa Tirsdag, blev her gerne længere, men Læsningen trives bedre dèr. Har dog faaet læst noget her. Margaret og Mother

Aitkin hilser jer. Den første skal lidt op i Dag. Tak for alt, mine egne to, Tak, fordi I elsker Barnet; der er saa meget, der kun kan komme frem, hvor Kærligheden plejer det frem, der er saa meget, der kun kan slaas ihjel med Kærlighed, det er det, I gør for mig, og jeg, jeg elsker jer af hele mit Hjerte, saa godt jeg kan, og takker, takker for jer!

Jeres
Agnes.

Edinburgh, 5. Januar 1913.

Kære Far min!

— — — Nu vil jeg hellere sige lidt om Selma Lagerlöfs Bog*), ja, det er en vidunderlig Bog. Jeg har frydet mig over dens jævne, simple, sande Sprog, over de søde Mennesker, der er i den, og grædt over den og bedt; for hvem kan læse den uden at gøre Køresvendens Bøn til sin! Har I læst den? Tak for den, Far! Du har givet mig mange rige Timer ved at give mig den Bog! Køresvendens Bøn: Herre, lad mig ikke dø, før min Sjæl er moden til at høstes, eller helt rigtigt: »Lad min Sjæl komme til Modenhed, inden den skal høstes,« — den indeholder vel det vigtigste af alt, og paa en Tid, midt i Eksamenslæsning med Haab og Frygt, blev den mig en mægtig Hjælp til at se med mere Ro paa Udfaldet, for — om jeg holder mig nær til Gud, da skal der intet ske, som skal hindre Hans Værk i mig selv og med mig; Han skal nok vide at føre sin Sag og mig

*) Selma Lagerløf: Køresvenden.

til Frelse paa Stridens Dag! Og at komme igennem er nu alligevel ikke Nr. 1. Der er det, der er vigtigere, og det glemmer man saa let i dette brogede, spændende, vanskelige Liv. Saa du ser, Far min, det var en god Gave, du sendte mig, og den kom til rette Tid. Hvad nu denne Eksamen angaar, saa er jeg ingenlunde hævet op til et roligt Stade, hvorfra jeg ser fredeligt paa den og dens Udfald, nej desværre! Men jeg er noget mere stille, nu faar vi se! Det vanskeligste er næsten at bestemme, om jeg skal gaa op i de to Fag eller kun i det ene. Jeg synes, jeg kan vel lidt Farmakologi, men paa den anden Side kan jeg besvare de fleste gamle Eksamensspørgsmaal; det skulde jo betyde, jeg kan nok. Jeg har svært Lyst til at prøve det, men inden Onsdag véd jeg nok, om det er rigtigt ogsaa! — —

Edinburgh, 12. Januar 1913.

Min egen mammy!

I Dag er det Søndag, og fraset, at jeg maa tilbringe den i Sengen og ikke kan komme i min kære Kirke, hvoraf jeg altsaa nu er bleven fast Medlem, saa er her Søndagsfred og Stilhed om mig. Udenfor ligger Sneen tæt og tykt, det er et dejligt, hjemligt Syn, men højst sjeldent herovre, og det giver saadan Stilhed udenfor, som jeg elsker og nyder. Hvem der kunde smutte hjem og faa Far til at spille alle Søndagssalmerne for sig, ogsaa nogle af de engelske Melodier, som vi holder af, og nogle af Männedorferne? og nogle faa af Skodsborgerne. Vi har efterhaanden en god lille Minde-Lovsangsbog imellem os, vi tre, ikke

sandt? Ja, Lovsange er de vel ikke direkte alle, men jeg mente, at naar man synger dem nu, bliver de til Lovsange, for det, de minder om, giver altid Motivet til Lovsang; baade de, der hører til de trange Tider, de Tider, hvor vi blev ført saa vidunderligt igennem, og de, der hører til de lyse Tider, der rummede saa megen Glæde. Jeg savner Fars Musik, Salmerne og det andet med. Jeg talte meget med M. M. i Gaar, baade om det aldrig opslidelige Emne: Danmark og Dansk og om Skotterne og Kristendommen herovre. Der er saa meget, der er svært at forstaa, og det er svært at være en Kristen her, det synes vi begge; maaske er det vor egen Skyld! Og dog, der er faa, der kommer her for at blive længere Tid, som ikke skuffes herovre og som ikke selv bliver »upset« ved at leve her. Man kommer over og igennem det, men let bliver det aldrig at være en Kristen her. Let er det overhovedet aldrig, og skal det ikke være, som vor Biskop tit sagde; nej, det er ogsaa sandt, men Vanskelighederne udefra er langt større her, det er sikkert. Maaske er de endnu langt større i Indien eller Kina; vi faar se, og saa er dette jo en god Forberedelse.

Muir Hall, 22. Januar 1913.

Min egen, elskede lille Mor!

Tak for dit søde Brev og for Fars kærlige lille Lap; I kan tro, jeg blev glad for dem! Naturligvis kunde jeg ikke dy mig for at læse din sidste Side først for at se, hvad du sagde om Eksamen, og det fornyede min Glæde over den. Ja, først i Gaar og i Dag har jeg rigtig kunnet

forstaa og fryde mig over den, selv om jeg ligesom du har takket og inderst inde har følt Glæden sidde der, ventende paa ved given Lejlighed at bryde frem; jeg savnede H. og jer til at dele den med mig. Jeg har været saa træt og underlig sløv, at jeg intet forstod, men i Dag føler jeg mig betydelig bedre. Jeg troede, jeg kunde have begyndt Hospitalet i denne Uge; jeg længes efter det; men det bliver vist klogest at vente til næste og prøve at komme rigtig til Hægterne igen. Saa i denne Uge »driver« jeg grundig, det vil sige: gaar til min medicinske Forelæsning hver Morgen og kopierer de Forelæsninger, jeg har været nødt til at forsømme, men ellers hviler jeg, spadserer, læser den storartede Bog, du gav mig om Børnesygdomme, gaar tidlig i Seng og sover og spiser som et ordentligt Menneske. Saadan gaar det til, at jeg nu Kl. 12 sidder og skriver til min mammy. Det er et grumme rart Værelse, jeg har faaet her, og nu er det blevet saa hyggeligt, og Kammeraterne finder det ogsaa. Mit Dannebrog pynter ogsaa svært, det ser man straks, man kommer ind. Indiens-Kortet hænger paa min ene Væg og mit Hyrde-Billed over Kaminen. Paa Kaminhylden staar alle mine kæreste Billeder. Far og Mor, Mother Aitkin og Margaret, min lille Gudsøn og Helen Mac Millan m. fl. Og Bogreolen med mine mange Bøger gør ogsaa min Kaminkrog svært hyggelig, og min rare Lænestol indbyder til Hvile. Winnie har fyldt min Stue med Paaskeliljer, min kære »Bondeblomst«; de straaler og varmer op i Stuen. Hun er meget sød imod mig. Det er de

forresten alle, og der blir sørget saa godt for mig. I Dag venter jeg Besøg af Mr. Kelman, som har tilsagt sit Komme mellem 6—7. Jeg glæder mig og haaber at faa en god Samtale med ham; har som altid en Række Spørgsmaal til ham.

I Dag kommer Mr. Wilder hertil, og i Aften har Professor Whittaker indbudt alle »C. U.« Komite-Medlemmer og deres »assistants« og saa det sidste Aars kvindelige Studenter til at være sammen med W. og Professorerne. Den 24., 26. og 28. holder Wilder Møderne; denne Gang er det kun de kvindelige Studenter, det gælder. I vil nok være med os med Forbøn? Den 24. er Emnet: Tvivl. Den 26.:»Hvad tykkes eder om Kristus?« Den 28.: Studentens Kald (student's vocation). Vi har bedt meget om, at der maa komme noget godt ud af dette Arbejde, og det har knyttet os nærmere sammen, baade Medicinerne indbyrdes og »Medicinere« og »Arts« — og det trængte vi meget til. Og jeg tror ogsaa, det har hjulpet os i vort eget Bønsliv. Vi har her paa Muir Hall hver Morgen en lille stille Time sammen, vi er kun 6—7, der møder, men det, at vi er saa faa, gør det lettere, og vi holder af hverandre, tør jeg nok sige. Vi er alle Student-Volunteers eller næsten alle. En af os læser et Stykke i Bibelen, hvad vi selv helst vil, og beder en kort Bøn, saa er der Stilhed og saa slutter Indlederen med Fadervor eller en kort, fri Bøn og Velsignelsen. Jeg er glad ved at være med; her er en Form, hvor det er let at være virkelig med og faa Stilheden ind; jeg har jo ellers haft

saa svært ved at være med til Bønnemøder. I det hele taget synes jeg, vi har faaet Lov at se mere Kraft og Iver for at vinde de andre og for at leve mere saadan, at de kan forstaa, »hvis vi er og hvem vi tjener« i vor kristelige Forening; og vi har atter set, hvad man saa ofte glemmer igen, at: det nytter at bede. Er det ikke dejligt, Mor? Og er det ikke underligt, at vi glemmer det saa let igen? Jo mere jeg ser af, hvad Forbøn udretter, ja, desmere glæder jeg mig; men tænk, hvor Ansvaret er stort, tænk, hvad vi kan bringe andre og hjælpe dem med, og hvad om vi saa ikke gøre det. I den sidste Tid, de sidste Maaneder, har jeg set saa mange Ting komme til mig, til mine kære, mine Venner, som jeg har bedt om for dem, at det næsten til Tider har forskrækket mig; aa, om jeg da kunde lære at blive en ret Forbeder! Om jeg kunde hjælpe Mennesker rigtig derved!

Jeg kommer til at tænke paa min kære, lille Gudsøn, som naturligvis er i min daglige Bøn; det Ansvar, jeg har overfor ham, og det, at jeg holder saa meget af ham, har saa ofte hjulpet mig ind i Bøn, »naar Bønnens Ord vil dø paa Læber kolde« — for det kender man rigtig til, desværre. Hvor det alligevel er let at bede for andre, naturligvis særlig dem, man elsker; jeg synes, Bønnen for en selv blir kortere og kortere, som Aarene gaar; det er godt ogsaa at vide, der er andre, der beder inderligt, stadigt for en: »Du ber for dine, for mine jeg.« Og Bønnen bærer et Stykke frem mod Maalet op til det fælles Hjem. I kære to! Godt, at I beder for Barnet, og

— jo mere Kærlighed, des bedre Bøn — derfor er Bønnen for de kæreste vist ogsaa den letteste og den kraftigste; den har mest Virkning — tror du ikke, Mor min.

Edinburgh, Muir Hall, 24. Januar 1913.

Til Frøken Elise Hoffmann.

— — — De to sidste Aftener er Klokken bleven 12 og 1, før jeg kom i Seng, men jeg fortrød det ikke. W. og jeg talte sammen, og jeg tror, vi hjalp hinanden; denne Gang kan jeg ikke rigtig fortælle derom, det var en rig Aften! Jeg var dødtræt Dagen efter, men har det nu godt igen. Og, Dida! det er forunderligt, hvor Gud hører Bønner! Og saa er Wilder her jo; det er dejligt, men det tager paa Kræfterne. Men derom i Morgen. — — Du kære, gode Ven, hvor jeg haaber paa og ønsker inderligt, det maa blive, som vi gerne vil, at vi skal faa Lov at arbejde sammen i Fremtiden. Men Dida, I have surrendered in that too. I will not do my will if is not God's!* Jeg har Fred i det Spørgsmaal nu og dejlig Stilhed. Og mens jeg rolig tør gøre alt, hvad jeg kan, for at det skal blive dertil, véd jeg nu, at jeg kan opgive det, hvis Gud forlanger det af mig. Det er stridt igennem. Hans Vilje skal ske, ogsaa i dette. Gud er god, og jeg vil kun, hvad Han vil! Mott har vist Ret alligevel: »Lord of all or not Lord at all!«** Jeg vidste ikke, den Ting var kommen mellem Gud og mig, men da jeg rigtig saa det, var Han der straks med Kraft og Hjælp.

Kære lille D., jeg savner dig saa meget, der

var saa meget, som vi skulde drøfte sammen. Jeg er glad for at være her paa Muir, meget mer end jeg troede, jeg vilde være. Miss R. sørger saa godt for mig, og Appetiten er storartet. Pigebørnene er alle saa søde mod mig; lidt savner jeg Solen, men i Morges har jeg været ude og rigtig »baske« i den. Muriel K. bad mig efter ward-service*) om at gaa med hende; jeg følte det lidt af en Pligt at gøre det, og Turen gjorde mig godt. Der var vidunderligt i det »klare« Frostvejr oppe paa »Arthurs Seat« og ind mellem Klipperne; og vi kom til at tale saa godt sammen — ud fra Wilders Diskussion i Gaar med »Medicals« i vor Dagligstue — om at hjælpe andre til Kristus. Hun er et stort Barn, som dog kan vokse; dum er hun ikke, maaske lidt uvidende paa det religiøse Omraade. Nu skal vi begge til Fælles-Altergangen ved Eftermiddagsgudstjenesten; derefter skal jeg til Miss S. i Leith, Sekretær for Intercollegiate, véd du nok. Mr. Wilders Møde er Kl. 7 i Aften, saa maa jeg sløjfe »Dante«-Klassen hos Dr. Kelman i Aften, den er naturligvis storartet. —

Edinburgh, 24. Januar 1913.

Min kære Tante A.!

— — — Og efter denne lille Kærlighedserklæring vil jeg skynde mig at sige dig *Tak* for Dannebrog, som pryder min Stue her — det faar mig til at takke for det Land og det Folk, jeg kom til at høre til, og blir beundret af enhver,

*) ɔ: Søndags-Andagt paa Hospitalet ved de medicinske Studenter.

der kommer ind. Maaske kan det more dig at høre lidt af, hvad der blir sagt af de mange forskellige Unge, der ser det. Det hænger saadan, at det er det første, man ser, naar man kommer ind. Ind kommer en af de smaa grønne: »Oh!« — og en lille Fnisen — »what's that?« — »Det er mit Flag — vi holder af Flag — vi danske!« — Et lille Sideblik til mig — og et lille, alvorlgt Ansigt: »It is very beautiful!« — hun har opdaget, at der var et Kors i det. — Eller en af de andre, da jeg havde faaet min Stue her i Orden, (for du véd jo nok, jeg er flyttet hen paa det kvindelige Studenterhjem?) kommer ind, lader Blikket løbe rundt: »I say — you *have* got your room nicely arranged — and — how pretty your flag is — I love the colours!« Eller en anden: »Why do you have *that* up? Do all danish people have it in their rooms? — it's awfully, nice, though.« — Hvilket vil sige saameget som saa: Det er egentlig en sær Idé at have det hængende der — men da det nu er der — saa er det nu alligevel kønt! — Ja, jeg kunde blive ved meget længer, men vil dog ogsaa fortælle dig om andre Ting. Men *Tak* for det! Maaske jeg endnu vil tilføje — om Natten lyser det hvide Kors saa smukt og holder undertiden en god kristen Prædiken til en lille træt eller modløs Korsfarer. — — —

— — Feberen er jo væk, og Kræfterne er kommet hurtigere end ventet; nu skal vi se, hvad de siger til at tage rigtigt fat igen. Vi lever iøvrigt i bevægede Tider i vor kristelige Studenterforening. Vi har for Tiden Mr. Wilder her;

han holder Møder for os kvindelige Studenter, og vi længes efter og haaber paa, at der skal komme mere Liv i de Kristne og Interesse hos de ligegyldige. Af de sidste er der flere — eller ligeglade, vilde jeg hellere kalde dem. Vi ikke alene haaber; vi har bedt meget og længe om det. Og det har vi i alt Fald faaet, at det har knyttet os sammen, meget nærmere sammen end før, os, der véd, »hvis vi er og hvem vi tjener,« selv om vi selv ogsaa føler Trangen til fornyet Liv. Vi længes efter en Vækkelse, og vi vil gerne, den skal begynde med os selv. Jeg tror ogsaa, den vil komme, ikke som et »vældigt Vejr«, næppe, men gør den det, saa er vi ogsaa glade; men snarere venter jeg den som en stille, afgjort Luftning, der bringer Spirerne til at skyde frem og sætte Blomster og Frugt — »en Foraarsluftning med Grødel« Gud give os det! Vi har i 2 Maaneder haft Bedemøder daglig. Jeg gaar ikke altid; Bedemøder har været noget af det sværeste at vænne mig til herovre. Saa bad de mig af og til »lede dem«; jeg sagde Nej mange Gange. Saa forleden sagde jeg Ja med et stort Suk; jeg finder det utrolig svært at »lede« andre, overhovedet at bede sammen med andre, undtagen ene med en meget nær Ven. Men vi plejer at læse et Stykke og sige et Par Ord om det og saa bede. Og jeg havde noget, der laa mig paa Hjerte at faa sagt dem; jeg kunde ikke lade Lejligheden gaa. Og i Aften gik det ligesaadan. Og for mig selv har det været til stor Hjælp; jeg har eller er i Færd med at faa Fred over noget, jeg længe har kæmpet med. Jeg skal alligevel

endnu faa Lov at kende en sand Glæde ved at være i Bøn sammen med »to eller tre« og skal kende Velsignelsen derved. Det er forunderligt, hvordan Gud hører Bønner og svarer dem; jeg er stum af Forbavselse, Forundring, ja til Tider Forfærdelse over Guds Svar paa Bøn. Undertiden følges Hans Ja af et andet Ja, inden jeg har faaet takket for det første, Hans Svar paa Spørgsmaal kommer saa hurtigt og klart, at jeg knap kan trække Vejret imellem. Hvad betyder dog det? Hvad er det nu, Han vil mig derigennem? Og tænk, naar Bøn udretter det, hvad tager vi da ikke fra andre, eller hvad hindrer vi dem ikke i at faa, om vi ikke beder for dem? Ja, nu har jeg skrevet lidt af, hvad Hjertet er fuldt af, og nu vil du ogsaa tænke paa mig i dette og takke med mig og bede med mig, ikke sandt?

Kærlig Hilsen og kærlig til Lykke, min egen Tante A.

Edinburgh, Januar 1913.

Min egen elskede Far!

Hvordan mon du egentlig har det? Eller som vor rare Biskop plejer at sige: Hvordan *synes* du nu, du har det? Til det Spørgsmaal har jeg ofte tænkt, før jeg svarede: »Hm! saa den gode Mand mener altsaa, at jeg muligvis har det anderledes i Virkeligheden, end jeg selv synes i Øjeblikket.« Og det er vist ofte Tilfældet. Gid du vilde fortælle mig lidt derom, Far min; jeg har dog saadan ligesom en Smule Ret til dine fortrolige Meddelelser, som du saa ofte før har givet mig Del i. Dit Julebrev var jo ikke af de al-

lerlyseste. Er det »bare« det sædvanlige: fysisk Træthed, meget søvnig o. s. v., eller er der noget, der sidder og trykker et Steds? Kan du ikke dele Byrden med dine to? Blot det kunde lette! Og kan du ikke springe op og tage en fast Beslutning om at gøre noget for den Træthed, som nu igen er kommen over dig? Véd du hvad, Far; der er et Ord af Jesus, der har hjulpet mig saa ofte, naar jeg var træt og tung og syntes, jeg kunde ikke mere. Nu tror du vist, det er en Forjættelse eller et Trøsteord; men det er det egentlig ikke, nej, det hedder saadan: Tag din Seng og gaa! Det er et Kald til min Vilje, en kraftig og energisk Opfordring til ikke at sidde og sukke og give efter (aa, ikke, at jeg ikke ofte endda er kommet tilkort, men det har hjulpet mig saa ofte) fra en, som var langt mere træt, end jeg nogensinde har været, som havde en langt tungere Byrde at bære, end jeg nogensinde faar, som mandigt og kraftigt kæmpede igennem Livet, for at alle vi skulde kunne være tapre og frejdige.

Lille Far, det kan jo være, du har mere at bære paa end jeg i Krop og Sind, og dog, du véd ikke, og ingen skal nogensinde faa at vide, hvad de sidste Uger har været af Kamp og Strid og Suk og Længsel, men jeg *skal* komme sejrrig ud deraf, saa vist som min Gud er med mig! Det er Han ogsaa med dig, og derfor skal du komme fri og glad ud af al Trængsel, legemlig eller sjælelig, men det kan jo være, Han maa sige som til mig: Tag din Seng og gaa! Lig ikke dèr og se op mod Himlens Skyer med en Længsel, der i sig selv ofte er mer fortærende, end den er med

til at bringe Maalet nærmere. Suk ikke efter at »kunne gaa«, naar jeg byder dig at gaa; jeg har al Magt i Himlen og paa Jorden. Far, det var jo til en Mand, som ikke kunde gaa eller i al Fald ikke syntes eller vidste, at han kunde gaa, at Jesus sagde det. Jesus vidste bedre; da Manden troede Jesus, da kunde han ogsaa gaa og bære sin Seng oven i Købet. Synderne var ham tilgivet, det er vore ogsaa, Far. Hvis Gud kan kaste bag sin Ryg alle vore Synder, kan du og jeg saa ikke kaste dem alle bag os og begynde igen? Fri og frank og frejdig og glad; for det tungeste, et Menneske kan vejes ned af, det er Synd og Synders Minde.

Han har saa vist aldrig bedt os huske paa vore tidligere Synder og pleje Mindet om dem. Alle hans Velgerninger har Han ved sin Tjener bedt os om at huske; aldrig om at slæbe rundt paa eller huske paa fordums Synder; naar de plager os, saa er det ikke Hans Værk, men en andens. »Vi har syndet meget, vor Herre og Gud, og bedrøvet dig ofte, men nu vil vi ikke dertil føje endnu den Synd, ikke at tro dig paa dit Ord eller ikke at tage mod dit kærlige Tilbud til Syndere. Vi vil tro dig, have den Tillid til dig i det mindste at tro, at du mener, hvad du siger, og saa véd vi, at al vor Synd er forladt os. Og saa vil vi ogsaa følge Jesu Bud: Staa op! Vi vil rejse os op og være frejdige og frimodige, for at Mennesker dog ikke skal misforstaa dig, vor Gud, og vi skjule din Elskelighed for dem.« —

Muir Hall, 25. Januar 1913.

Min egen lille mammy!

Det bliver kun en lille Skrivelse i Dag; vi har Eftermiddagen godt fyldt: med Mr. Wilder Kl. 3½ til at tale med os i Komiteen for C. U., Kl. 4½ et mere almindeligt »The«-Selskab for alle kvindelige Medicinere og senere en Samtale med »Verdens Volunteers«, og derefter har vi »S. V.«er tænkt at fortsætte Samtalen oppe paa et af vore Værelser. I Formiddag havde jeg en udmærket rar Samtale med Mr. Wilder om Fællesbøn, om den Hellig-Aand og saa om noget, han har sagt saa tit, og som jeg slet ikke forstod; nu forstaar jeg det bedre.

Han citerede forleden følgende: "God has his *best* for those, who dare to stand the test; he has his *second-best* for those, who will not have the best.« Jeg kunde ikke forstaa, at der var noget, der hed »anden Klasses Kristne«, eller at der er et »næstbedst«. Han sagde, han syntes, baade Biblen og Livet viser os det. Der stod om Kongerne i Israel saa tit: »he served the Lord — but;« om en anden: he served the Lord — nevertheless (this or that good thing was not done); he served the Lord — howbeit. Det var disse »buts«, »nevertheless« og »howbeit«, som viste os de var ikke det, Gud kunde og vilde gøre dem til, om de selv havde villet; de tjente ham vel, men — — — og dette ledte videre til: hvorfor er det saadan? Wilder mente, at naar vi Kristne nu til Dags hørte saa meget til »the second-best«, saa var det, fordi vi ikke kendte Hellig-Aandens Kraft i vort Liv. Jeg sagde ham, at

jeg havde længe bedt om Hellig-Aanden, men kendte ingen Forskel i mit Liv; kan vi modtage Hellig-Aanden, som vi kan modtage Kristus? Ja, det mente han, men: vi *har* Aanden, naar vi kan kalde Jesus Herre, »it is not so much that we get hold of the holy Spirit as that *he* gets more and better hold of us! It is a filling in of the Spirit, and then comes the great power in the life of a Christian to live it and to help others. And then, don't trust to »feelings«; some people do feel something in accepting the holy Spirit. Others don't, but we shall all *know* the power, if we have the Spirit fully. And again, *expect* the holy Spirit, when you have prayed for him; but don't expect him to do one thing only: his way of working in you may be quite different from what you thought. But *claim* him. Jeg sagde, jeg vidste ikke rigtig, hvad det betød; hvordan skal man »claim him and know we have received him?« Wilder: »Hvordan vidste De, De havde Jesus, da De modtog ham? How did you claim him?«* Jeg sagde: »I needed a Saviour, I turned to him because I felt the need for a Saviour and asked him to be my Saviour and to save mt daily — and I accepted him as my Saviour.« »Yes, quite,« sagde han, »lor't you feel your need for the Spirit?« »Oh yes, rather!« »Well, ask him to come into your life and fill you; tell him that you need him; ask, and it shall be given unto you.« Jeg: I have prayed for a long time and have not yet felt or known the *power* of the Spirit in my life.« Han sagde: »But you told me a little while ago, that

some years ago you began to pray more definitely for being eager to win others for Gud — and you say it is quite different now, you have got it; is not *that* one of your answers to your prayer for the Spirit?« Jo, det er det vist, men jeg havde aldrig tænkt paa Sammenhængen mellem disse. Og sagde han: *»You feel the need of Christ, you want more of Christ in your life, *that* is the work of the Spirit — even the great desire for Christ and holiness. And he will magnify Christ in you and for you; go on praying!«

Jeg véd ikke, om du kan faa noget ud af dette? men jeg trængte til at fortælle dig derom, fordi det hjalp mig. Vi længes meget og har bedt meget om, at der maa komme noget fra Gud til de mange, der endnu ikke kender Ham som deres Mester. Forøvrigt har jeg det godt. I Morgen skal jeg til ward-service, Kl. 2 er der Altergang i Kirken, og Kl. 7 er Wilders Møde. — — —

Muir Hall, 30. Januar 1913.

Min egen elskede mammy!

Tak for Brevet i Aftes, det var dejligt at faa det; jeg længes saa meget efter jer og efter Breve. Baade er der saa meget, jeg gerne vilde fortælle jer, drøfte med jer og dele med jer, og jeg længes efter at se jer. Men det kommer jo altsammen, og indtil da er jeres gode Breve og alle jeres kærlige Tanker og Forbøn en god og kraftig Hjælp. Nu skal du ikke tro, jeg er, hvad Skotterne kalder »pining for you«: at jeg gaar og ikke kan være glad, fordi jeg længes. Jeg savner jer blot og H. med, trods alle de gode Venner,

jeg faar her, baade i Muir Hall og mellem »Arts Students«; hvem vilde have drømt om det for 6 Aar siden.

Tak for den nye Del af Blochs »Kirurgi« og »Morskabsbogen«; ja, de skal begge blive nydte i »Hviletiden«. En saadan kender jeg snart kun af Navn, lige siden Jul, men jeg maa vist til at forny Bekendtskabet med det første, for al det »spændende« ved Livet er ved at gaa mig over Hovedet. Mine bedste Hvilelider er de stille halve Timer eller mindre, jeg Dagen igennem har eller faar eller tager — alt som man nu vil opfatte det; »faar« er vel det rigtigste; for endelig, endelig har Gud kunnet vise mig, at Han midt i Dagens Virvar og Travlhed kan tage en til Side, gøre en stille og give en ny Fred, ny Kraft og nye Kræfter. Hvor Gud dog er god, hvor er vor Gud taalmodig, hvor holder Han ikke ud med os i det, Han vil lære og føre os til. Jeg maa vel forresten hellere bekende, at den besværlige Krop har faaet lidt Influenza, men vist kun i mild Grad. Jeg havde temmelig høj Temperatur i Aftes, tog noget Asperin, blev i Seng til Kl. 10, men maatte saa op for Hospitalstjenestens Skyld, og det fik jeg besørget til Kl. 1, uden at føle mig altfor utilpas. Jeg tænker, lidt mere Asperin i Aften og tidlig i Seng skal gøre det af med Daarligheden. Af denne Grund har jeg endnu ikke begyndt med mine udendørs Patienter; desværre; jeg glæder mig til dem, men det kan jo ikke nytte at give dem Inluenza. Forresten bliver det nok den Daarlighed, jeg først og mest faar at behandle, og saa er det jo meget

praktisk lige selv at have prøvet den. Men selv om det er i mild Grad, skal jeg nok være forsigtig; jeg har al mulig Respekt for Eftervirkninger. Du behøver ikke at være ængstelig for Barnet, min søde lille mammy. Gid jeg havde dig her lidt i min hyggelige lille Stue; jeg har prøvet at gøre den saa tiltrækkende som muligt. Det er den samme Stue, som Frk. Teglbjerg havde. Mine Køller og andre Gymnastikapparater staar fremme for at forlyste »my sporting friends«, Indiens Kort er der for mine »S. V. friends«, »Dannebrog« til almindelig Glæde og Beundring osv.; »om vi dog for alting kunde vinde nogle.«

Livet er meget spændende her, Mor — næsten for meget for din lille Pige — baade Studiernes Krav og de aandelige Krav; jeg skal fortælle dig mere om dem næste Gang. Men en forunderlig, før ukendt Fred er kommen til mig, og Guds Fred overgaar i Sandhed al Forstand.

Muir Hall, 31. Januar 1913.

Min egen mammy!

I Dag har jeg det meget bedre, og Temperaturen er normal, jeg er ikke en Gang videre træt. Tak for de nye Blade og Brev i Aftes; jeg var en Del forpint i Aftes af Hovedpine, saa det var en Opmuntring at faa dit Brev; jeg troede næsten, det var bleven til mere Daarlighed i Aftes men det er altsammen godt i Dag. Og da jeg har en Del at gøre, er det rart; jeg har meget Hospitalsarbejde i Dag, meget at læse og ogsaa noget »S. V.« Arbejde, Jernene er varme nu, og saa skulde der gerne smedes. I Morgen Aften

har jeg alle »S. V.«erne her i min Stue; vi vil læse Zwemers Bog sammen. Kærlig Hilsen, mine to.

Jeres

Agnes.

Brevet af 31. Jan. 1913 blev det sidste fra Agnes Rothe. De faa Linier er paa deres Vis typiske. Hun taler om overstaaet Skrøbelighed, om Ængstelse for mere; dernæst om Arbejdet paa Hospitalet og til sidst om dette glædelige, som er sket: Hendes Bøn er bleven hørt — Hjerterne er nu blevne varme. Og hun, over hvem der just var kommen »en underlig, før ukendt Fred«, er visselig opsat paa at »smede, medens Jernet var varmt.«

Dermed forholdt det sig saaledes: I Dagene fra den 22.—29. Januar (1913) havde »Edinburghs Universitets kristelige Forening for Kvinder« og nogle andre kvindelige Colleges indbudt den Mand, der i Bevægelsens første Aar har haft større Betydning for den kristelige Studenterbevægelse end nogen anden, nemlig Mr. Wilder. Sammen med en kvindelig Studenterleder, Miss, Dr. Revington, holdt han en Række offentlige og private Møder, der blev til stor Velsignelse for Edinburghs kvindelige Studenter. Agnes Rothe var — og det er jo betegnende nok, da hun dog var Udlænding — paa dette Tidspunkt Sekretær (d. v. s. den faktiske Leder) i Foreningen af »Frivillige« (S. V. U.), og saaledes kom en stor Del af Arbejdet og Ansvaret til at hvile paa hende. Fuld af Glæde og Frimodighed kastede hun sig ind i det. »Aldrig,« skrev

senere en af hendes daværende Medarbejdere, »kan vi være taknemmelige nok for hin sidste Uges Fællesskab, for den rige Inspiration, der fra hende udstraalede til os alle, ligesom ogsaa for hendes Hjertes Fryd over nu at se Kristus kronet som Konge iblandt os.« Det var ogsaa om den Tid, hvor Mr. Wilder holdt sine Møder, at en Veninde skrev: »I den Uge havde hun været saa fuldt ud lykkelig; hun havde levet Kristus saa nær og havde overgivet sig saa helt til Ham.«

Men hun havde mere Ret, end hun selv vidste (eller var det hende maaske mere klart, end vi tænkte, hvor det bar hen? Der er Ytringer, der kunde tyde paa det), da hun sagde, at Livet, just med den Rigdom, det nu bragte hende, var mere, end hendes legemlige Kræfter kunde strække til. Endnu om Fredagen den 31. Januar — Datoen for hendes sidste Brev — var hun i fuld Virksomhed, gik paa Forelæsning, virkede som Sjælesørger og udtalte til en ligestemt Veninde, hvor lykkelig hun var ved alt det, hun levede i. Men om Natten fik hun Blodstyrtning, og næste Dags Aften var hun død.

De sidste Timer, hun levede, laa hun stille hen. »Min stakkels lille Mor,« sagde hun engang; »hvordan kan jeg faa dem at se?« — »Stakkels Hoffy!« »Lad det ikke blive for sent!« sagde hun, da der blev telegraferet efter Forældrene. En Veninde sad hos hende; Agnes tog hendes Haand, takkede hende og de andre for deres Forbøn, og sagde saa: »Kys mig nu, Win*); Gud har været saa god imod mig!«

*) Engelsk Forkortning for Winifred.

Kort efter tabte hun Bevidstheden; Kl. 10 om Aftenen var Striden endt; og Agnes havde endeligt og afgørende vundet Sejr, eller rigtigere sagt: Gud havde ført sin Sag med hende til Sejr. — —

»Hun ser saa smuk ud, fuld af Fred og Højtid! Vi lagde nogle Liljer i hendes Hænder,« skriver en af Veninderne til Frk. Hoffmann. Hun slutter med at sige: »Hoffy; hun tilhørte Kirstus i sit Liv og i sin Død, og hun er Hans i Evighed!«

Saa kom de to, hvem hun elskede over alt i Verden og som havde været for hende alt, hvad en Fader og Moder kunde være. De kom for sent, og de kom med Sorgen. Men de kom tidsnok til at skønne af den Deltagelse, der her blev vist, at Agnes havde ikke levet forgæves; og de fik i deres Hjerte den Glæde, som de bragte at forstaa, at hun, som aldrig kom ud, hun havde allerede her hjemme haft sin Missionsgerning.

Ved den Mindegudstjeneste, som blev afholdt i Free St. George Church, læste Rev. Miller den 23. af Davids Salmer og andre Skriftord. Ogsaa Dr. Kelman, hendes højtskattede Præst, medvirkede. Og saa blev der sunget: »O, Love, that will not let me go« og »My God, I thank thee, who hast made the world so bright«. Til Slut faldt Koret ind med »Crossing the Bar«*. Saa førtes hendes Lig ud til »The Dean Cemetary«, hvor hendes Støv stedtes til Hvile paa et henrivende, stille Sted op mod Muren, hvor Floden rinder forbi. En af de unge, som var med den

Dag, skrev derom: »Jeg var saa glad ved, at det ikke regnede, men at Solen skinnede ned gennem Taagen, da vi bragte hende til det sidste Hvilested. — Midt i min Sorg kan jeg blot glæde mig over Agnes. Nu er hun fri for al Svaghed og Træthed og, Hoffy! *Han* var hos hende i al sin Herlighed til det sidste!« Det er den samme Veninde, der skriver: »Agnes var saa forunderlig lykkelig de sidste Uger, hun levede, og har efterladt et straalende Minde. Hvor var hendes Tro fast og barnlig tillidsfuld, og hvor havde hun en sand Bønnens Aand. Jeg tør ikke tænke paa mig selv ved Siden af hende; men jeg beder om, at hendes Liv maa vedblive at være en Hjælp og Inspiration for mig, saaledes som det allerede længe har været det.«

I den kristelige Studenterbevægelses Blad »The Student Movement« stod der i de Dage en Artikel om Wilders Besøg og dets Virkninger. Efter at have talt om disse fortsætter Forfatteren: »En af os, hvem vor Fader i Himlen siden har kaldt hjem til sig, fik Lov til med Troens Øjne at se og glæde sig over Markerne, der allerede hvidnede til Høsten. Med Agnes Rothe knyttede man hurtigt Venskab; hun var en bærende Kraft i vort Studenterforbund. I Løbet af de sidste Uger saa vi, hvor mægtigt Gud kan virke gennem en, i hvis Hjerte vor Herre Jesus helt havde faaet Raaderum. Med al hendes livlige, lyse Venlighed var hun en, til hvem Kaldet havde lydt: Staa op og bliv Lys! Thi dit Lys kommer, og Herrens Herlighed opgaar over dig! (Es. 60, 1).«

En af hendes danske Venner (en anset grundtvigsk Præst) skrev efter hendes Død om, hvad hun havde betydet for ham, hans Hustru og Børn. Han talte om hendes gode, lyse Humør; »hun virkede forfriskende og oplivende paa os alle;« og Børnene og de unges Hjerter vandt hun helt som en Selvfølge. »Dog vilde Humøret alene ikke have frembragt Harmoni. Den fødtes just ved Foreningen med den dybe Alvor, der var hos hende og ogsaa altid mærkedes, og af hendes redebonne Lyst til at vidne om sin Frelser, der bl. a. ogsaa har givet sig Udslag i hendes Breve til vore Børn. Og da hun stod for dem som den fornøjeligste Kammerat og da de holdt inderlig meget af hende, saa er hendes alvorlige Ord til dem nok falden i god Jord og vil med Guds Hjælp bære Frugt, ligesom hun ingensinde vil blive glemt af os. Vi velsigner Agnes' Minde her i Præstegaarden. Det har været en Berigelse for os alle at lære hende at kende. Den dybe Alvor i Forening med hendes Friskhed og muntre Væsen gjorde hende til noget helt for sig selv, og jeg er vis paa, hun har haft stor Betydning for de store Pigebørns Udvikling. Hvor har det uendelig meget at sige, naar de kan møde Kristendommen i en Skikkelse, som ikke alene kan tiltvinge sig Agtelse, men som tager om Hjertet. De vil ikke kunne glemme deres kære Veninde, der kunde omgaas dem saa søsterligt og tænke saa meget paa dem.«

Saaledes blev der i de Dage, da Sørgebudskabet kom om Agnes Rothes Død tænkt og talt af mange, af unge og gamle, glade og bedrøvede. Og

mange Øjne blev vaade den Dag, da de hørte, at de ikke skulde se hende mere hernede. Tungest blev Byrden for dem, som havde givet hende alt, hvad de havde at byde. Men ingen, der kendte hende, og mindst de to, som var mest bedrøvede, var i Tvivl om, at var her Grund til Sorg, saa var der dobbelt Anledning til at sige Tak til vor Fader i Himlene, som havde givet saa rigt og havde velsignet, da han tog, og hvis Navn skal være velsignet i al Evighed!

Oversættelse af det Engelske.

S. 57*: „Hvor mange er der ikke, som beder: „Hold Vagt over mine Læbers Dør!“ Og dog er dette, at der virkelig skulde blive vaaget over dem, noget, som de mindst af alt tænker sig. Da deres Tro ikke naaede videre, naaede Svaret heller ikke videre, og Døren blev ikke bevogtet. Du har muligvis stræbt, og stræbt alvorligt, men du har ikke haft Tro (Tillid).“

S. 58*: „Jeg kender ej den Kunst, hvorved der skænkes en saadan Salighed.“

S. 74*: „Jeg kender ej den Kunst, hvorved der skænkes en saadan Salighed; jeg véd, du har mit Hjærte, og jeg har Himlen.“

S. 79*: „Livet er en alvorlig Sag.“

S. 88* (fra Lin. 20): „O, vor himmelske Fader, vi dine Børn kommer til dig denne Morgen med en Uge bag os. Vi kommer med den dybeste Følelse af vor Synd — vi har syndet imod dit hellige Navn — vi har ikke givet Agt paa vor Forvendthed, vi er komne tilkort i alle Ting, ogsaa det i det, som var det bedste i os“ .... „uddyb vor Følelse for og vor Forstaaelse af Synden, gør du din Naade, overstrømmende som den er, overstrømmende for os!“

S. 92*: „Hvor vil han glæde sig, naar jeg kommer!“

S. 100*: „I kender mig jo alle og véd, at for to Aar siden var jeg hver Lørdag Aften saa fuld, som nogen af jer er i Aften, — men en Aften standsede jeg ved et Friluftsmøde; de sang, og det tiltalte mig; de talte, og jeg afbrød dem, endskønt jeg vidste i mit Hjerte, at de var rigtig paa det og jeg var galt paa det — og saa fulgte jeg med ind til Mødet i Missionshuset, ikke fordi jeg brød mig om det — nej, men jeg vilde slippe bort fra Betjenten. Jeg hørte ikke, hvad de sagde — men før jeg gik ud, kom der en Mand og stillede mig et ganske simpelt Spørgsmaal: „Hvor skal du tilbringe Evigheden?“ Jeg véd ikke, hvordan det var og hvorledes det kom — men Jesus fik mig den Aften, og jeg har aldrig nogensinde

siden da haft nogen Trang til at drikke. Jeg kan ikke forklare det, Venner, jeg kan ikke fortælle jer det, men det er her —"

S. 102*: „Det er vanskeligere at være villig til at gøre Guds Vilje end at gøre den. At gøre den vilde betyde en hel Mængde Arbejde for hans Skyld, og det vilde vi fryde os over, ikke sandt? Men at være villig til — endogsaa at gøre ingenting, det er langt mere vanskeligt."

S. 104*: „Jeg saa til Jesus, og jeg fandt — i ham min Stjærne og min Sol — og i det Livsenslys jeg gaar — til Rejsens Dag er endt."

S. 114*: „At lægge sig i Rendestenen ved Siden af Manden og sige: Kære Ven, jeg er frygtelig bedrøvet over, at du er saa ilde stedt og har lavet det saa daarligt for dig selv." 2) Selv at staa oprejst, række ham sin Haand og rejse ham.

S. 129*: „Jeg vil komme og gaa forbi og se deres Lykke og ikke misunde nogen — dyrebar for Gud lige saa vel som de."

S. 172*: En, som aldrig vendte Ryg, men skred fremad med aabent Bryst, aldrig tvivlede om, at en Dag vilde Skyen briste, aldrig drømte om, selv naar Retten blev traadt under Fødder, at Uretten skulde kunne sejre. En, som troede: vi falder for at rejse os, bliver slagne, for at vi skal kæmpe bedre, sover for at vaage.

S. 173*: „Jeg vil fortælle dig Hemmeligheden derved. Gud har faaet alt, hvad mit var. Der har været Mænd med større Muligheder end dem, jeg fik; men fra den Dag, da Londons fattige blev lagt paa mit Hjærte, og da jeg skuede, hvad Jesus Kristus kunde gøre ud af disse Londons fattige, da bestemte jeg, at Gud skulde have alt, hvad der var af William Booth."

S. 177*: „han strøg mig imod Haarene."

S. 187*: „Jeg har givet ogsaa dette over. Jeg vil ikke gøre efter min Vilje, hvis den ikke er Guds."

** „Herre over alt eller slet ikke Herre."

S. 189*: „Jeg maa sige, De har faaet Deres Værelse nydelig ordnet — og hvor smukt Deres Flag er — jeg elsker de Farver!" .... „Hvorfor har De det staaende? Har alle Danske det i deres Værelse? Men, hvor er det forresten yndigt!"

S. 194*: „Gud giver sit bedste til dem, som har Mod til at staa Prøve; han giver sit næstbedste til dem, som ikke vil have det bedste;“ (Lin. 9:) „Han tjente Herren — men“ .... „han tjente Herren — og desuagtet blev den eller den gode Gerning ej ovet;“ „han tjente Herren — og dog“ .... (L. 12): „Det er ikke saa meget saaledes, at vi faar fat paa den hellige Aand, som at den faar mere og bedre fat i os! Vi fyldes med Aanden, og da kommer den store Kraft ind i en Kristens Liv til at leve det og hjælpe andre. Og dernæst, stol ikke paa Følelser. Nogle føler noget, naar de faar Helligaanden, andre ikke. Men vi skal alle kende *Kraften*, naar vi faar Aanden helt. Og atter, *vent* Helligaanden, naar De har bedt om den. Men vent ikke, at den kun skal virke paa én Maade: muligt vil den virke paa en Maade, der er helt forskellig fra, hvad De havde tænkt. Men kræv Aanden! ..... (S. 195 Lin 15 f. n.:) „kræve den og vide, at vi har modtaget den.“

S. 195*: „Jeg trængte til en Frelser, jeg vendte mig til ham, fordi jeg følte Trangen til en Frelser og bad ham være min Frelser og frelse mig hver Dag — og jeg antog ham som min Frelser.“ „Ja, vist saa,“ .... „føler De ikke Trang til Aanden?“ „Aa jo, netop!“ „Nuvel, bed den saa komme ind i Deres Liv og fylde Dem; sig den, at De trænger til den; bed og der skal gives dig!“ .... „Jeg har bedet længe og har endnu ikke følt eller kendt Aandens *Kraft* i mit Liv“ .... „men De fortalte mig nylig, at for nogle Aar siden begyndte De mere bestemt at bede om, at De maatte blive mere brændende for at vinde andre for Gud — og De siger, at det nu er helt anderledes, De har faaet det; er ikke dette ét af Svarene paa Deres Bøn om Aanden“ ....

** De føler Trang til Kristus, De begærer mere af Kristus i Deres Liv, *det* er Aandens Gerning — selv den stærke Længsel efter Kristus og efter Hellighed. Og Aanden vil herliggøre Kristus i Dem og for Dem. Bliv ved at bede! — —

201*: Disse Salmelinjer lyder paa Dansk: „O Kærlighed, som ej vil slippe mig“ og „Min Gud, jeg takker dig, som skabte denne Verden saa skøn“ og „Naar vi skrider over Grænsen“ ....

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Forord.	
Agnes Rothe og hendes Breve	7
I. Neuchatel	15
II. Askov	27
III. Vejlefjord Sanatorium	45
IV. Edinburgh—Glasgow	75
V. Sidste Dage og Hjemgang	161
Oversættelse af det Engelske	205

hiemmenes